

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETO
APLINKOS POLITIKOS KATEDRA

MODESTA KAŠKEVIČIŪTĖ
(APLINKOS APSAUGOS POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS)

**KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO TVARKYMO PLANO
APLINKOSAUGINIS VERTINIMAS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
doc. dr. Pranas Mierauskas

Vilnius, 2012

TURINYS

ĮVADAS	3
1. SAUGOMŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO IR TVARKYMO YPATUMAI.....	5
1.1 Aplinkos apsaugos teisės aktų ypatumai	5
1.2 Teritorijų planavimo teisinė reglamentacija	11
1.3 Saugomų teritorijų teisinė reglamentacija	14
1.4 Saugomų teritorijų valdymas	17
2. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO CHARAKTERISTIKA	19
2.1. Teritorinis išsidėstymas	19
2.2 Kraštovaizdis	21
2.3 Kultūra	25
2.4 Gamta.....	28
3. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO TVARKYMO YPATUMAI	35
3.1 Planų vertinimo metodika	35
3.2 Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano apžvalga.	37
3.3 Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planų (2007 m. ir 2012 m.) palyginimo analizė ir apibendrinimas	41
4. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO TVARKYMO PLANO VERTINIMAS	47
4.1 Tyrimo metodologija	47
4.2 Tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas	48
IŠVADOS	58
REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI	59
LITERATŪROS SĄRAŠAS	60
SANTRAUKA	64
SUMMARY	65
PRIEDAI	66

IVADAS

Kultūros ir gamtos paveldas yra ir kiekvienos tautos, ir visos žmonijos neįkainojama vertybė ir visai žmonijai priklausantis turtas. Nesvarbu kur šis paveldas būtų ar ant žemės, ar po žeme, ar po vandeniu, atviroje erdvėje, ar muziejuje. Šį turtą bendromis pastangomis žmonija turi saugoti nuo suniokojimo, išgrobstymo, nelegalaus pasisavinimo, sunaikinimo ir siekti, kad jis išliktų ateities kartoms. Šis turtas padeda pažinti savosios kultūros šaknis ir kitas kultūras, ugdyti bendruomenės sąmoningumą saugoti ne tik savąjį, bet ir kitų paveldą. Lietuvoje vienas iš tokių paveldo objektų yra Kuršių nerijos nacionalinis parkas, kuris yra įtrauktas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą.

Kuršių nerijos nacionalinis parkas – labiausiai lankoma Lietuvos saugoma teritorija. Čia saugomas unikalus gamtos darinys – siaura ilga (98 km ilgio) smėlio juosta tarp Baltijos jūros ir Kuršių marių, savitas etnokultūrinis paveldas. Kuršių nerijos pusiasalis sudarytas iš vandens srovių sunėšto ir vėjo perpustyto smėlio. Ši teritorija išsiskiria savitu kraštovaizdžiu, augalija ir gyvūnija. Dabartinį Kuršių nerijos kraštovaizdį suformavo žmonės ir gamtos stichijos.

Kuršių nerija yra viena iš mėgstamų poilsio vietų, čia taip pat gyvena ir nuolatiniai gyventojai, tad normalu, kad atsiranda poreikis plėstis ir padaryti gyvenimą patogesni. Todėl kartais dėl to nukenčia gamta. Norint išsaugot šią unikalią vietą yra būtina nepažeidžiant aplinkosauginių reikalavimų planuoti teritorijos tvarkymo zonas, nusistatyti gamtos apsaugos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos plėtros kryptis ir priemones. Taip pat labai svarbu nusistatyti miškų ir krantų tvarkymo bei gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptis. Visus šiuo nustatymus ir planus apima Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas.

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas – tai svarbiausias šios teritorijos planavimo dokumentas. Rengiant šį dokumentą buvo vadovautasi Valstybinių parkų, biosferos rezervatų ir draustinių tvarkymo planų taisyklėmis ir Saugomų teritorijų tipiniais apsaugos reglamentais bei kitais teisės aktais. Planuojant teritoriją buvo atsižvelgta į tarptautinius saugomų teritorijų planavimą įtakojančius dokumentus bei į Kuršių nerijos nacionalinio parko nuostatus ir Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamentą.

Darbo objektas: Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas.

Darbo tikslas: atlikti Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano aplinkosauginį vertinimą ir analizę.

Darbo uždaviniai:

- Išnagrinėti aplinkos apsaugos, teritorijų planavimo ir saugomų teritorijų teisinį reglamentavimą.

- Atlikti Kuršių nerijos nacionalinio parko kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos apžvalgą.
- Palyginti ir išanalizuoti Kuršių nerijos nacionalinio parko 2007 metų tvarkymo plano projektą ir 2012 metų tvarkymo planą.
- Išanalizuoti Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijoje ir Neringos savivaldybėje dirbančių specialistų nuomonę apie Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planą.

Hipotezė: Ar Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas yra tinkamas šios teritorijos apsaugai.

Tyrimo metodai:

1. Teoriniai tyrimo metodai – literatūros šaltinių analizė, aplinkos apsaugos, teritorijų planavimo ir saugomų teritorijų teisės aktų analizė ir Kuršių nerijos nacionalinio parko 2007 metų tvarkymo plano projekto ir 2012 metų tvarkymo plano palyginimas ir analizė.
2. Empiriniai tyrimo metodai – darbo tyrimo metu buvo atlikta aplinkosaugos specialistų apklausa, siekiant išsiaiškinti jų požiūrį į Kuršių nerijos nacionalinio parko 2012 metų tvarkymo planą bei išgirsti pasiūlymus gamtos ir kultūros paveldo apsaugai.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, dėstomoji dalis t. y. teorinė dalis ir analitinė dalis. Kiekviena iš šių dalių yra skiriamos į poskyrius pagal sprendžiamas problemas ir magistro baigiamajame darbe iškeltus uždavinius. Po dėstomosios dalies yra pateikiamos išvados ir rekomendacijos, kurios išskirtos atlikus literatūros šaltinių analizę bei išanalizavus tyrimo duomenis. Darbo pabaigoje pateikiamos santraukos lietuvių bei anglų kalbomis ir priedai.

Darbe naudojami sutrumpinimai:

AM – Aplinkos ministerija

ES – Europos Sąjunga;

IUCN – Pasaulio gamtos apsaugos sąjunga;

LR – Lietuvos Respublika;

KNNP – Kuršių nerijos nacionalinis parkas;

UNESCO – Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija.

VSTT – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba

1. SAUGOMŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO IR TVARKYMO YPATUMAI

2000 m. Kuršių nerija kaip kultūrinis kraštovaizdis buvo įrašyta į Pasaulio paveldo sąrašą. Šiai teritorijai taikomos UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencija bei Europos kraštovaizdžio konvencija. Įgyvendinant minėtas konvencijas priimti nacionaliniai teisės aktai: LR aplinkos apsaugos įstatymas, LR saugomų teritorijų įstatymas ir kiti teisės aktai, reguliuojantys subjektų veiklą šioje saugomoje teritorijoje¹.

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (toliau – Tvarkymo planas arba KNNP tvarkymo planas) yra vienas iš labai svarbių dokumentų Kuršių nerijos ateičiai. Taip pat šis dokumentas užtikrinta šios į Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo sąrašą įtrauktos vietovės apsaugą bei sudaro prielaidas darniai jos plėtrai.

Kadangi Tvarkymo planas yra parengtas remiantis aplinkos apsauga reglamentuojančiais dokumentais, Valstybės parkų, biorezervatų ir draustinių tvarkymo planų rengimo taisyklėmis ir saugomu teritorijų tipiniais apsaugos reglamentais, prieš atliekant Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano aplinkosauginį vertinimą būtina atlikti teisės aktų apžvalgą, kuria atlikus bus lengviau įvertinti saugomų teritorijų būklę bei nustatyti šios teritorijos tvarkymo ir valdymo spragas.

1.1 Aplinkos apsaugos teisės aktų ypatumai

Šiuo metu Lietuvoje pagrindinis teisės aktas reglamentuojantis aplinkos apsaugą yra **LR Aplinkos apsaugos įstatymas**. Remiantis šiuo dokumentu Lietuvoje priimami kiti gamtos išteklių naudojimą bei aplinkos apsaugą reglamentuojantys įstatymai ir teisės aktai.

LR Aplinkos apsaugos įstatymas². Visų pirma šiame dokumente yra apibrėžiama aplinkos apsaugos sąvoka. Pagal įstatymą **aplinkos apsauga** – aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio neigiamo poveikio ar pasekmių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdant ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius.

Pagrindinis šio įstatymo tikslas yra reglamentuoti visuomeninius santykius aplinkosaugos srityje, nustatyti pagrindines juridinių bei fizinių asmenų teises ir pareigas saugant LR biologinę įvairovę, ekologines sistemas bei kraštovaizdį, užtikrinanti sveiką ir švarią aplinką, racionalų gamtos išteklių naudojimą Lietuvos teritorijoje, teritoriniuose vandenyse, kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje.

¹ O.R. Šostak, V. Kutut. Neteisėtos statybų plėtros tyrimas Kuršių nerijos nacionaliniame // Verslas: Teorija ir praktika. Business: Theory and practice 2009, Nr. 10(3). P223–232.

² Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-75;

Šio įstatymo pagrindu yra priimami kiti gamtos išteklių naudojimą bei aplinkos apsaugą reglamentuojantys įstatymai ir teisės aktai, todėl šiame įstatyme yra trumpai apibrėžiamos bei nustatytos šios gairės:

- Lietuvos respublikos piliečių ir valstybinių įstaigų teisės ir pareigos.
- Gamtos išteklių naudojimas ir apskaita.
- Ūkinės veiklos reguliavimas.
- Aplinkos būklės stebėjimas ir neigiamo poveikio aplinkai ribojimo sistema.
- Ekonominis aplinkos apsaugos mechanizmas.
- Aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė ir teisinė atsakomybė.
- Lietuvos respublikos tarptautinis bendradarbiavimas aplinkos apsaugos srityje.

LR aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas³. Šis įstatymas nustato aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdančias institucijas bei pareigūnus, jų teisinį statusą, veiklos teisinius pagrindus bei pagrindinius principus, veiklos organizavimą, reglamentuoja aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės procesą. Įstatyme plačiau yra pateikiamas valstybės kontrolės procesas, kuri sudaro: ūkio subjektų konsultavimas; ūkio subjektų ir kitų fizinių ir juridinių asmenų veiklos patikinimas; privalomieji nurodymai; aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymas; tyrimas dėl jūros aplinkos teršimo iš laivo arba kito jūros aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo.

LR mokesčių už aplinkos teršimą įstatymas⁴. Šis įstatymas nustato fizinių ir juridinių asmenų, vykdančių ūkinę veiklą Lietuvoje, taip pat Lietuvos Respublikoje įregistruotų užsienio juridinių asmenų ir kitų organizacijų atstovybių bei filialų mokesčio už aplinkos teršimą mokėjimo tvarką ir kontrolę. Šiuo įstatymu yra siekiama, pasitelkus ekonomines priemones, skatinti teršėjus mažinti aplinkos taršą, vykdyti atliekų prevenciją bei tvarkymą, taip pat neviršyti nustatytų teršalų išmetimo į aplinką normatyvų bei kaupti lėšas aplinkos apsaugos priemonės įgyvendinti.

Šio įstatymo prieduose yra pateikti mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių ir mobilių taršos šaltinių tarifai bei tarifų koeficientai. Taip pat apmokestinamųjų gaminių išteklių sąrašas ir mokesčio tarifai bei apmokestinamosios pakuotės rūšys ir mokesčio tarifai.

LR Aplinkos monitoringo įstatymas⁵. Šis įstatymas nustato aplinkos monitoringo turinį, struktūrą, įgyvendinimą, aplinkos monitoringo procese dalyvaujančių subjektų teises bei pareigas ir atsakomybes.

---

³ Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 72-3017.

⁴ Lietuvos Respublikos mokesčių už aplinkos teršimą įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr.47-1469.

⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 112-2824.

LR planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas⁶. Šis įstatymas reglamentuoja planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai procesą ir šio proceso dalyvių tarpusavio santykius. Taip pat šio įstatymo prieduose yra pateiktas ūkinių veiklų sąrašai, kurie yra dviejų tipų: kurioje ūkinėje veikloje būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą ir kurioje ūkinėje veikloje turi būti atliekama atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo.

LR aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymas⁷. Šis įstatymas nustato Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšų šaltinius bei jų naudojimo tvarką. Programos lėšos kaupiamos atskiroje Valstybės išdo sąskaitoje. Programos finansavimo pajamos ir išlaidos, vadovaujantis specialiųjų programų finansavimo principais, planuojamos valstybės biudžete. Programos priemonės tvirtina ir programai įgyvendinti skirtas lėšas naudoja Aplinkos ministerija.

LR savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymas⁸. Šis Įstatymas nustato Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų šaltinius ir jų naudojimo tvarką. Specialiosios programos yra skirtos finansuoti savivaldybių vykdomas aplinkos apsaugos priemones, tokioms kaip:

- Priemonėms, kuriomis kompensuojama aplinkai padaryta žala, t. y. gamtosaugos objektams projektuoti, statyti, rekonstruoti, remontuoti, eksploatuoti, aplinkos teršimo šaltiniams pašalinti.
- Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiajai programai.
- Finansiškai remti miško sklypų, kuriuose medžioklė nėra uždrausta, savininkus, valdytojus ir naudotojus, įgyvendinančius žalos prevencijos priemones, kuriomis jie siekia išvengti medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos miškui.
- Želdynų kūrimui, želdinių veisimui, inventorizacijai.
- Kitoms aplinkos apsaugos priemonėms;

Taip pat šiame įstatyme yra nustatyti galimi specialiųjų programų finansavimo šaltiniai tokie kaip: fizinių ir juridinių asmenų mokesčiai už teršalų išmetimą į aplinką; mokesčiai už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą; lėšos, gautos kaip želdinių atkuriamosios vertės kompensacija; savanoriškos juridinių ir fizinių asmenų įmokos; kitos teisėtai gautos lėšos.

LR aplinkos oro apsaugos įstatymas⁹. Šis įstatymas reglamentuoja asmenų teises į švarų orą, pareigas saugoti aplinkos orą nuo taršos, susijusios su žmonių veikla, ir mažinti jos daromą žalą žmonių sveikatai bei aplinkai. Įstatyme yra reglamentuojami visuomeniniai santykiai

⁶ Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 82-1965.

⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2872.

⁸ Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr.61-2760.

⁹ Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr.98-2813

aplinkos oro apsaugos ir kokybės valdymo srityse. Taip pat įstatyme nustatytos priemonės, ribojančios aplinkos oro taršą ir mažinančios jos neigiamą poveikį žmonių sveikatai bei aplinkai;

Šis įstatymas nereglamentuoja radioaktyviosios taršos, taip pat aplinkos oro taršos, kuri gali atsirasti dėl gamtos procesų ar dėl teršalų pernašų iš kitų valstybių.

LR vandens įstatymas¹⁰. Šis įstatymas reglamentuoja santykius, atsirandančius naudojant, valdant ir saugant gamtinėje aplinkoje esantį vandenį. Šio įstatymo tikslai:

- Neleisti prastėti vandens ekosistemų ir ekosistemų, tiesiogiai priklausomų nuo vandens, būklei, ją apsaugoti ir pagerinti.
- Gerinti vandens kokybę įgyvendinant priemones, skirtas laipsniškai mažinti pavojingų medžiagų ir nutraukti prioritetinių pavojingų medžiagų patekimą į vandenį;
- Racionaliai ir subalansuotai naudoti vandenį.
- Mažinti žalingą vandens poveikį.

Šis įstatymas yra taikomas fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie valdo, naudoja ar saugo Lietuvos Respublikoje esančius vandens telkinius ir juose esantį vandenį nepaisant jų paskirties bei nuosavybės formų.

LR jūros aplinkos apsaugos įstatymas¹¹. Šis įstatymas nustato jūros aplinkos apsaugos pagrindinius principus ir priemones, teises ir pareigas asmenų, kurie verčiasi ūkine veikla, darančia ar galinčia daryti tiesioginį ar netiesioginį poveikį jūros aplinkai, taip pat valstybės ir savivaldybių institucijų kompetenciją ir pagrindines funkcijas jūros aplinkos apsaugos valdymo srityje.

Šis įstatymas yra taikomas: su Lietuvos Respublikos vėliava plaukiojantiems laivams, Lietuvos Respublikos jūros rajone esantiems užsienio laivams; asmenims, kurie Lietuvos Respublikos sausumos ir jūros rajone verčiasi ūkine veikla, darančia ar galinčia daryti poveikį jūros aplinkai; valstybės ir savivaldybių institucijoms, kurių kompetencija ar pagrindinės funkcijos, susijusios su jūros aplinkos apsauga, nustatytos šiame įstatyme.

LR pajūrio juostos įstatymas¹². Šis įstatymas apibūdina pajūrio juostos nustatymo tikslus, jos sudedamąsias dalis, nustato pajūrio kraštovaizdžio apsaugą ir naudojimą, žemės ir jūros akvatorijos naudojimo sąlygas bei ūkinės veiklos apribojimus.

Pajūrio juostos nustatymo tikslai yra:

---

¹⁰ Lietuvos Respublikos vandens įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr.104-2615

¹¹ Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr.108-2731.

¹² Lietuvos Respublikos pajūrio juostos įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.73-3091.

- Racionaliai naudojant išsaugoti Kuršių nerijos, įrašytos į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, žemyninio pajūrio kraštovaizdį, retų bei nykstančių augalų ir gyvūnų rūšių buveines ir kitus gamtos išteklius.
- Užtikrinti pajūrio juostos subalansuotą naudojimą valstybės bei visuomenės reikmėms.
- Užtikrinti kraštovaizdžio gamtos ir kultūros vertybių apsaugos priemonių įgyvendinimą.
- Sudaryti sąlygas visuomenei naudotis pajūrio juostos rekreaciniais ištekliais.

LR žemės gelmių įstatymas¹³. Šis įstatymas nustato pagrindines Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucijų, valstybės ir savivaldybių įstaigų, juridinių ir fizinių asmenų bei šių asmenų grupių, veikiančių pagal jungtinės veiklos sutartis, teises ir pareigas naudojant ir saugant Lietuvos Respublikos sausumos, vidaus vandenų, kontinentinio šelfo ir ekonominės zonos Baltijos jūroje žemės gelmes.

LR atliekų tvarkymo įstatymas¹⁴. Šis įstatymas nustato bendruosius atliekų prevencijos ir tvarkymo reikalavimus, kad būtų išvengta atliekų neigiamo poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai; sąlygas, kai medžiaga ar daiktas gali būti nelaikomi atliekomis; atliekų tvarkymo valstybinį reglamentavimą; pagrindinius atliekų tvarkymo sistemų organizavimo ir planavimo principus; reikalavimus atliekų turėtojams ir atliekų tvarkytojams; atliekų tvarkymo ekonomines ir finansines priemones; alyvų, elektros ir elektroninės įrangos, transporto priemonių, apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių gamintojų, importuotojų, platintojų teises ir pareigas.

LR miškų įstatymas¹⁵. Šis įstatymas reglamentuoja miškų atkūrimą, apsaugą bei naudojimą ir sudaryti teisinės prielaidas, kad visų nuosavybės formų miškai būtų tvarkomi pagal vienodus tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus. Taip pat nustato racionalų miškų išteklių naudojimą aprūpinant pramonę žaliava, biologinės įvairovės išsaugojimą, miškų produktyvumo didinimą, kraštovaizdžio stabilumą ir aplinkos kokybę bei nustato galimybę dabar ir ateityje atlikti ekologines, ekonomines ir socialines funkcijas nedarant žalos kitoms ekosistemoms.

LR laukinės gyvūnijos įstatymas¹⁶. Šis įstatymas nustato visuomeninius santykius Lietuvos Respublikos teritorijoje ir jos oro erdvėje, Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje Baltijos jūroje, susijusius su natūralioje gamtinėje aplinkoje gyvenančių ar laikinai esančių, migracijos ar kitu metu pastebimų ar aptinkamų laukinių gyvūnų, jų rūšių buveinių bei lizdų naudojimu, apsauga ir apsaugos reglamentavimu, laukinių gyvūnų, kilusių iš kitų gamtinių zonų, laikymu nelaisvėje ir kitokiu jų naudojimu.

¹³ Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr.63-1582.

¹⁴ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr.61-1726 .

¹⁵ Lietuvos Respublikos miškų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr.96-1872.

¹⁶ Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr.108-2726 .

Šis įstatymas nereglamentuoja medžioklės, žvejybos ir saugomų laukinių gyvūnų rūšių apsaugos ir naudojimo.

LR žuvininkystės įstatymas¹⁷. Šis įstatymas reglamentuoja santykius, atsirandančius žvejybos, akvakultūros, žuvų perdirbimo ir tiekimo į rinką srityse. Šio įstatymu yra siekiama užtikrinti žuvų išteklius tausojančią žvejybą, jų išsaugojimą bei atkūrimą ir žvejybos kontrolę, atsižvelgiant į ekologines sąlygas, žuvininkystės ekonomiką, žvejų, žuvų augintojų, perdirbėjų bei vartotojų interesus.

LR laukinė augalijos įstatymas¹⁸. Šis įstatymas reglamentuoja laukinės augalijos apsaugos ir naudojimo santykius, kad būtų išsaugota laukinės augalijos rūšių, natūralių bendrijų įvairovė ir laukinei augalijai augti tinkamos augavietės, užtikrintas laukinės augalijos išteklių racionalus naudojimas, apsauga bei atkūrimas, laukinės augalijos genetinių išteklių išsaugojimas. Taip pat įstatymas nustato laukinės augalijos naudojimo, apsaugos ir atkūrimo tvarką LR teritorijoje, jos žemyniniame šelfe bei ekonominėje Baltijos jūros zonoje.

Įstatyme yra pateikti šie laukinės augalijos apsaugos principai.:

- Išsaugoma visa Lietuvos gamtai būdingų augalų, grybų rūšių ir bendrijų įvairovė.
- Ribojamas sunkiai atsikuriančių bei didelę paklausą turinčių laukinės augalijos išteklių naudojimas.
- Išsaugomi pakankami laukinės augalijos rūšių populiacijų dydžiai.
- Atkuriamos pažeistos laukinės augalijos augavietės.
- Mažinamas laukinei augalijai daromas neigiamas poveikis atliekant žemės, miškų ūkio darbus bei vykdant kitokią ūkinę veiklą.

LR saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas¹⁹. Šis įstatymas nustato su natūralioje gamtinėje aplinkoje gyvenančių ar laikinai esančių, migracijos ar kitu metu pastebimų ar aptinkamų saugomų laukinių gyvūnų, augalų ir grybų rūšių apsauga ir apsaugos reglamentavimu susijusius visuomeninius santykius LR teritorijoje ir jos oro erdvėje, Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, kontinentiniame šelfe ir Baltijos jūros ekonominėje zonoje. Šio įstatymo prieduose yra pateiktas veiklos rūšių, galinčių sukelti grėsmę griežtai saugomų rūšių individams arba rūšių radavietėms ar augavietėms, sąrašas.

Kadangi žmogus yra priklausomas nuo jį supančios aplinkos, pastaraisiais metais didėlis dėmesys yra skirtas aplinkos apsaugos valdymui. Kaip matote iš aukščiau apžvelgtų teisės aktų gausos, Lietuvoje tikrai yra susirūpinta aplinkos saugojimu bei tausojimu.

---

¹⁷ Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr.56-1648.

¹⁸ Lietuvos Respublikos laukinė augalijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1944 .

¹⁹ Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr.108-2727.

1.2 Teritorijų planavimo teisinė reglamentacija

Norint atlikti kokybišką Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano vertinimą būtina apžvelgti teritorijų planavimo teisės aktus, kadangi teritorijų planavimas yra viena iš sudėtinių dalių Tvarkymo plane.

Pagrindinis teritorijų planavimą reglamentuojanti dokumentas yra **LR teritorijų planavimo įstatymas**²⁰. Šis įstatymas reglamentuoja Lietuvos Respublikos teritorijų planavimą, planavimo organizatorių, planų rengėjų, fizinių, juridinių asmenų, valstybės ir savivaldybių institucijų teises ir pareigas šiame procese.

Šiame įstatyme yra nustatyti aštuoni teritorijų planavimo tikslai: išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą; formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką stengiantis sukurti geresnes ir visoje valstybės teritorijoje visavertes gyvenimo sąlygas; formuoti gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros bei kitų veiklos sričių plėtojimo politiką; saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius; formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti; formuoti žemės sklypus, rezervuoti (nustatyti) teritorijas gyvenamųjų vietovių infrastruktūros ir kitų veiklos sričių, skirtingų rūšių žemės naudmenų plėtrai; suderinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, visuomenės, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos ir žemės sklypų naudojimo bei veiklos plėtojimo šioje teritorijoje sąlygų; skatinti investicijas socialiniam ekonominiam vystymui.

Įstatyme yra pateiktos teritorijų planavimo rūšys:

- bendrasis teritorijų planavimas;
- specialusis teritorijų planavimas;
- detalusis teritorijų planavimas.

Taip pat įstatyme yra pateiktas planų skirstymas pagal teritorijų planavimo lygmenys bei pagal planuojamos teritorijos dydį ir sprendinių konkretizavimo lygį :

- nacionalinis – visa valstybės teritorija (rengiami bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai);
- regiono – valstybės teritorijos dalys, išsiskiriančios teritoriniu, administraciniu, principiniu funkcinio bendrumu (rengiami bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai);

---

²⁰ Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr.107-2391.

- rajono – regiono dalys, išsiskiriančios administraciniu (savivaldybės), konkrečiu funkcinio bendrumu (rengiami bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai);
- vietovės – žemės sklypai ar jų grupės (rengiami detaliojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai).

Analizuojant KNNP tvarkymo planą šiame įstatyme didžiausia dėmesį reikia atkreipti į regioninio lygmens Specialųjų teritorijų planavimą, kuris aprašytas trečiajame skirsnyje.

Šiame skirsnyje yra nustatyti šie specialiojo teritorijų planavimo objektai:

- Žemės ūkio, miškų ūkio, konservacinė ir kitos paskirties žemė.
- Vandens ūkio paskirties žemė.
- Inžinerinės, susisiekimo, rekreacinės, turizmo, socialinės, kultūrinės ir kitos infrastruktūros, taip pat urbanistinės sistemos ar jų dalys.
- Saugomų teritorijų sistema ir jos dalys.
- Rekreacinių teritorijų sistema ir jos dalys.
- Komunikaciniai koridoriai.
- Žemė, reikalinga ypatingos valstybinės svarbos projektams įgyvendinti.

Pagal teritorijų planavimo įstatymą specialiojo teritorijų planavimo organizatoriai yra valstybės institucijos, savivaldybių administracijų direktoriai ir juridiniai asmenys, taip pat kitų įstatymų nustatytais atvejais – fiziniai asmenys.

Pagal šį įstatymą yra nustatyta, kad specialieji planai turi būti rengiami:

- kai juos rengti yra numatyta pagal įstatymus ar kitus teisės aktus;
- kai bendrojo teritorijų planavimo dokumentai nėra parengti;
- kai galiojančių bendrojo ar detaliojo planavimo dokumentų sprendiniai planuojamai veiklai nėra parengti arba būtina detalizuoti bendrojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
- kai numatoma įgyvendinti ypatingos valstybinės svarbos projektus.

Taip pat įstatyme yra reglamentuotas specialiojo teritorijų planavimo procesas. Šis procesas susideda iš 4 etapų: parengiamasis etapas, teritorijų planavimo dokumento rengimo etapas, sprendinių pasekmių vertinimo etapas, baigiamasis etapas.

Parengiamąjį etapą metu nustatomi planavimo tikslai ir uždaviniai, parengiama ir patvirtinama planavimo darbų programa, prireikus atliekami tyrimai, viešai paskelbiama apie priimtą sprendimą dėl teritorijų planavimo dokumentų rengimo pradžios ir planavimo tikslų.

Teritorijų planavimo dokumento rengimo etapą metu atliekama esamos būklės analizė, kuria apima teritorijos vystymo galimybių vertinimas, vystymo tendencijų ir probleminių

situacijų bei arealų nustatymas. Atlikus analizę yra nustatomi teritorijos vystymo galimybių vertinimas, vystymo tendencijų ir probleminių situacijų bei arealų nustatymas. Taip pat šiame etape yra parengiami sprendiniai atitinkamų naudmenų tvarkymui, atskirų infrastruktūros objektų vystymui, kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir kultūros paveldo apsaugai, galimam teritorijų rezervavimui, nustatomi planavimo lygmenis atitinkantys teritorijų tvarkymo reglamentai.

Teritorijų planavimo dokumento sprendinių pasekmių vertinimo etapas. Teritorijų planavimo dokumento sprendinių poveikio vertinimas atliekamas Vyriausybės nustatyta tvarka. Įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka atliekamas teritorijų planavimo dokumento sprendinių strateginis pasekmių aplinkai vertinimas. Tais atvejais, kai pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą turi būti atliktas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas ir toks vertinimas nėra atliktas, šis vertinimas atliekamas specialiojo plano rengimo metu.

Baigiamąjį etapo metu yra vykdomas konsultavimasis ar viešas svarstymas, derinimas su institucijomis, ginčų nagrinėjimas. Toliau vyksta tikrinimas valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą atliekančioje institucijoje, tvirtinimas ir registravimas teritorijų planavimo registre.

Teritorijų planavimo įstatyme yra nustatyti specialiųjų planų tvirtinimo terminai. Nacionalinio lygmens specialusis planas patvirtinamas arba motyvuotai nepatvirtinamas per 3 mėnesius, o **regioninio lygmens** – per 2 mėnesius nuo specialiojo teritorijų planavimo organizatoriaus prašymo tvirtinti specialųjį planą pateikimo dienos.

Taip pat įstatyme yra nustatyta, kad tarpvalstybinius pasienio teritorijų plėtros planavimo projektus tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įrašytų teritorijų specialiuosius saugomų teritorijų tvarkymo planus tvirtina Vyriausybė.

Teritorijų planavimo procese taip pat labai svarbus teisės aktas yra **Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos** ²¹. Šiose sąlygose yra pateikti konkretus reikalavimai tam tikrų objektų apsaugos zonoms įrengti, pvz.: ryšių linijų apsaugos zonoms, kelių apsaugos zonoms, aerodromų apsaugos ir sanitarinės apsaugos zonoms, elektros linijų apsaugos zonoms, gamybinių ir komunalinių objektų sanitarinėms apsaugos ir taršos poveikio zonoms, kurortų apsaugos zonoms, hidrometeorologijos stočių apsaugos zonoms, nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorija ir apsaugos zonoms, požeminių vandens telkinių (vandenviečių) sanitarinės apsaugos zonoms, vandens telkinių apsaugos juostoms ir zonoms, žuvininkystės tvenkinių apsaugos juostoms ir t. t. Taip pat šiose sąlygose yra reglamentuoti miško naudojimo apribojimai kas yra draudžiama bei kokia veikla apribota nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose.

---

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1992, Nr.22-652.

*Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas*²². Šis aprašas reglamentuoja planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą ir šio proceso dalyvių tarpusavio santykius. Apraše yra pateikti strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tikslai, kurie yra:

- nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
- užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
- užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

Taip pat dar vienas aktualus teisės aktas teritorijų planavimui yra *LR saugomų teritorijų įstatymas*, be kurio nebus atliktos kokybiškos teritorijų planavimo paslaugos. Šis dokumentas plačiau aptartas kitame skyriuje.

1.3 Saugomų teritorijų teisinė reglamentacija

Kuršiu nerija yra saugoma teritorija, kurioje yra įsteigtas Kuršių nerijos nacionalinis parkas. Taip pat ši teritorija 2000 metais buvo įtraukta į UNESCO pasaulinio kultūros paveldo sąrašą. Kadangi ši teritorija yra tokia unikali ir turi saugomos teritorijos statusą, analizuojant KNNP tvarkymo planą būtina padaryti su saugomomis teritorijomis susijusių teisės aktų apžvalgą.

Pagrindinis teisės aktas, kuri reikėtų apžvelgti yra *LR saugomų teritorijų įstatymas*²³. Šis įstatymas nustato visuomeninius santykius, susijusius su saugomomis teritorijomis, saugomų teritorijų sistemą, saugomų teritorijų steigimo, apsaugos, tvarkymo ir kontrolės teisinius pagrindus, taip pat reglamentuoja veiklą jose.

Visų pirma įstatyme yra pateiktas saugomos teritorijos apibrėžimas. *Saugomos teritorijos* – sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytais aiškiais ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka).

---

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimas Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 130-4650.

²³ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 108-3902

Taip pat įstatyme yra nustatyti saugomų teritorijų steigimo tikslai, kuriais teigiama, kad saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes).

Įstatymas yra pateiktos saugomų teritorijų kategorijos:

- *konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos*. Šiai kategorijai priskiriami šie saugomų teritorijų tipai: rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai;
- *atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos*. Šiai kategorijai priskiriami šie saugomų teritorijų tipai: atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai;
- *ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos*. Šiai kategorijai priskiriamos ekologinės apsaugos zonos;
- *kompleksinės saugomos teritorijos*. Šiai kategorijai priskiriami šie saugomų teritorijų tipai: valstybiniai parkai – nacionaliniai ir regioniniai parkai, biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos – biosferos rezervatai ir biosferos poligonai.

Analizuojant KNNP tvarkymo planą šiame įstatyme didžiausia dėmesį reikia atkreipti į kompleksines saugomas teritorijas, kadangi šiai kategorijai priskiriami valstybiniai parkai.

Įstatyme yra nustatyta, kad valstybinių parkų ir jų zonų ribų planuose išskiriamos šios funkcinio prioriteto zonos: konservacinio (rezervatai ir draustiniai), ekologinės apsaugos, rekreacinio bei ūkinio prioriteto ir kitos paskirties zonos. Valstybinių parkų tvarkymo planuose (planavimo schemose) išskiriamos kraštovaizdžio tvarkymo zonos, kuriose reguliuojamas teritorijos naudojimas ir apsauga. Jos nustatomos pagal tipinius apsaugos reglamentus.

Įstatyme yra nustatyta ši valstybiniuose parkuose draudžiama veikla:

- rengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus ir šachtas, taip pat naujus gręžinius naftos ir dujų žvalgybai bei gavybai, statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, aerodromus, vėjo jėgainės, išskyrus atstatomus vėjo malūnus, tiesti tranzitinius inžinerinius tinklus, keisti reljefo formas, hidrografinio tinklo natūralius elementus, naikinti ir keisti istoriškai susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio pobūdžio, urbanistinių ir architektūrinių jo elementų bei kitų saugomų kompleksų ir objektų (vertybių) vertės požymius;
- mechaniškai ardyti natūralių pelkių augalinę dangą, kasti jose durpes, taip pat sausinti ir keisti į žemės ūkio naudmenas bei vandenį aukštapelkes, tarpinio tipo

pelkes ir jų apypelkius bei žemapelkes, kurių plotas didesnis kaip 0,5 hektaro, o durpių sluoksnis didesnis kaip 1 metras, ir jų apypelkius;

- tvenkti ir reguliuoti natūralias upes, keisti jų vagas ir natūralų ežerų vandens lygį. Atstatyti buvusias užtvankas, kitus hidrotechninius statinius, tvirtinti krantus, valyti vagas, įrengti dirbtinius vandens telkinius, atlikti kitus darbus galima tik tais atvejais, kai tai reikalinga draustinyje esantiems kultūros paveldo objektams (nekilnojamosioms kultūros vertybėms) atkurti bei tvarkyti ir vykdant prevencines priemones miestuose, miesteliuose ir kaimuose stichinėms nelaimėms išvengti;
- statyti statinius valstybinių parkų tvarkymo planuose (planavimo schemose) ir bendrojo planavimo dokumentuose nenustatytose vietose;
- statyti naujus gyvenamuosius namus, ūkininko ūkio ir kitus pastatus ar didinti jų tūrius šlaituose, kurių nuolydis didesnis kaip 15 laipsnių, taip pat arčiau kaip 50 metrų nuo šių šlaitų viršutinės bei apatinės briaunos, statyti statinius, mažinančius kraštovaizdžio estetinę vertę, ir sodinti želdinius, užstojančius istorinę, kultūrinę bei estetinę vertę turinčias panoramas;
- įrengti išorinę reklamą, išskyrus miestų ir miestelių teritorijas, nesusijusią su valstybiniuose parkuose saugomais kompleksais ir objektais (vertybėmis);

Taip pat įstatyme yra nustatyta, kad statiniai valstybiniuose parkuose projektuojami, statomi ar rekonstruojami vadovaujantis teisės aktais, valstybinių parkų tvarkymo planų (planavimo schemų) sprendiniais, atsižvelgiant į miestelių ir kaimų architektūros, kraštovaizdžio ypatumus, paveldo objektų apsaugos reikalavimus.

Valstybiniuose parkuose esantys miestai ir miesteliai tvarkomi pagal parengtus ir patvirtintus jų bendruosius bei detaliuosius planus, kurių sprendiniai neprieštaruoja valstybinių parkų tvarkymo planų (planavimo schemų) sprendiniams.

Saugomų teritorijų įstatyme yra teigiama, kad valstybinių parkų apsaugos ir tvarkymo ypatumus nustato ne tik šis įstatymas bet ir Vyriausybės patvirtinti nacionalinių ir regioninių parkų nuostatai, taip pat Aplinkos apsaugos, Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos, Miškų, Teritorijų planavimo, Statybos bei kiti įstatymai, saugomų teritorijų planavimo dokumentai, saugomų teritorijų, jų zonų, teritorijos dalių ar paveldo objektų tipiniai ir (ar) individualūs apsaugos, taip pat saugomų teritorijų regioniniai architektūriniai reglamentai, įskaitant laikinus reglamentus bei apsaugos sutartis, kurios gali būti sudaromos dėl veiklos apribojimų saugomose teritorijose, konkrečių žemės, miško bei vandens telkinio naudojimo sąlygų nustatymo.

*Kuršių nerijos nacionalinio parko nuostatai*²⁴. Šiose nuostatose yra nustatyta nacionalinio parko paskirtis, apsauga bei naudojimas. Tai pat reglamentuotas nacionalinio parko valdymas, veiklos organizavimas bei veiklos ekonominiai pagrindai. Kuršių nerijos nacionalinio parko valdymas detaliau aprašytas 1.4 skyriuje.

Taip pat labai svarbus teisės aktas yra *Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamentas*²⁵. Šis reglamentas nustato specialius Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos, projektavimo ir statybų jo teritorijoje reikalavimus. Šiame įstatyme yra pateikiamos: nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonos; reikalavimai veiklai visose nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonose reglamentuoti; papildomi reikalavimai veiklai konservacinio prioriteto funkcinėse zonose (rezervatuose ir draustiniuose) reglamentuoti; papildomi reikalavimai veiklai rekreacinio prioriteto funkcinėse zonose reglamentuoti; papildomi reikalavimai veiklai kitos (gyvenamosios) paskirties funkcinėse zonose reglamentuoti; parko teritorijoje skatinama veikla.

Teisės aktai reikalingi tam, kad tausotumėme ir saugotumėme šia unikalią vietą bei suteiktumėme galimybę ja naudotis busimoms kartoms.

1.4 Saugomų teritorijų valdymas

Tinkamam KNNP tvarkymo plano vertinimui labai svarbu apžvelgti šios teritorijos valdymą, todėl šiame skyriuje yra pažvelgta saugomų teritorijų valdymo sistema Lietuvoje bei plačiau aprašyta Kuršių nerijos nacionalinio parko valdymas bei atsakingų institucijų funkcijos. Saugomų teritorijų valdymas Lietuvoje aktualus šiai teritorijai yra todėl, kad Kuršių nerijoje yra įkurtas Kuršių nerijos nacionalinis parkas ir šis parkas yra valdomas valstybiniu lygiu.

Saugomų teritorijų steigimas ir jų tvarkymo koordinavimas yra tiesioginė Aplinkos ministerijos funkcija, kuria dalijamasi kartu su Kultūros ministerija ir savivaldybėmis. Aplinkos ministerija yra atsakinga ne tik už aplinkos valdymą bendraja prasme, sprendžia aplinkos kokybės problemas, užtikrina Lietuvos kraštovaizdžio, natūralių ekosistemų, gamtos vertybių ir biologinės įvairovės išsaugojimą, bet taip pat užtikrina integruoto ir specialiojo planavimo procesus, miškų tvarkymą ir medžioklę²⁶.

Aplinkos ministerijoje Gamtos apsaugos departamente įkurtas Saugomų teritorijų strategijos skyrius bei Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie šios ministerijos. Pagrindinė Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos misija yra išsaugoti ir/ar atkurti ateities kartoms

²⁴ Lietuvos respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 19 d. nutarimas Nr.308 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1999. Nr.: 27-766.

²⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 10 d. įsakymas Nr. 439 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002., Nr.: 87-3755.

²⁶ Saugomų teritorijų administravimo sistemos tobulinimas // http://www.vstt.lt/VI/article.php?article_id=33; prisijungimo laikas: 2012-10-21

Lietuvos Respublikai būdingą kraštovaizdį, biologinę įvairovę, gamtos vertybes. Kultūros ministerija atsakinga už Valstybinių kultūros rezervatų ir Istorinių nacionalinių parkų steigimą ir tvarkymą. Savivaldybės gali steigti savivaldybės draustinius ir tiesiogiai dalyvauti regioninių parkų tvarkyme²⁷.

Saugomų teritorijų direkcijos tiesiogiai atsakingos už nacionalinių ir regioninių parkų, rezervatų, biosferos rezervatų tvarkymą. Šių direkcijų įsteigimas yra vienas svarbiausių pasiekimų, siekiant užtikrinti ir pagerinti tvarkymą Lietuvos saugomose teritorijose.

Kadangi Kuršių nerijos subalansuotam naudojimui turi įtakos teritorijos planavimas, turizmo plėtra, gamtos ir kultūros vertybių apsauga, todėl teritorijos valdyme dalyvauja skirtingi viešojo administravimo subjektai pagal jiems priskirtas funkcijas²⁸:

- Aplinkos ministerijas – atsakinga už aplinkos formavimą pagal darnaus vystymo principus.
- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos – atsakinga už Kuršių nerijos nacionalinio parko specialiųjų planų rengimą.
- Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija – atsakinga už Kuršių nerijos nacionalinio parko, priežiūrą ir jame esančių vertybių apsaugą.
- Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos – atsakingas už kultūros paveldo vertybių apsaugą.
- Klaipėdos apskrities viršininko administracija – atsakinga už teritorijų planavimo, statybos ir žemės naudojimo valstybinę priežiūrą.
- Neringos savivaldybės administracijai – nustatyta tam tikra kompetencija teritorijos planavimo, naudojimo režimų nustatymo, turizmo plėtros ir kitose srityse.

Toks gausus atsakingų institucijų, kurios yra atsakingos už Kuršių nerijos nacionalinio parko valdymą, skaičius sudaro sąlygas visuomenei naudotis šios teritorijos rekreaciniais išteklių, gamtos ir kultūros vertybių paveldu nedarant didelės žalos šiai teritorijai.

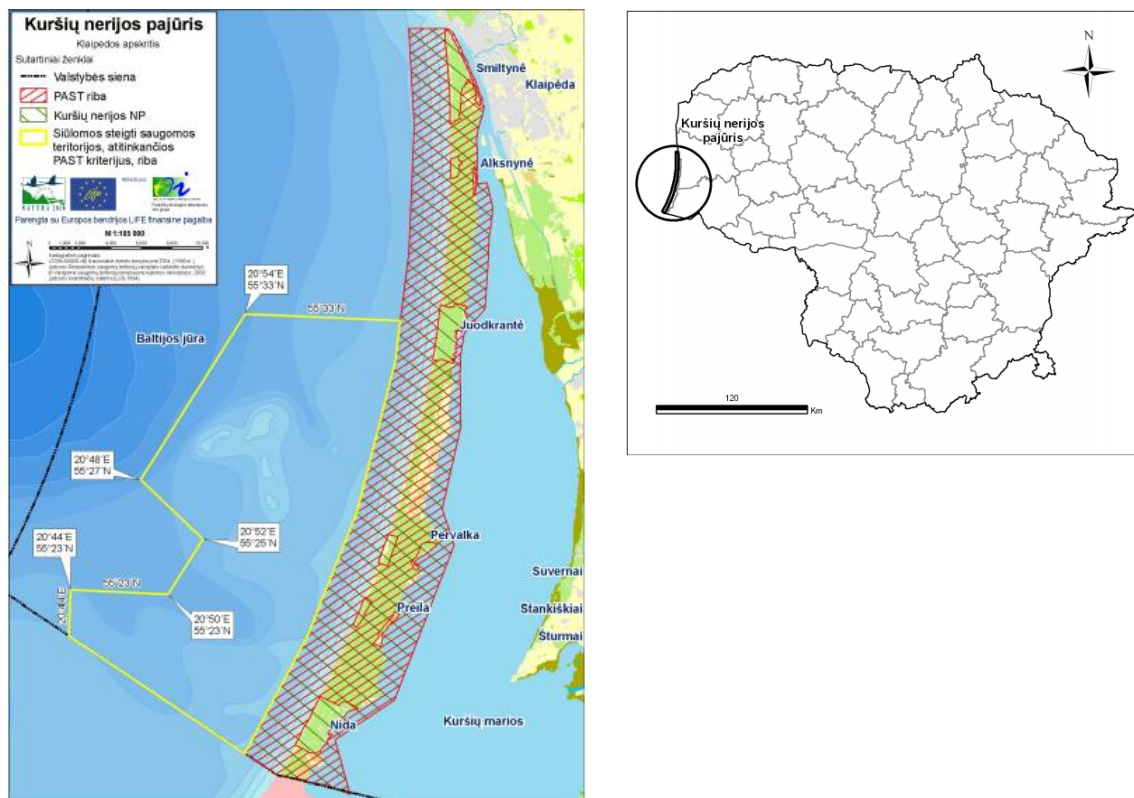
²⁷ Ten pat.

²⁸ Valstybės audito ataskaita „Baltijos pajūrio teritorijos naudojimas visuomenės ir valstybės reikmėms“ // Vilnius: LR valstybės kontrolė, 2009.

2. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO CHARAKTERISTIKA

2.1. Teritorinis išsidėstymas

Kuršių nerija – yra Vakarų Lietuvoje ir apima Neringos bei Klaipėdos miestų savivaldybes. Vakaruose ribojasi su Baltijos jūra, rytuose su Kuršių mariomis. Pietuose eina valstybinė LR siena su Rusijos Federacija. Neringą sudaro keletas buvusių žvejų gyvenviečių, iš kurių didžiausios yra Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida. Teritorija sutampa su patvirtintomis Kuršių nerijos nacionalinio parko ribomis, išskyrus rekreacinės bei kitos (gyvenamosios) paskirties prioriteto funkcines zonas²⁹. Kuršių nerijos nacionalinio parko ribos ir alokacija Lietuvos atžvilgiu pateikta 1 paveiksle.

1 pav. Kuršių nerijos nacionalinis parkas³⁰

Kuršių nerijos nacionalinis parkas užima 26 461 ha plotą, iš jų:

- 9 761 ha – sausuma;
- 4 200 ha – Kuršių marios;
- 12 500 ha – Baltijos jūra.

²⁹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. D1-32 „Dėl Kuršių nerijos gamtotvarkos plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-352.

³⁰ L. Raudonikis, D. Daunys, M. Dagys ir. Kt. Kuršių nerijos nacionalinio parko jūrinės akvatorijos gamtotvarkos plano pagrindžiamoji informacija – Vilnius, 2009.

Nerijos plotas – 180 km², ilgis – apie 97 km (bendrai su Rusijos federacijos dalimi), paplūdimio plotis – apie 10–50 metrų. Plačiausia vieta yra ties Bulvikio ragu – 3,8 km. Siauriausia vieta yra ties Šarkuvos gyvenvieta (Rusijos federacijos dalyje) – 380 metrų. Miškai užima 6852 ha (70 proc. sausumos). Ariamą žemę sudaro 5 ha, ganyklos, pievos – 17 ha, vidaus vandenys – 1 ha, keliai – 232 ha, smėlynai – 2485 ha, užstatyti plotai – 152 ha, pelkės – 28 ha, sodai – 2 ha.

Kuršių nerijos gamtotvarkos plane ³¹ aprašytos šiai teritorijai būdingos fizinės - geografinės sąlygos (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Kuršių nerijai būdingos fizinės – geografinės sąlygos.

<i>Sąlygos</i>	<i>Aprašymas</i>
Klimatinės ypatybė	<ul style="list-style-type: none"> • Teritorijai būdingi ryškus pajūrio klimato bruožai. Todėl vasaris čia yra vėsesnės nei visoje Lietuvoje, o žiemos – šiltesnės. • Vidutinė metų oro temperatūra – 7,2°C, vidutinė šalčiausio mėnesio temperatūra – -3,2°C ir šilčiausia mėnesio temperatūra – 17,3°C. • Metinis kritulių kiekis – apie 700 mm. Šaltuoju laikotarpiu – 250 mm, šiltuoju – 450 mm kritulių. • Teritorijoje vyrauja vakarų krypčių vėjai ir vėjai yra daug stipresni nei sausumoje. Vidutinis vėjo greitis – 5,7 m/s. stipriausi vėjai būna rudenį ir žiemą bei vėjo greitis gali pasiekti iki 35 m/s.
Geologinės ypatybė	<ul style="list-style-type: none"> • Paviršinę dangos dalį sudaro kvartero sluoksniai, dažniausiai ledyninės kilmės nuogulos ir nuosėdos. • Holoceno sluoksnių stovymė, susideda iš aliuvinių, lagūninių, jūrinių bei eolinių nuosėdų ir siekia apie 100 m. • Taip pat galima aptikti marių mergelio išspaudų.
Geomorfologinės ypatybės ir pagrindinės reljefo formos	<ul style="list-style-type: none"> • Kuršių nerijos reljefe, kurį formavo jūra ir vėjas išryškėja lygiagretus krantui ruožai, tokie kaip: jūros paplūdimys su apsauginiu paplūdimio kopagūbriu; nerijos palvė; Didysis nerijos kopagūbris; ragų (pamario) palvė; marių paplūdimys. • Marių kopagūbryje yra susidariusios išpustytos daubos, duburiai, lomos ir kt.
Dirvožemių ypatybė	<ul style="list-style-type: none"> • Teritorijoje dirvodarinės uolienos yra jūrinės ir eolinės kilmės smėlis. • Nerijoje dirvožemis yra sausas ir nederlingas ir dirvožemio humusingas sluoksnis yra labai plonas. • Taip pat teritorijoje pasitaiko jaurinių glėjinių smėlinių, silpnai pajaurėję smėlio – priesmėlio bei velėninių jaurinių smėlinių dirvožemių.

³¹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. D1-32 „Dėl Kuršių nerijos gamtotvarkos plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-352.

2.2 Kraštovaizdis

Kuršių nerijos kraštovaizdis susiformavo ne tik natūralių gamtos procesų, bet ir žmogaus veiklos įtakojamas. Tai gamtos ir žmogau bendros veiklos padarinys, atspindintis žvejų bendruomenės ir jų gyvenviečių raidą laiko tėkmėje.

Visą istorinį laikotarpį pusiasaliui grėsmę kėlė gamtos jėgos, vėliau prisidėjo ir neatsakinga žmogaus veikla. Nuo XVI a. vyko masiniai miškų kirtimai, intensyvi gyvulių ganiava, dervos ir medžio anglies gavyba, sakinimas, miško gaisrai. Per beveik dvejų šimtmečių miškų naikinimo laikotarpį, nerijos miškingumas sumažėjo nuo 75 proc. (1605 m.) iki 10 proc. (1834 m.). Kuršių nerijoje ant senųjų parabolinių kopų formuojasi naujos slenkančios kopos, palaidodamos senus dirvožemius ir miškų liekanas. Per 1706-1846 m. smėlis Kuršių nerijoje palaidojo 14 kaimų vietų. Prasidėjusį masinį smėlio judėjimą nerijoje stabdė tik dideli kopų sutvirtinimo bei apželdinimo darbai, pareikalavę daug laiko, lėšų ir žmogaus darbo³².

XIX šimtmečio kultūrinio kraštovaizdžio kūrimo darbai buvo neregėto masto, apimties ir sudėtingumo. Vienu metu prie kopų sutvirtinimo ir apželdinimo dirbdavo 600-800 žmonių. Vėliau, iki Antrojo pasaulinio karo ir pokario, sunaikinusių pačią kuršių etninę bendriją, šis kraštovaizdis buvo rūpestingai prižiūrimas ir nuolat tvarkomas³³.

Kultūrinis kraštovaizdis.

Kuršių nerijos formavimosi istorija siekia apie 5 tūkst. metų. Visą laiką pusiasaliui grėsmę kėlė gamtos jėgos, vėliau prisidėjo ir neatsakinga žmogaus veikla. Nuo XVI a. vyko masiniai miškų kirtimai, intensyvi gyvulių ganiava, dervos ir medžio anglies gavyba, sakinimas. Smėlio judėjimą Kuršių nerijoje stabdė tik dideli kopų sutvirtinimo ir apželdinimo darbai, pareikalavę daug laiko, lėšų ir žmogaus darbo. Taip XIX a. vėjo pustomo smėlio dykynėje žmogus sukūrė unikalų kūrinių, kuris 2000 m. lapkričio 27 d. – gruodžio 2 d. pasaulio paveldo komiteto XXIV sesijoje Kernse, Australijoje (Cairns) buvo įvertintas kaip pasaulinės reikšmės kultūros vertybė ir įrašytas į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą kaip išskirtinės visuotinės reikšmės kultūrinis kraštovaizdis, parodantis Gamtos ir Žmogaus sambūvio istoriją³⁴.

Kuršių nerijos kultūrinis kraštovaizdis tebesiformuoja ir dabar – jis išlaiko aktyvų socialinį vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje, susijusį su jo tradiciniu gyvenimo būdu, o evoliuciniai procesai jame vis dar progresuoja. Dabartiniame Kuršių nerijos kraštovaizdyje aiškiai atsiskleidžia esminiai raidos ženklai neatskiriamai susiję su gamtos procesais ir žmogaus

³² Kraštovaizdis // <http://www.nerija.lt/kraštovaizdis>; prisijungimo laikas: 2012-10-27

³³ Bučas J. Kraštovarkinė problema Kuršių nerijoje // Aplinkos tyrimai, inžinerija ir vadyba, 2007.Nr.4(42), P 71.

³⁴ Bagočius M., Domarkas V., Sinkienė J. Lietuvos Respublikos paveldo apsaugos sistemos valdymo ypatumai: Kuršių nerijos atvejis // Viešoji politika ir administravimas. public policy and administration, 2011, T. 10, nr. 3 / 2011, vol. 10, No 3, P. 365.

veikla. Nors per ilgus šimtmečius pasikeitė ne tik kartos, bet ir pati Kuršių nerijos etninė bendrija, tačiau ir toliau čia išlieka labai glaudus žmogaus ir gamtos ryšys³⁵.

Remianti, Linos Dikšaitės parengtu UNESCO Pasaulio paveldo objektas –Kuršių nerija: mokomoji medžiaga, leidiniu galime išskirti vertingiausias Kuršių nerijos kultūrinio kraštovaizdžio elementus³⁶:

- **Bendra kultūrinio kraštovaizdžio struktūra**, atspindinti harmoningą gamtos ir žmogaus sambūvį, išpūdingą ir charakteringą panoramą bei siluetą, atsiveriantį nuo Kuršių marių.
- **Kultūriniai dariniai**: smėlio užpustyti kaimai ir kitas archeologinis paveldas; istorinė pašto kelio trasa, senųjų žvejų kaimų, virtusių kurortinėmis gyvenvietėmis erdvinė-planinė struktūra bei architektūra: senieji mediniai žvejų namai, XIX a. atsiradę profesionalios architektūros statiniai (švyturiai, prieplaukos, bažnyčios, mokyklos, vilos, viešbučiai, vasarnamiai); jūrinio kultūros paveldo elementai.
- **Natūralūs ir žmogaus pakeisti gamtiniai dariniai**: raiškus Didysis kopagūbris su parabolinėmis, pilkosiomis, pustomomis ir apželdintomis kopomis; žmogaus sukurtas apsauginis pajūrio kopagūbris; natūralios pajūrio ir pamario palvės, pamario pusiasaliai (ragai); sengirės, savita smėlynų augalija ir gyvūnija, paukščių migracijos kelias.
- **Socialinės-kultūrinės tradicijos**, atspindinčios vietos žvejų bendruomenės evoliuciją.

Pateikti Kuršių nerijos kultūrinio kraštovaizdžio elementai atskleidžia vietovės autentiškumą, ypatingumą bei priežastis, kodėl Kuršių nerija yra įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą.

Parabolinės kopos.

Paplūdimyje vėjas smėlį greitai pradžiovindavo ir imdavo pustyti. Pirmieji kliuviniai jo slinkimui buvo augalai. Ties jais susikaupdavo didesni ar mažesni smėlio kauburiai, tarpusavyje susijungdami ir sudarydami nedideles kopų užuomazgas, vadinamąsias embrionines kopas. Metams bėgant ir joms augant į viršų ir plotį, susidarė paplūdimio kopų gūbrys – natūralios prieškopės. Audrų metu kai kur atsirasdavo išpustymų, išplovimų, pro kuriuos smėlis galėjo toliau veržtis į sausumą. Ties tomis kopagūbrio vietomis imdavo formotis išstętos pasagos pavidalo kopos, vadinamos **parabolinėmis kopomis**. Pastarosios nuo dabartinių Didžiojo

³⁵ Dikšaitė L.. UNESCO Pasaulio paveldo objektas – Kuršių nerija: mokomoji medžiaga – Neringa: Turizmo plėtros institutas, 2010. P 7.

³⁶ Dikšaitė L. UNESCO Pasaulio paveldo objektas – Kuršių nerija: mokomoji medžiaga – Neringa: Turizmo plėtros institutas, 2010. P 10.

kopagūbrio kopų iš esmės skiriasi savo forma – tai yra veidrodinis jų atspindys. Mokslininkai teigia, kad kopų formai įtakos turi keli svarbiausi veiksniai – vėjo stiprumas, kritulių kiekis ir augalija. Parabolinių kopų formavimosi metu vėjo energija buvo sąlyginai žema, daug kritulių, kas sudarė puikias sąlygas augalijos plitimui. Dėl slenkančių kopų kelių susikirtimų, reljefo kliuvinių ir skirtingo augalijos poveikio ilgainiui susidarė ištisas kopynas. Bėgant laikui, Kuršių nerijos parabolinės kopos apaugo mišku, tačiau XVI-XVIII amžiais ši natūrali danga daugelyje vietų buvo suniokota, apnuoginta žemė virto vėjo pustomo smėlio dykyne. Per keletą XVIII a. dešimtmečių vėjas išpustė vakarinę pusiasalio dalį ir sunešė jūros smėlio kopas rytiniame pusiasalio pakraštyje. Smėlio audros pakeliui išguldė miško likučius. Tik ties Rasyte, Nida ir Juodkrante išliko nedideli sengirių plotai ³⁷.

Didysis kopagūbris.

Didysis kopagūbris – ypač raiški Kuršių nerijos reljefo forma. Tai smėlynai, pasiglemžę nerijos miškus, gyvenvietes ir senąsias parabolines kopas. Šių naujų kopų formavimosi procesas prasidėjo XVI a., kuomet pamažu buvo naikinamas natūralus barjeras – miškas ³⁸.

Visų pirmą smėlis pradėjo kauptis į nedideles kalveles, kurios galiausiai susijungė į vis augančią kopų grandinę. Susidariusios kopų grandinės, pakeliui nesutikdamos jokio pasipriešinimo sparčiai ėmė judėti link Kuršių marių. Tose vietose, kur kelias buvo atviras, judantys smėliai suformavo marių ragus. Kitose vietose kaupėsi 30 - 40 m aukščio kopos. Pustomos kopos ypač jautriai reaguoja į žmonių lankymąsi. Mokslininkų paskaičiavimais, kiekvienas žmogus lipdamas arba leisdamasis stačiais kopų šlaitais, išjudina kelias tonas smėlio. Žmogaus ir vėjo dėka nuostabios nerijos kopos metai iš metų žemėja ³⁹.

Pastebėjus, kad didysis kopagūbris mažėja ne prasidėjo masinį smėlio judėjimą nerijoje prasidėjo smėlio slinkimo stabdymo darbai.

Jurgio Bučo straipsnyje buvo aprašyta, kad smėlio slinkimo stabdymui, didžiausias problemas kėlė vėjo nešamo smėlio sulaikymas, sutvirtinimas, apželdinimas, kopagūbrio stabilumo ir Kuršių marių pakrantėje persikėlusių gyvenviečių saugumo garantavimas. Jūros smėlio žemėje buvo taikomi įvairūs smėlio sustabdymo ir kopų apželdinimo būdai. Tačiau geriausiai tiko introdukcinis augalas – atvežtinė (iš Danijos) kalninė pušėlė - *Pinus mugo* (žr. 2 pav.) ⁴⁰.

---

³⁷ Dikšaitė L. UNESCO Pasaulio paveldo objektas – Kuršių nerija: mokomoji medžiaga – Neringa: Turizmo plėtros institutas, 2010. P 10.

³⁸ Ten pat, 14 psl.

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ Bučas J. Kraštovarkinė problema Kuršių nerijoje // Aplinkos tyrimai, inžinerija ir vadyba, 2007.Nr.4(42), P. 72

2 pav. Kalninė pušis - *Pinus mugo* ⁴¹

Pinus mugo – pušis neūžauga, tačiau turinti savybių augti sausuose nederlinguose smėlynuose. Tik šios pušelės, plačiai šaknimis įsikabindamos smėlio žemėje, sutramdė lakūjų smėlį, pastojo kelią slenkančioms kopoms ir stabilizavo kopagūbrio aukštį bei formą. Kad ši pušėlė įsitvirtintų vėjo pustomo smėlio dykynėje, reikėjo didžiulių priežiūros pastangų ⁴².

Apsauginis kopagūbris.

Prasidėjusį masinį smėlio judėjimą nerijoje galėjo sustabdyti tik dideli kopų sutvirtinimo bei apželdinimo darbai. 1805 m. danų kilmės vyr. kopų inspektorius Sorenas Bjornas remdamasis prof. J. D. Titijaus atliktais bandymais ryžos pradėti smėlynų sutvirtinimo darbus. Vienas pagrindinių uždavinių buvo suformuoti **apsauginį kopagūbrį**, kuris atliko svarbią smėlio kaupimo ir pakrantės apsaugos funkciją ⁴³.

Apsauginio kopagūbrio sutvirtinimo darbai buvo vykdomi tokiu būdu. Maždaug 50 – 60 m atstumu nuo jūros ir 2 m atstumu viena nuo kitos statomos dvi eilės užtvarų iš storesnių šakų ir kuolų. Užtvaros daromos tiesia linija, išilgai pajūrio. Iš pradžių jos darytos 1,26 m aukščio, su atramomis, kad vėjas jų neapverstų. Vėliau tvorų aukštis sumažintas iki 0,7 m. Tam buvo naudojami 5-6 cm storio ir 1 m ilgio kuolai. Jie sukalami apie 30 cm į smėlį, paliekant tarp kuolų 5 cm tarpą. Užtvaros paprastai buvo daromos pavasarį. Kai po 2-3 savaičių jas užnešdavo smėliu, ant susidariusių pylimų buvo vėl daromos dvi eilės tokių pačių užtvarų, kol kopa pasiekdavo 1,5 m aukštį ⁴⁴.

Per 200 metų apsauginio kopagūbrio formavimo ir priežiūros istorijos etapą Kuršių nerijos pajūryje buvo suformuotas apie 98 km ilgio apsauginis kopagūbris. Žinoma per ši

⁴¹ Pušis kalninė ‚Ophir‘ (*Pinus mugo*). // <http://www.augalai.lt/news/augalas/347>; prisijungimo laikas: 2012-10-27.

⁴² Bučas J. Kraštovarkinė problema Kuršių nerijoje // *Aplinkos tyrimai, inžinerija ir vadyba*, 2007.Nr.4(42), P. 72.

⁴³ Dikšaitė L. UNESCO Pasaulio paveldo objektas – Kuršių nerija: mokomoji medžiaga – Neringa: Turizmo plėtros institutas, 2010. P 21.

⁴⁴ Ten pat, P 22 .

laikotarpį keitėsi jo tvirtinimo metodikos, naudojamos medžiagos, tačiau iki šiol šis darbas yra vienas svarbiausių krantotvarkos darbų Kuršių nerijoje⁴⁵.

2.3 Kultūra

Kuršių nerijos kultūra geriausiai atspindi gyvenviečių atsiradimo istorija, taip pat susiformavusios tradicijos, vietiniai verslai ir žinoma vyraujanti religija.

IV a. prieš Kristų, Kuršių nerijoje atsirado pirmosios pastoviosios gyvenvietės. Nuo XVI a. dalis kaimų buvo užpustyti smėliu, net keturios gyvenvietės ir dvejios kapinaitės yra palaidotos tarp Juodkrantės ir Pervalkos plytinčiose kopose – Naglių rezervate. Kadaisė čia buvo Naglių kaimas, kurio gyventojai nuolat kėlėsi iš vienos vietos į kitą, o galiausiai – visai apleido kaimą. Taigi per 180 metų istoriją kaimas nukeliavo 6-7 km į pietus ir per septynias kartas gyventojai keturis kartus turėjo palikti savo namus⁴⁶.

Šiuo metu Kuršių nerijos pusiasalyje, Lietuvos dalyje, įsikūrusios 5 gyvenvietės, kuriose gyvena virš 2 tūkst. Nuolatinių gyventojų (iš viso savo gyvenamą vietą yra deklaravę virš 4 tūkst. asmenų)⁴⁷. Kuršių nerijoje esančių 5 gyvenviečių: Nidos, Preilos, Pervalkos, Juodkrantės ir Smiltynės išdėstymas pateiktas 3 paveiksle.

3 pav. Kuršių nerijoje esančių gyvenviečių išdėstymas⁴⁸

Nida. Kaip ir daugeliui XVI–XVII a. Neringos gyvenviečių, Nidai net keliskart grėšė smėlio užpustymas, todėl gyvenvietė traukėsi nuo smėlio kopų ir kėlėsi vis į kitą vietą. Pirmoji Nida buvo įsikūrusi labai gražioje įlankoje prie Grobšto rago, Kaimelis stovėjo šiaurinėje rago pusėje. XVII a. vid. Nidos kaimo gyvenimą sujaukė smėlio kopų judėjimas, todėl pajudėjęs Grobšto rago kopų virtinei, pradėjo pustyti smėlį į kaimą. 1675 m. gyventojai turėjo kraustyti

⁴⁵ Dikšaitė L. UNESCO Pasaulio paveldo objektas – Kuršių nerija: mokomoji medžiaga – Neringa: Turizmo plėtros institutas, 2010. P 22.

⁴⁶ Kultūra- gyvenvietės // <http://www.nerija.lt/kultura/gyvenvietes>; prisijungimo laikas: 2012-10-27.

⁴⁷ Ten pat.

⁴⁸ Žemėlapis// www.neringa.lt ; prisijungimo laikas: 2012-10-27.

kitur, į saugesnę vietą. Tokią vietą pasirinko netoliese, už pusės kilometro, Tylos įlankoje prie pat marių – taip įsikūrė Antroji Nida. 1701 m. Antrojoje Nidoje gyveno palyginus labai nedaug žmonių – penkios šeimos, viso 35 žmonės. Tačiau ir ši Antroji Nida neišbuvo saugi nė 50 metų. Paskutinį kartą Nida į šiandieninę vietą iš Tylos įlankos persikėlė 1732 m. 1745 m. Nidoje buvo pastatyta mokykla, kurią lankė 14 berniukų ir 12 mergaičių. Nida tapo nauja Kuršių nerijos gyvenvieta su smukle, pašto stotimi, mokykla ir žvejų kaimu ⁴⁹.

Preila. Preila yra viena naujausių gyvenviečių Kuršių Nerijoje, atsiradusi tik XIX a. viduryje. Preilos gyvenvietė patyrė daugiausiai persikraustymų. Jiems ir jų protėviams teko persikraustyti net šešis kartus. Kol galiausiai įsikūrė naujame, toli į marias supustytame Kuršių nerijos rage, kuris vėliau gavo Ožkų rago vardą. Preila kaip kaimas pirmą kartą minimas 1846 m. 1871 m. statistikos duomenimis Preiloje stovėjo 18 gyvenamųjų namų, kuriuose gyveno 123 žmonės. Palyginus su Juodkrante, kur buvo 294 gyventojai, ar Nida –272, Preila tikrai buvo nedidelis kaimelis. Preila pradėjo plėstis ir augti tik XIX a. pab. 1895 m. duomenimis Preiloje jau buvo 26 gyvenamieji namai, kuriuose gyveno 133 žmonės, o 1919 m. Preiloje jau gyveno 238 gyventojai. 1933 m. Lietuvos vyriausybė paskelbė Pervalką ir Preilą kurortinėmis gyvenvietėmis ⁵⁰.

Pervalka. Pervalkos atsiradimo priešistorė yra labai ilga ir tragiška. Ne kartą visas kaimas su namais, laivais ir žmonėmis keliavo, bėgdamas nuo pustomo smėlio, iš vienos vietos į kitą Pervalkos įkūrimo data nėra tiksliai žinoma, tačiau sprendžiant iš Juodkrantės bažnyčios knygos įrašų, ji, kaip ir Preila, galėjo įsikurti 1836–1846 m. 1861 m. statistikos duomenimis Pervalkoje stovėjo 8 gyvenamieji namai, kuriuose gyveno 44 žmonės. Gyvenvietė augo labai lėtai: 1871 m. kaime buvo 11 gyvenamųjų namų, kuriuose gyveno 15 šeimų, iš viso kaime buvo 59 gyventojai. Gyvenvietė pradėjo plėstis ir augti tik XIX a. pabaigoje ir 1921 m. Pervalkoje jau gyveno 125 gyventojai ⁵¹.

Juodkrantė. Tai vienas iš naujesnių kaimų Kuršių nerijoje, įsikūręs XVI a. Juodkrantės augimas tiesiogiai susijęs su Karvaičių užpustymu. Karvaičių nelaimė suteikė Juodkrantei daugiau jėgų vystytis ir klestėti. Juodkrantę 1912 m. sudarė dvi gyvenvietės: Senoji Juodkrantė ir Naujoji Juodkrantė, kurią įkūrė persikėlėliai iš užpustytų Karvaičių. 1785 m. duomenimis Juodkrantėje gyveno tik 7 šeimynos, po dešimties metų gyveno 11 valstiečių: 9 kulmiškieji ir 2 karališkieji. Dar labiau gyvenvietė išaugo 1820 m., čia jau priskaičiuota 20 šeimų. Bažnyčios žemė ir mokykla bei 7 ūkiai buvo karaliaus valdžioje, o 10 kulmiškųjų buvo dvaro žemėje, kurią

---

⁴⁹ Demereckas K., Ramanauskienė M., Janušavičius J.A. ir kt. Kuršių nerijos tradicinė architektūra. Studija ir rekomendacijos pastatų savininkams ir statytojams. – Klaipėda, „Libra Memelensis“, 2011, P 427

⁵⁰ Ten pat, P 160- 164.

⁵¹ Ten pat, P 126-131.

valdė tuometis pašto laikytojas. Juodkrantė pirmoji Kuršių nerijoje tapo kurortu, kadangi XIX a. vid. poilsiautojus vilioji pradėjo Juodkrantės gamta⁵².

Smiltynė. Prieš 500 metų t. y. 1000-aisiais metais Smiltynė ir jos keltų uostelis buvo paskutinis Kuršių nerijos smėlėtojo iškyšulio taškas. 1541 m. duomenimis Smiltynėje gyveno 5 žmonės. 1601 m. Smiltynės gyvenvietė išsiplėtė. Manoma, kad čia jau gyveno 3–4 šeimos, t. y. 15 asmenų. Smiltynėje, aptarnavo keliautojus, suteikdavo pastogę, maistą, arklius, vykdė pašto stoties funkcijas, buvo labai svarbus pašto kelio taškas. XVII a. nusistovėjo reguliarius pašto susisiekimas trasa Ryga–Klėvė, per Klaipėdą, Nidą, Karaliaučių, Dancigą, Berlyną, todėl keltas tapo nuolatinio ir reguliaraus susisiekimo su Kuršių nerija priemone. XIX a. viduryje Klaipėdos pajūryje ypač suaktyvėjo poilsinė veikla. 1861 m. Kopgalis, Melnragė ir Giruliai, kaip ir Juodkrantė buvo paskelbti jūros kurortais. Smiltynėje tai pat buvo daug poilsiautojų persikeliančių vienai dienai keltu⁵³.

Dabar šios 5 gyvenvietės yra Lietuvoje visiems labai žinomi ir visų mėgstami kurortai. Apie tai byloja Omni.lt 2004 m. apklausos duomenys, kurie parodė, kad Neringa yra patraukliausias Lietuvos kurortas ir čia ilsėtis pageidautų beveik pusė Lietuvos gyventojų. Neringą kasmet aplanko apie 0,7 mln. Lankytojų įskaitant nakvojančius turistus, vienadienius lankytojus ir tranzitinius keliautojus⁵⁴.

Kuršių nerijoje vyravę verslai. Ilgą laiką Kuršių nerijos gyventojų versluose dominavo **žvejyba**. Jos reikšmė ypač išaugo XVI a, kuomet dėl slenkančių smėlynų labai sumažėjo dirbamos žemės plotai. Ilgą laiką nerijoje gyvavo **varnų gaudymo tradicija**. Papildomu pajamų šaltiniu vietos gyventojams tapo ir **gintaro rinkimas**, vėliau – darbas Juodkrantės gintaro kasykloje. XIX a. vid. nerijos gyventojai atrado naują, kurorto paslaugų teikimo, verslą, kuris ilgainiui tapo pagrindiniu vietos gyventojų pajamų šaltiniu. Nuo XIX a. pradžios Kuršių nerijos gyvenviečių išlikimui ypatingą reikšmę įgavo **miškininkystės veikla**⁵⁵.

Kuršių nerijoje vyravusi religija. XVI – XVIII a. nerijos gyventojų pamaldumas nebuvo labai didelis. Tai susiję su tuo, kad maldos namai buvo ne kiekviename kaime, o ir dvasininkai esamas koplyčias ar bažnyčias lankydavo gana retai. 1885 m. Juodkrantėje tikintiesiems duris atvėrė nauja negotikinio stiliaus bažnyčia, pastatyta pagal garsaus architekto A. Studerio projektą, o 1888 m. buvo pastatyta bažnyčia ir Nidoje. Šiose bažnyčiose tiek anuomet, tiek dabar vyksta evangelikų liuteronų ir katalikų pamaldos⁵⁶.

⁵² Ten pat, P 24-32.

⁵³ Demereckas K., Ramanauskienė M., Janušavičius J.A. ir kt. Kuršių nerijos tradicinė architektūra. Studija ir rekomendacijos pastatų savininkams ir statytojams. – Klaipėda, Leidykla „Libra Memelensis“, 2011, P 10-16 .

⁵⁴ EUCC Baltijos biuras. Turistų srautų Kuršių marių regione analizė - Klaipėda, 2006.

⁵⁵ Kultūra - Verslai// Prieiga per internetą: <http://www.nerija.lt/kultra/verslai>; Prisijungimo laikas: 2012-10-27.

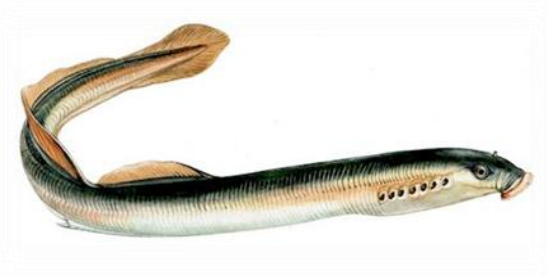
⁵⁶ Kultūra - Religija // Prieiga per internetą : <http://www.nerija.lt/kultra/religija> ; prieiga per internetą: 2012-10-27.

2.4 Gamta

Gyvūnija.

Kai kurie Kuršių nerijos gyvūnijos išskirtiniai bruožai daro ją unikalia – tai ypatingas rūšių įvairovės sutelktumas tokioje palyginti mažoje teritorijoje ir „gyvybės gausumas“; gausi paukščių būrių koncentracija, nulemta Kuršių neriją kertančio svarbiausio paukščių migracijos kelio jungiančio Skandinaviją, Baltijos jūros regioną ir Šiaurės Rytų Rusija su Pietų Europa ir Afrika⁵⁷.

Žuvys. Kuršių marių žuvų įvairovę sudaro apie 42 žuvų ir primityvių vandens stuburinių *Byclostomata* rūšys. Dominuoja karšiai, europinės stintos, starkiai ir unguniai. Taip pat ežerinis sykas, kuris į Kuršių marias atkeliauja iš Baltijos jūros. Kuršių marių priekrantės vandenyse prieglobstį rado retos ir nykstančios jūrinės nėgės (žr. 4 pav.), atlanto lašišos, šlakiai, perpelės, alsės, paprastieji šamai, žiobriai ir kitos rūšys⁵⁸.

4 pav. Jūrinė nėgė (*Petromyzon marinus*)⁵⁹

Paukščiai. Kuršių nerija patenka į vieną svarbiausių paukščių migracijos srautų taką. Šis faktas įtakoja didelį paukščių tankį nerijoje pavasario ir rudens sezonų metu. Geografinė Kuršių nerijos padėtis sąlygoja unikalų gamtinį „tilta“ sausumos paukščių rūšims, keliaujančioms Baltosios ir Baltijos jūrų migracinių kelių ir taip išvengiančioms skridimo virš atviros jūros. Kasmet pavasario ir rudens metu nuo 10 iki 20 milijonų migruojančių paukščių praskrenda apie vieno kilometro pločio juosta virš nerijos. Nemaža dalis jų sustoja nerijoje poilsiui ir perėjimui. Tarp migruojančių rūšių skaitlingiausios yra kikelis, varnėnas, ankstyvoji pečialinda, nykštukas, alksninukas, didžioji zylė, šiaurinis kikelis, liepsnelė, strazdas giesmininkas, juodoji zylė, keršulis. Dideliais būriais praskrenda pelėdos ir plėšrieji paukščiai.⁶⁰

Kuršių nerijos pakrantėse ir priekrančių akvatorijoje sustoja pailsėti šimtai tūkstančių vandens ir pusiau – vandeninių paukščių. Tarp migruojančių paukščių nemažai yra retų ir

⁵⁷ Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas - Kuršių nerija. 1999. P 10.

⁵⁸ Ten pat, P 12.

⁵⁹ Vikipedija. Laisvoji enciklopedija. Bežandžiai // <http://lt.wikipedia.org/wiki/Be%C5%BEand%C5%BEiai> ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁶⁰ Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas. Kuršių nerija. 1999. P 12.

nykstančių rūšių, tokių kaip mažoji gulbė, mažoji žąsis, paprastoji berniklė, erelis žuvininkas, didysis erelis rėksnys, kilnysis erelis, jūrinis erelis, sakalas keleivis, stulgys, didžioji kuolinga ir kitų, įrašytų į Rusijos, Europos ir Pasaulio raudonąsias knygas (žr. 5 pav.). Daug migruojančių paukščių rūšių, įskaitant retas ir nykstančias, vasaros metu taip pat užima didelę dalį Kuršių nerijos gyvūnų karalijos. Kai kurios jų čia periodiškai peri. Žymi dalis susiburia Kuršių mariose žiemoti t. y. Šiaurės Europos nuodėgulės, ledinės anties, paprastosios gagos, didžiojo dančiasnapio rūšių populiacijų⁶¹.

a)⁶²

b)⁶³

c)⁶⁴

5 pav. Reti ir nykstantys migruojantis paukščiai: a) didžioji kuolinga (*Numenius arquata*); b) sakalas keleivis (*Falco peregrinus*); c) erelis žuvininkas (*Pandion haliaetus*)

Visa Kuršių nerijos ornitofauna siekia per 251 paukščių rūšių, iš kurių 106 rūšys čia nuolat peri. Perinti fauna yra tipiška Rytų Baltijos regionui, apimanti tiek Vakarų Europos, tiek Pietų Europos rūšis⁶⁵.

Kuršių nerijos priekrantės ir Kuršių marios yra didžiausia pakrantės žiemavietė Lietuvoje. Kasmet, šioje teritorijoje žiemoja 6 – 7 procentai (15 000 – 20 000) visos Vakarų palearktinės nuodėgulės populiacijos, gausūs būriai gagų ir ledinių ančių. 3 procentai (apie 4

⁶¹ Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas - Kuršių nerija. 1999. P 13.

⁶² Didžioji kuolinga –stambiausias mūsų krašto tilvikas // http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=6227 ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁶³ National Geographic. Peregrine Falcon. *Falco peregrinus* // <http://animals.nationalgeographic.com/animals/birds/peregrine-falcon/> ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁶⁴ Lietuvos raudonoji knyga. Paukščiai // http://www.raudonojknnya.lt/index.php?p=1_10 ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁶⁵ Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas - Kuršių nerija. 1999. P 13.

000) visos Šiaurės Vakarų Europos didžiųjų dančiasnapių populiacijos žiemoja Kuršių mariose, daugiausia prie Kuršių nerijos krantų. Kuršių nerija ir ją supantys vandenys yra svarbus takas migruojantiems paukščiams. Nerijoje peri urvinės antys, jūrinės šarkos, juodkrūčiai bėgikai ⁶⁶.

Žinduoliai. Žinduolių fauną Kuršių nerijoje sudaro 35 rūšys. Ilgalaikis apsaugos režimas, buveinių mozaika ir bendras sausumos trūkumas iš dalies sąlygojo daugumos gyvūnų rūšių didelį tankį ir sukuria unikalias sąlygas jų stebėsenai. Dažnai sutinkamos rūšys yra briedžiai, Europinės stirnos, laukiniai šernai, lapės, miškinės kiaunės, šermuonėliai, barsukai, paprastosios voverės, bebrai. Reguliariai registruojamos apsistojusios lūšys. Tarp pačių rečiausių ir saugomų rūšių čia pastebimos upinės ūdros, pilkieji ruoniai ir pelės mažylės ⁶⁷.

Istoriškai Kuršių nerijos fauna susiformavo gyvūnų imigracijos iš kaimyninių žemyninių regionų pagrindu. Įsikūrimo procesas tebesitęsia pirmiausia dėl to, kad nerijos įsisavinimas yra gana sudėtingas iššūkis sausumos gyvūnams. Neriją kertantis paukščių migracijos kelias ir žmogaus veiklos transformacijos tik prisidėjo prie nerijos faunos įvairovės. Sąlyginai neseniai į neriją prasiskverbė paprastoji angis, ondatra, usūrinis šuo, kanadinė audinė. Buvo reaklimatizuoti bebrai ir laukiniai šernai ⁶⁸.

Augalija.

Kuršių nerija pasižymi unikalios ir savitos augalija. Augalų bendrijų susidarymą, išlikimą, rūšių įvairovę bei natūralų kitimą lemia jūrinis klimatas, savitos orografinės sąlygos bei antropogeniniai veiksniai. Pastarieji turėjo ir tebeturi išskirtinį poveikį augalinės dangos formavimuisi. Tai susiję ne tik su ūkinės veiklos ypatumais, bet ir vyraujančių augalijos bendrijų specifika ⁶⁹.

Žolinė augalija. Kuršių nerijoje galima išskirti kelis natūralius augmenijos ruožus: *paplūdimio, apsauginio kopagūbrio, palvės, kupstynės, didžiųjų kopų ir pamario* ⁷⁰.

Paplūdimio ruože jūros pakrantėje, kur bangos nuolatos išmeta vis naujas smėlio mases, augalija įsitvirtinti nepajėgia. Bet keletas rūšių vyrauja: sultingoji jūrasmiltė, pajūrinė druskė, baltijinė stoklė. Tai augalai, kurie yra pirmoji užtvara vėjo genamam smėliui.

Apsauginio kopagūbrio ruože įveisti smiltyninės smiltlendrės ir smiltyninės rugiaveidės sąžalynai. Šių augalų ilgos šaknys puikiai sutvirtina dideles smėlio mases. Jų kaimynystėje įsikuria pajūrinis pelėžirnis, baltijinis pūtelis, skėtinė vanagė, pajūrinė našlaitė ir baltijinė linažolė. Apsauginio kopagūbrio rytiniame šlaite aptinkama: muilinė gubojė, į Lietuvos

⁶⁶ Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas - Kuršių nerija. 1999. P 13.

⁶⁷ Ten pat.

⁶⁸ Ten pat, P 13-14.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. D1-32 „Dėl Kuršių nerijos gamtotvarkos plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-352.

⁷⁰ Gamta-Augalija-Žolinė augalija //Prieiga per internetą: <http://www.nerija.lt/gamta/augalija/olin-augalija> ; Prisijungimo laikas: 2012-10-28.

Raudonąją knygą įtraukta pajūrinė zunda (žr. 6 pav.). Šie augalai turi ilgas šaknis, kuriomis pasiekia giliau esantį vandenį ir gerai įsitvirtina judriame smėlyje⁷¹.

6 pav. Pajūrinė zunda (*Eryngium maritimum*)⁷²

Palvės smėlynuose ir toliau besitęsiančioje kupstynėje augalija yra įvairesnė. Ten auga smiltyninis šepetukas, pajūrinis eraičinas, smiltyninė viksva, kalninė austėja, paprastasis čiobrelis, juodoji varnauogė ir kiti žoliniai augalai⁷³.

Didžiųjų kopų plotai iš dalies apaugę žoline augalija. Čia kaip ir apsauginio kopagūbrio juostoje auga kserofitinių ir psamofitinių augalų bendrijos. Pamario ruože dominuoja paprastoji nendrė, melsvasis melderis, pelkinis duonis ir pelkinė viksva⁷⁴.

Medynai. Miškai Kuršių nerijoje miškai užima net 6852 ha arba 71,1 proc. teritorijos. Sodinti kalninės pušies medynai užima 25 proc. visų medynų, o vyrauja paprastosios pušies medynai – 56 proc., beržynai užima 13 proc., juodalksnynai 4 proc.. Kitų rūšių medynai sudaro 2 proc. viso mišku apaugusio Kuršių nerijos nacionalinio parko ploto⁷⁵.

Pagal amžių Kuršių nerijoje miškų yra skirstomi į 4 grupes: seniausi miškai (daugiausiai pušynai ir eglynai, kurių amžius daugiau nei 100 metų); kalninės pušies, Bankso pušies ir baltosios eglės, taip pat vietinių rūšių sodinti plotai, kurių amžius nuo 50 iki 70 (90) metų; jaunos kalninės pušies ir gluosnių plantacijos (amžius 35 – 40 metai); kalninės pušies, paprastosios pušies ir gluosnių jaunuolynai (amžius 20-25 metai)⁷⁶.

⁷¹ Gamta-Augalija-Žolinė augalija // <http://www.nerija.lt/gamta/augalija/olin-augalija> ; Prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁷² Pajūrinė zunda – dvimetis ir daugiametis augalas // http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=5739 ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁷³ Gamta-Augalija-Žolinė augalija // <http://www.nerija.lt/gamta/augalija/olin-augalija> ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. D1-32 „Dėl Kuršių nerijos gamtotvarkos plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-352.

⁷⁵ Ten pat.

⁷⁶ Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas - Kuršiu nerija. 1999. P 10.

Rezervatai.

Kuršių nerijoje yra du gamtos rezervatai, tai Naglių ir Grobšto. Naglių ir Grobšto gamtos rezervatai sudaro apie 24 proc. parko teritorijos ploto. Rezervatų tikslas – išsaugoti unikalius didžiojo kopagūbrio pustomų bei pilkųjų kopų kupstynės ir pajūrio palvės kraštovaizdžio kompleksus⁷⁷.

Naglių gamtos rezervato plotas – 1634 ha. Jis tęsiasi tarp Juodkrantės ir Pervalkos devynis kilometrus. Pagrindiniai saugotini objektai: Pilkosios (Mirusios) kopos, pajūrio ir pamario palvės bei kupstynės kompleksai, taip pat Raudonosios knygos ir kitų retųjų augalų gausios augimvietės, 4 buvusių užpustytų kaimų ir 2 senų kapinaičių vietos, senieji atpustomi dirvožemiai ir senųjų kopų liekanos bei estetiškai vertingi peizažai⁷⁸.

Grobšto gamtos rezervato plotas - 183 ha. Jis yra tarp Parnidžio kraštovaizdžio draustinio ir valstybinės sienos su Rusijos federacija. Pagrindiniai saugomi objektai: didysis pustomų kopų kopagūbris, pajūrio palvės kompleksas, užpustytos Nidos gyvenvietės vieta. Grobšto gamtos rezervato įžymiausia vieta – Sklandytojų kopa, kažkada buvusi aukščiausia Kuršių nerijos kopa (70 m.), bet veikama stiprių rudeninių vėjų ji sumažėjo iki 50m. Rezervate saugomi vietomis atpustomi senųjų miškų stuobriai, Raudonosios knygos retų augalų augimvietės, pajūrio palvės kompleksas, estetiškai vertingi peizažai⁷⁹.

Draustiniai.

Kuršių nerijos nacionaliniame parke yra 4 kraštovaizdžio draustiniai: Lapnugario, Juodkrantės, Karvaičių ir Parnidžio. Šie draustiniai užima daugiau nei 75 proc. parko teritorijos.

Lapnugario kraštovaizdžio draustinio plotas yra 2120 ha. Jis įžymus yra kalnapušėmis apšodintu didžiuoju kopagūbriu ir nerijos aukščiausio pajūrio apsauginiu kopagūbriu. Lapnugario kraštovaizdžio draustinyje sutinkami šie Lietuvos Raudonosios knygos atstovai: augalai – blizgantysis snaputis, lininė žarotūnė, pajūrinė zunda, tamsialapis skiautalūpis, pavasarinis vikis, pajūrinė širdažolė ir paukščiai – sketsakalis. Draustinyje taip pat yra šios vietos: Meilės slėnis, Meškadaubė, Eumo, Lybio, Lapnugario, Meškos galvos ir Hageno kalvos, originalūs pusketvirto hektaro juodųjų pušų želdiniai⁸⁰.

Juodkrantės kraštovaizdžio draustinio plotas yra 260 ha. Jis įsiterpęs tarp Juodkrantės rekreacinės zonos ir Naglių gamtos rezervato. Kraštovaizdžio draustinio teritorijoje yra: gamtos paminklo parabolinių kopų komplekso pietinė dalis, paprastųjų pušų senieji medynai (sengirės fragmentai), kuriems jau daugiau kaip 230 metų, Garnių kalnas. Šalia jo - didžiausia Lietuvoje pilkųjų garnių ir didžiųjų kormoranų kolonija. Juodkrantės kraštovaizdžio draustinyje sutinkami

⁷⁷ Gamta - Rezervatai // <http://www.nerija.lt/gamta/rezervatai> ; Prisijungimo laikas: 2012-10-29.

⁷⁸ Ten pat.

⁷⁹ Ten pat.

⁸⁰ Gamta –Draustiniai -Lapnugario kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/lapnugario-kratovaizdio-draustinis-> ; Prisijungimo laikas: 2012-10-29.

šie Lietuvos Raudonosios knygos atstovai: augalai - gebenlapė veronika; paukščiai - sketsakalis, uldukas; žinduoliai - ūdra, šermuonėlis⁸¹.

Karvaičių kraštovaizdžio draustinis yra didžiausias ir įvairiausias Kuršių nerijos gamtos kompleksas, kurio plotas – 3043 ha. Draustiniui priklauso: Giedružės, Preilos, Karvaičių, Skirpsto kopos, kurių aukštis apie 60 m ir Vecekrugo (Senosios smuklės) kopa, kuri yra aukščiausia visoje Kuršių nerijoje (67,2 m). Šiam draustiniui taip pat priklauso, į Kuršių marias nusitęsusių Didysis ir Mažasis Preilos, Ožkos, Pervalkos, Žirgų, Garbės ir Bulvikio ragai. Draustinyje gausu Lietuvos Raudonosios knygos atstovų: čia auga pavasarinis vikis, pajūrinė zunda, ankstyvoji smilgenė, tyrulinė erika, pajūrinė širdažolė ir kt.; peri urvinė antys ir net kelios jūrinių erelių poros⁸².

Parnidžio kraštovaizdžio draustinis tai vienas mažiausių Kuršių nerijos draustinių, jo plotas - 230 ha. Jį sudaro: Parnidžio rago kompleksas, pajūrio ir pamario palvės, kupstynė. Šis draustinis - tai buferinė zona tarp Nidos gyvenvietės ir Grobšto gamtos rezervato. Tai vienintelė vieta nacionaliniame parke, kur iki šiol išlikusi pustomų kopų grandinė. Parnidžio kraštovaizdžio draustinyje galima sutikti šiuos Lietuvos Raudonosios knygos atstovus: pajūrinė širdažolė, pajūrinė zundą, tamsialiapį skiautalūpį; čia peri dirvoninis kalviukas⁸³.

„Natura 2000“.

„Natura 2000“ pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra į Buveinių direktyvos 92/4EEB I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atstatyti iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale. Į „Natura 2000“ tinklą įeina specialios apsaugos teritorijos, kurias valstybės narės klasifikuoja pagal Paukščių direktyvą 79/409/EEB⁸⁴.

Iš 7 paveikslo matyti, kad visa Kuršių nerija priklauso „Natura 2000“ teritorijai. „Natura 2000“ teritorijose svarbu išsaugoti, palaikyti ir prireikus atkurti iki tinkamos apsaugos būklės natūralius buveinių tipus ir gyvūnų bei augalų rūšis jų natūraliame paplitimo areale. „Natura 2000“ teritorijose turi būti garantuojama, kad ekologinė vertė, dėl kurios jos buvo įjungtos į „Natura 2000“ tinklą, nebus pabloginta. Teritorijos naudojimas žemės ūkio, miškų ūkio,

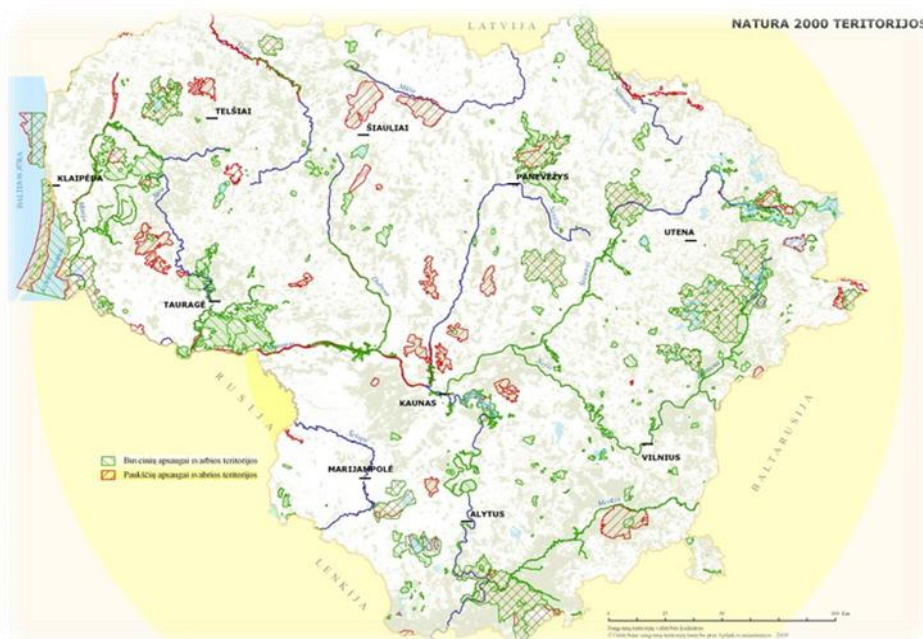
⁸¹ Gamta-Draustiniai-Juodkrantės kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/juodkrants-kratovaizdio-draustinis>; prisijungimo laikas: 2012-10-29.

⁸² Gamta-Draustiniai-Karvaičių kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/karvaii-kratovaizdio-draustinis>; prisijungimo laikas: 2012-10-29.

⁸³ Gamta-draustiniai-Parnidžio kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/parnidio-kratovaizdio-draustinis>; prisijungimo laikas: 2012-10-29.

⁸⁴ Bendra informacija apie Europos ekologinį tinklą „Natura 2000“ // http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=6802; prisijungimo laikas: 2012-10-29.

žuvininkystės ar kitais tikslais išlaikomas ankstesnių apimčių, jeigu jis nedaro neigiamo ilgalaikio poveikio natūralioms buveinėms ir rūšims⁸⁵.

7 pav. „Natura 2000“ teritorijos⁸⁶

Pagal Buveinių direktyvos 92/4EEB I ir II priedus saugomų buveinių tipai Kuršių nerijos nacionaliniame parke: 1150 Lagūnos; 2110 Užumazginės pustomos kopos; 2120 Baltosios kopos; 2130 Pilkosios kopos; 2140 Kopų varnauogynai; 2170 Kopų gluosnynai; 2180 Medžiais apaugusios pajūrio kopos; 2190 Drėgnos tarpkopės; 2320 Pajūrio smėlynų tyruliai⁸⁷.

Kuršių nerijoje peri Europoje nykstančių rūšių paukščiai. Lietuva įsipareigojo išsaugoti jūrinio erelio, lygutės, dirvoninio kalviuko perimvietės pajūryje. Baltijos jūros priekrantė ir šiaurinė Kuršių marių dalis ties Kuršių nerija yra svarbi migruojantiems bei žiemojantiems vandens paukščiams. Baltijos jūros priekrantėje žiemoja: nuodėgulės, rudakakliai narai, didieji dančiasnapiai, alkos ir kitos ES saugomos rūšys. Šaltuoju metų laiku ši teritorija svarbi didžiųjų dančiasnapių ir jūrinių erelių žiemavietė⁸⁸.

⁸⁵ Bendra informacija apie Europos ekologinį tinklą „Natura 2000“ // <http://www.am.lt/VI/index.php#a/6802> ; Prisijungimo laikas: 2012-10-29.

⁸⁶ Apie „Natura 2000“ // http://www.vstt.lt/VI/article.php?article_id=16 ; prisijungimo laikas: 2012-10-29.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. D1-32 „Dėl Kuršių nerijos gamtotvarkos plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-352.

⁸⁸ Gamta-„Natura 2000“ //: <http://www.nerija.lt/gamta/natura-2000>; Prisijungimo laikas 2012-10-29.

3. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO TVARKYMO YPATUMAI

3.1 Planų vertinimo metodika

Šiame skyriuje bus apžvelgiamos vertinimo esmė bei saugomų teritorijų tvarkymo planų vertinimo metodikos, kurios taikomos Lietuvoje ir užsienio šalyse.

Vertinimas – sistemiškas ir objektyvus pasiekimų tyrimas, analizavimas ir įrodymų ieškojimas pagal išlanksto pasirinktus kriterijus, standartus, parametrus, esamas teisinės normas ar veiklos bei proceso tikslu⁸⁹.

Vertinimo svarbiausi etapai⁹⁰:

- **Pasirengimas vertinti.** Šiame etape numatomi vertinimo tikslai, uždaviniai, suformuojama vertintojų grupė bei paskirstomos jiems užduotys bei parengiamas vertinimo planas ir reikalingi dokumentai.
- **Vertintojų grupės sudarymas.** Vertinimo grupė sudaroma priklausomai nuo vertinimo techninės užduoties, pobūdžio, tikslų, uždavinių ir vertinimo objekto.
- **Vertinimo procesas.** Visų pirma vertinimo procesas prasideda nuo pirminių susitikimų su organizacija, kuri yra atsakinga už vertinamą objektą, bei kitomis organizacijomis, kurios turi ryšį su vertinimo objektu. Šiame procese yra renkami duomenys, įrodymai, kurie yra analizuojami ir vertinama jų atitiktis su iškeltais uždaviniais ir tikslais.
- **Ataskaitos rengimas.** Rengiant ataskaitą reikia laikytis nuostatų, kad rasti nuokrypius nuo užsibrėžtų tikslų atsispindėtų nuo pradžios. Vertimo ataskaitą dažniausiai sudaro šios dalys: santrauka, pagrindinis tekstas, apibendrinimas, išvados ir rekomendacijos, priedai. Paprastai ataskaitos yra rengiamos trimis egzemplioriais. Vienas pateikiamas vertinamai organizacijai, kitas – vertinimo užsakovui ir trečiasis – pasilieka pas vertintoją.
- **Vertinimo rezultatų pristatymas.** Dažniausiai vertinimo rezultatai pristatomi žodžiu t. y. parengiant pranešimą vertinamai organizacijai ir pateikiama ataskaita.

Kadangi Lietuvoje nėra konkrečios vertinimo metodikos saugomų teritorijų tvarkymo planams įvertinti, todėl auščiau aprašyta tiesiog kaip vyksta vertinimas. Taip pat šiame skyriuje būtų tikslinga atžvelgti gamtosauginius auditus, kurie skirti strateginiams dokumentams ir gamtotvarkos veikloms vertinti. Šie auditai būtų tinkami tvarkymo planų vertinimui, kadangi tvarkymo planas apibrėžia gaires kitų planų rengimui.

⁸⁹ Mierauskas P. Gamtotvarka - Vilnius: Lietuvos gamtos fondas, 2009. P 204.

⁹⁰ Ten pat, P 204-206.

Gamtosauginis auditas – tai formalizuotas procesas, kurio metu vertinama, ar gamtosaugos programose, gamtotvarkos programose, gamtotvarkos ar kitose tvarkymo planuose tinkamai nustatyti tikslai, uždaviniai, paringta veiklų strategija, suplanuoti veiksmai, apsaugos priemonės, jų įgyvendinimo efektyvumas, poveikis aplinkai ⁹¹.

Lietuvoje valstybinių parkų valdymo ir apsaugos bei „Natura 2000“ steigimo problemų vertinimo auditą atlieka Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. Ši organizacija konkrečios vertinimo sistemos neturi taip kaip, pavyzdžiui Australija, kurioje nacionalinių parkų auditai atliekami pagal Nacionalinių parkų ir laukinės gamtos tarnybos parengtą vertinimo sistemą ⁹².

Europoje gamtosaugos audito metodiką yra parengusi Europos saugomų teritorijų asociacija – *Eurosite*. Kadangi ši metodika mums aktualiausia apžvelgsime kas šiai metodikai būdinga ir iš ko susidaro vertinimas.

Eurosite audito procedūra ir reikalavimai atitinka aplinkosaugos audito reikalavimus, kurie pateikti tarptautiniame standarte ISO 14000. Taip pat šis auditas pagrįstas Buveinių direktyvos (92/43/EEB) reikalavimais, todėl gamtotvarkos veiksmai turi tenkinti ekologinius teritorijų poreikius ir užtikrinti gerą buveinių ir rūšių būklę ⁹³.

Šio audito pagrindiniai aspektai ⁹⁴:

- **Pasirengimas auditui ir auditoriaus klausimynas.** Auditą dažniausiai atlieka audito kliento suformuota auditorių grupė ir auditorių grupės vadovas. Audito klientas suformuoja audito grupei tikslus ir uždavinius bei parengia veiklos planą. Auditas atliekamas užpildant klausimynus, kuriuose atsakymai į klausimus yra tik „taip“ arba „ne“. Visi klausimai užduodami interviu forma ir po kiekvienu klausimu auditorius parašo pastabas. Pagal šia metodiką klausimynus vertinti galima dviem aspektais: 1) Vertinama tvarkomųjų darbų atlikimo kokybė; 2) Tvarkymo tinkamumas vietai.
- **Rezultatų analizė ir apibendrinimas.** Šiame etape yra rengiama ataskaita. Ataskaitos struktūra: 1) Vadovaujančiosios organizacijos duomenys; 2) Tvarkymą atliekančiosios organizacijos duomenys; 3) Teritorijų tvarkymo politika; 4) Gamtotvarkos planas; 5) Teritorijos parinkimas ir ribos; 6) Teritorijos apsaugos statusas; 7) Teritorijos apžvalga; 8) Teritorijos įvertinimas; 9) Teritorijos tvarkymo tikslai; 10) Gamtotvarkos plano įgyvendinimą ribojantys veiksniai; 11) Tvarkymo uždaviniai ir veiksniai; 12) Tvarkymo zonos; 13) Tvarkymo strategijos; 14) Gamtosaugos teisiniai aspektai; 15) Gamtotvarkos plano keitimai.

⁹¹ Mierauskas P. Saugomų teritorijų politika ir tvarkymas – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. P 212

⁹² Ten pat, P 213.

⁹³ Ten pat, P 215.

⁹⁴ Mierauskas P. Gamtotvarka - Vilnius: Lietuvos gamtos fondas, 2009. P 209.

- **Galutinis atitikties vertinimas.** Užpildžius pateikta klausimyną bei ataskaitą parengiamas galutinis teritorijos tvarkymo atitikimo vertinimas. Tam tikslui sudaro lentelė, kurioje pateikiami apibendrinti įvertini klausimai iš 15 temų.

Atlikus auditą audito ataskaitos apsvaustomos su audituojančios organizacijos darbuotojais ir atsižvelgus į išsakytus komentarus papildyta ataskaita atiduodama audito klientui ir audituojančiai organizacijai ⁹⁵.

3.2 Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano apžvalga.

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas buvo patvirtintas Vyriausybės 2012 metais birželio 6 dieną. Šis planas panaikino LR Vyriausybės nutarimą „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemos (generalinio plano). Todėl šiame skyriuje bus apžvelgti pagrindiniai KNNP tvarkymo plano aspektai.

KNNP tvarkymo planą sudaro ⁹⁶:

Bendrosios nuostatos. Šioje dalyje yra pateiktos pagrindinės KNNP tvarkymo koncepcijos nuostatos, kurios atitinka darnaus vystymo ideologiją. Taip pat yra pabrėžta, kad labai didelis dėmesys turi būti skirtas didžiojo ir apsauginio kopagūbrių, pajūrio ir pamario palvės, kupstynės gamtinio komplekso, kultūrinio paveldo objektų ir vietovių apsaugai. Bendruose nuostatuose yra pateikiama informacija apie nacionaliniame parke taikomus bendrus kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo principus.

Teritorijos tvarkomasis zonavimas. Šiame skyriuje Kuršių nerijos nacionalinis parkas yra suskirstytas į tvarkymo zonas bei aprašyti veiksmai, kuriuos galima atlikti. Tvarkymo zonų žemėlapiai pateikti 1 priede. Plane yra išskirtos keturios didelės tvarkymo zonų kategorijas, kurias sudaro daugybe mažesnių tvarkymo zonų:

1. Konkervacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - 1.1. Rezerviniai miškai (KMn ir KMr) – Kuršių nerijos kraštovaizdžio tvarkymo miškų biocenozės ir buveinės.
  - 1.2. Rezerviniai miškai ir smėlynų kompleksai (KMSn ir KMSr) – Didžiojo kopagūbrio ir pamario ragų kraštovaizdžio biocenozės ir buveinės.
  - 1.3. Rezervatiniai smėlynai (KSn ir KSr) – Kuršių nerijos gamtiniuose rezervatuose esančių natūralių paplūdimių, apsauginio pajūrio kopagūbrio, kupstynės ir Didžiojo kopagūbrio kraštovaizdis su smėlynų biocenozėmis ir buveinėmis.

⁹⁵ Mierauskas P. Gamtotvarka – Vilnius: Lietuvos gamtos fondas, 2009. P 208 – 212..

⁹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012. Birželio 6 d. nutarimas Nr. 702 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2012, Nr. 70-3592

- 1.4. Gamtos paveldo objektų teritorijos (KO(MS)n, KO(S)n, KO(M), KO(S)r, KO(V)r, KO(G)r ir KOr) – tai Kuršių nerijos pamario ragų kraštovaizdžio biocenozės ir buveinės bei šioje zonoje kultūros paveldo objektai.
2. Miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - 2.1. Ekosistemų apsaugos miškai (MEk ir MEr) – tai Kuršių nerijos draustinių miškai su vertingomis biocenozėmis, retomis augalų, gyvūnų ir grybų rūšimis.
  - 2.2. Ekosistemų apsaugos smėlynai (M(S)Ek ir M(S)Er) – tai Kuršių nerijos paplūdimio ir apsauginio pajūrio kopagūbrio ruošai kraštovaizdžio draustiniuose.
  - 2.3. Rekreaciniai miškai (MRe, MRi ir M(S)Ri) – tai miškai, kurių svarbiausia funkcija yra žmogaus rekreacinių poreikių gamtoje tenkinimas ir poilsavimo sąlygų sudarymas.
3. Vandens ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - 3.1. Ekosistemas saugantys vandenys (VEk) – tai talasologinio draustinio Baltijos jūros akvatorija su vertingomis biocenozėmis, retomis augalų ir gyvūnų rūšimis, Europos Bendrijos svarbos rūšimis ir buveinėmis.
  - 3.2. Bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenys (VAe ir VAi) – tai ypatingų apsaugos ar naudojimo priemonių nereikalaujanti nacionalinio parko akvatorija.
  - 3.3. Rekreaciniai vandenys (VRe ir VRi) – tai išimtiniai rekreaciniams tikslams naudojamos vandens telkinių dalys.
4. Kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:
  - 4.1. Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių užstatytos dalys, kuriose siekiama išsaugoti istoriškai susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio, urbanistinių ir architektūrinių jo elementų vertės pažymius, tradicinės architektūros formas ir mastelį.
  - 4.2. Pagal urbanistinę ir architektūrinę specifiką išskirtos gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (GEk, GER ir GEp) – tai zonos skirtos išlaikyti: autentišką užstatymo struktūrą ir pastatų išvaizdą, bendro kraštovaizdžio vertę turinčiose Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių, istorinio ir urbanistinio draustinių dalyse.
  - 4.3. Gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio rekreacinio tvarkymo zonos (GRe ir GRi) – tai Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių dalys, kurių tvarkymo reglamentą lemia prioritetinis rekreacinis interesas, o

svarbiausias kraštovaizdžio formavimo uždavinys yra užtikrinti rekreacinės aplinkos kokybę.

- 4.4. Rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (NRn ir NRu) – tai rekreacijai intensyviai plėtoti skirtos teritorijos, kuriose darbai vykdomi pagal specializuotus ir/ ar detalizuotus planus, užtikrinant šiose teritorijose reikiamos kokybės rekreacinę aplinką, poilsiautojų saugumą, tinkamą numatytos veiklos įgyvendinimą.
- 4.5. Eksploatacinės (gavybinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (NLn) – tai svarbiausių Kuršių nerijos vandenviečių teritorijos.
- 4.6. Komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (NFn ir NFu) – tai kuršių nerijoje esančių komunalinio ūkio infrastruktūros objektų teritorijos.
- 4.7. Komunalinės ir inžinerinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (NTn ir NTu) – tai Kuršių nerijoje esančių stambesnių transporto infrastruktūros objektų teritorijos.
- 4.8. Edukacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (NDn ir NDu) - tai Kuršių nerijoje esamų ar numatomų muziejinių ekspozicijų ir edukacijai skirtos teritorijos.
- 4.9. Gynybinės (karinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos (NHu) – tai Kuršių nerijoje esančios krašto ir sienos apsaugos infrastruktūros objektų teritorijos.

Auščiau pateiktame zonavimo sąrašė prie kiekvienos zonos sutrumpinimo yra pateitos **n**, **r**, **i**, **e**, **u**, **k** ir **p** mažosios raidės, kurios reiškia: **n** - griežtos kraštovaizdžio tvarkymo zona, **r** - reguliuojamos kraštovaizdžio tvarkymo zona, **i** – intensyvaus kraštovaizdžio tvarkymo zona, **e** – ekstensyvaus kraštovaizdžio tvarkymo zona, **u** – urbanizuoto kraštovaizdžio tvarkymo zona, **k** – išsaugančiojo (konservacinio) kraštovaizdžio tvarkymo zona ir **p** - pertvarkomojo kraštovaizdžio zona.

Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės. Šiame KNNP tvarkymo plano skyriuje yra apibrėžtos pagrindinės gamtos apsaugos nuostatos, pateiktos priemonės kurios padės išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus ir objektus bei pateikti rekomenduojami darbai, kurie padėtų atkurti nacionaliniam parkui būdingą gamtinį kraštovaizdį.

Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės. Šiame KNNP tvarkymo plano skyriuje yra identifikuoti Kuršių nerijoje įtraukti į UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo sąrašą nominacijos dokumentuose nurodyti pagrindiniai kultūros paveldo elementai, nustatytos pagrindinės kultūros paveldo objektų apsaugos kryptys: apskaita, skelbimas saugumu, saugojimas (tvarkyba ir naudojimas), pažinimas, sklaida ir atgaivinimas. Taip pat šiame skyriuje

yra kiekviena nustatyta apsaugos kryptis išsamiau parašyta bei pateiktos kiekvienai kryptčiai tinkamos įgyvendinimo priemonės.

Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės. Šiame KNNP tvarkymo plano skyriuje yra pateiktos siūlomos rekreacijos plėtros kryptys: Skatinti lankymąsi nacionaliniame parke pažintiniais takais; sudaryti sąlygas lankyti nacionalinį parką ištisus metus; gerinti esamų apgyvendinimo ir poilsio įstaigų aptarnavimo ir komforto lygį; formuoti KNNP plane nustatytus miško parkus, įrengti būtiną rekreacinę infrastruktūrą; visuose KNNP pliažuose sukurti infrastruktūrą, atitinkančią Mėlynosios vėliavos reikalavimus; atnaujinti ir gerinti viešąją gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių vietovių infrastruktūrą; plėtoti dviračių ir pėsčiųjų takų tinklą, įgyvendinti nacionalinio parko rekreacinės aplinkos pritaikymo neįgaliesiems programa; plėtoti turistinius ryšius tarp nacionalinio parko ir rytinės kuršių marių pakrantės; sujungti dviračių ir vandens turizmo trasų sistemą su turizmo trasomis Karaliaučiaus srityje. Taip pat KNNP tvarkymo plane yra aprašyta KNNP rekreacinė funkcija bei taikomos pliažų tvarkymo nuostatos, išskirti krašto kelio Smiltynė – Nida aplinkos formavimo prioritetai, pateikta informacija, kokie rekomenduojami įrengti takai bei kitos priemonės, kurios padės įgyvendinti numatytas plėtros kryptis.

Miškų tvarkymas. Šiame KNNP tvarkymo plano skyriuje yra pateiktos miškų tvarkymo kryptys: miško plotų teritorinio išdėstymo struktūros optimizavimas; teritorinis miškų tvarkymo diferencijavimas; bendra biologinės įvairovės apsauga ir stiprinimas, biologinę įvairovę didinančių priemonių taikymas; įvairiarūšių ir įvairiamžių medynų formavimas, kirtimų sistemos optimizavimas, medynų sanitarinės būklės gerinimas; miško parkų, turinčių reikalingą rekreacinę infrastruktūrą, kūrimas; svetimžemių augalų rūšių nacionaliniame parke mažinimas, laipsniškas jų atsisakymas. Taip pat šiame skyriuje yra pateiktos biologinės įvairovės apsaugos ir įvairovės didinimo nuostatos, nustatytos priemonės, kurių tikslinga imtis norint pagerinti nuolatinę medynų sanitarinę būklę, pateiktas Alksnynės kraštovaizdžio draustinyje esančio Didžiojo kopagūbrio suskaidymas tikslinio formavimo dalimis, Didžiosios degvietės tvarkymo nuostatos, pateikta apsauginių juostų paskirtis, svarbiausi Kuršių nerijos rekreacinių miškų formavimo uždaviniai, svarbiausios vaizdingų medynų, pusiau atviro tipo medynų ir dekoratyvinių pamiškių formavimo nuostatos bei kitos priemonės, kurios padės įgyvendinti numatytas miškų tvarkymo plėtros kryptis.

Krantotvarka. Šiame KNNP tvarkymo plano skyriuje yra pabrėžta, kad KNNP krantotvarka turėtų būti pagrįsta kompleksinės krantotvarkos ideologija ir formuojama kaip krantotvarkos priemonių, skirtų darniam kranto zonos tvarkymui apsaugai užtikrinti, visuma. Taip pat šiame skyriuje yra pateiktos KNNP numatytos taikyti krantotvarkos priemonės, jūros

kranto zonoje papildomos tvarkymo priemonės, marių krante numatytos krantotvarkos priemonės ir marių kranto zonoje papildomos tvarkymo priemonės.

Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys. Šiame KNNP tvarkymo plano skyriuje yra apibrėžtos pagrindinės gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros nuostatos : istoriškai susiklosčiusių urbanistinių struktūrų ir jų elementų, turinčių kultūros paveldo reikšmę, išsaugojimas ir panaudojimas; vietos gyventojų ir KNNP lankytojų socialinių, kultūrinių ir ekonominių reikmių tenkinimas – gyvenamųjų vietovių tvarkymas, būsto gerinimas, infrastruktūros papildymas ir pritaikymas šiuolaikiniams poreikiams, jeigu jie neprieštaruja nacionalinio parko tikslams; urbanizuotų plotų plėtros ribojimas, pirmiausia gamtiniu ar kultūriniu požiūriu vertingose nacionalinio parko dalyse. Taip pat šiame skyriuje yra aprašyti griežčiausio – išsaugojančiojo, vidutinio griežtumo – atnaujinamojo, pertvarkomojo saugančiojo, ekstensyvaus ir intensyvaus tvarkymo reglamentai bei šių teritorijų tvarkymo reikalavimai. Šiame skyriuje yra apibrėžta, kaip turi būti tvarkomi gyvenamųjų vietovių ir sodybų želdiniai, pamario juostoje apsauginiai želdiniai. Aprašytos kelių infrastruktūros galimybės, nustatyta kur turėtų būti įrengtos privažiavimo ir automobilių stovėjimo aikštelės, taip pat numatytas vandens transporto atgaivinimas vykdant mažųjų laivų ir jachtų uostų plėtros programą . Nustatytos pagrindinės inžinerinės infrastruktūros teritorinės plėtros nuostatos bei kitos priemonės, kurios padės įgyvendinti numatytas gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptis.

KNNP tvarkymo planas yra labai svarbus dokumentas, nes jis pateikia gaires kitų planų rengimui. Remiantis šiuo planu, buvo parengtas Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrasis planas bei rengiami kiti detalieji planai.

3.3 Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planų (2007 m. ir 2012 m.) palyginimo analizė ir apibendrinimas

KNNP tvarkymo planas buvo pradėtas rengti 2004 metų birželio 21 dieną. Pirmasis KNNP tvarkymo plano projektas⁹⁷ buvo parengtas 2007 metų liepos mėnesį ir pateiktas tvirtinti, bet dėl tam tikrų priežasčių šis KNNP tvarkymo plano projektas buvo nepatvirtintas, todėl vėl imta rengti KNNP tvarkymo projektą ir galiausiai 2012 metų birželio 6 d. šis planas buvo patvirtintas vyriausybės. Šiame skyriuje yra pateiktas 2007 metu KNNP tvarkymo plano projekto (toliau 2007 m. projektas) ir 2012 metais patvirtinto KNNP tvarkymo plano (toliau – patvirtintas tvarkymo planas) palyginimas (2 priedas).

Remiantis planų palyginimo lentelė, kuri pateikta 2 priede galima teigti, kad:

---

⁹⁷ VĮ Valstybinis žemėtvarkos institutas. Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas. Sprendiniai – Vilnius, 2007.

1. Skyriuje ***Bendrosios nuostatos:***
  - 1.1. Patvirtintas tvarkymo planas yra papildytas 4 punktu ir jo papunkčiais, kuriuose išskirti KNNP taikomi bendri kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo principai, integruojant Baltijos jūros ir Kuršių marių krantų zonos apsaugos poreikius.
  - 1.2. Patvirtintame tvarkymo plane atsisakyta vienos KNNP tvarkymo koncepcijos nuostatos, atitinkančios darnaus vystymosi ideologiją.
2. Skyriuje ***Teritorijos tvarkomasis zonavimas :***
  - 2.1. Skiriasi konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio dviejų zonų aprašymai. Šioje dalyje, lyginant su 2007 m. projektu, zonavimas yra platesnis nes papildomai išskirtos gamtos ir kultūros paveldo teritorijos.
  - 2.2. Patvirtintame tvarkymo plane naujai išskirtoje dalyje atsirado papildomas punktas 6.4. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijos, kuriame yra įtrauktos šios 2007 m. projekte išskirtos zonos: KO(M), KO(MS)r, KO(S)r, KO(V)r, KO(G)r ir KO(G)r, todėl patvirtintame plane pakito teritorijų klasifikavimas.
  - 2.3. 2007 m. projekte buvo išskirtos šios zonos: specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona – MAs₁₋₅ ir specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona – M(S)As₁₋₂. Tačiau patvirtintame tvarkymo plane zonų MAs₁₋₅ ir M(S)As₁₋₂ buvo nuspręsta atsisakyti.
  - 2.4. Patvirtintame tvarkymo plano punkte 8. Vandens ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos punktas papildytas zona 8.3.2. intensyvaus rekreacinio pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona – Vri . 2007 m. projekte šios zonos nėra.
  - 2.5. Lyginat su 2007 m. projektu, patvirtintame tvarkymo plane skiriasi punkte 9. Kitų paskirčių žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos pateikti aprašymai. Patvirtintame tvarkymo plane plačiau aprašyti veiksmai, kuriuos galima ir kurių negalima atlikti tam tikrose Kuršių nerijos teritorijose ir kokia yra paskirtis plane pateiktų teritorijų. Daugelis pateiktų teritorijų patvirtintame tvarkymo plane iš esmės skiriasi nuo 2007 m. projekte parašytų teritorijų. Patvirtintame tvarkymo plane teritorijų aprašymai aiškesni, platesni ir tikslesni. Visi aprašymai pateikti 2 priede.
3. Skyriuje ***Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės:***
  - 3.1. Patvirtintame tvarkymo plane šis skyrius papildytas vienu objektu, kuriam siūloma suteikti gamtos paminklo statusą: 11.1.2. botaninio gamtos paminklo – buveinėms Eglų slėnyje, Dainininkų slėnyje ir Griekynės raguvoje;
  - 3.2. Patvirtintame tvarkymo plane šiame skyriuje prie pasiūlymu, kaip išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus ir objektus pridėti du papildomi punktai: 11.3. nestatyti naujų

pastatų ant Didžiojo kopagūbrio ir 11.4. ant apsauginio pajūrio kopagūbrio galima statyti tik gelbėjimo stotis.

3.3. Patvirtintame tvarkymo plane prie rekomenduojamų darbų nacionalinio parko būdingam kraštovaizdžiui atkurti – punktas 13 papildytas nauju darbu: 13.4. kraštovaizdžio formavimo kirtimais Naglių gamtiniame rezervate atverti apžvalgos „langus“ į Pilkąsias kopas.

4. Skyriuje ***Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės:***

4.1. 2007 m. projekte, šio skyriaus pirmame punkte objektai, įrašyti į Kultūros vertybių registrą yra išdėliuoti (144 pavieniai objektai, 6 kompleksai, 6 vietovės), patvirtintame tvarkymo plane detalizavimo nuspręstą atsisakyti ir pateiktas galutinis objektų skaičius įrašytas į Kultūros vertybių registrą (150 nekilnojamojo kultūros paveldo objektų) ir atsisakyti gyvenviečių kodavimo.

4.2. Patvirtintame tvarkymo plane punktai 16.4. papildomai įrašyta, kad tikslinga eksponuoti Smiltynėje esančias Antrojo pasaulinio karo įtvirtinimų liekanas ir 16.6 punkte papildyta, kad pagal istorinius duomenis tikslinga atkurti senąją smuklę („Smėlio karčemą“) Smiltynėje, išnagrinėti galimybę pagal istorinius duomenis atkurti vilą – Smiltynės paplūdimio salę („Strandhalle“). 2007 m. projekte šių įrašų nėra.

4.3. Patvirtintame tvarkymo plane yra papildytas saugomų vietovių - kultūrinių draustinių apsaugą reglamentavimas šiuo dokumentu: Kultūrinių draustinių nuostatai.

5. Skyriuje ***Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės :***

5.1. Patvirtintame tvarkymo plane nacionalinio parko rekreacinės plėtros kryptis yra platesnės ir pateikta informacija lyginant su 2007 m. projektu papildyta, kad papildomai planuojama mažų laivų uostą įrengti Smiltynėje. Tai pat papildyti punktai 22.3-22.4.4.

5.2. Patvirtintame tvarkymo plane buvo nuspręsta 28 punkto informacija pakeisti struktūriškai bei 28.2 punktą išskaidyti į papunkčius ir detaliau pateikta informacija. Taip pat buvo nuspręsta atsisakyti kelio formavimui išskirto prioriteto – eismo saugumo prioriteto rekreacinių zonų ruožuose.

5.3. Patvirtintame tvarkymo plane 30 punkte yra plačiau aprašytas dviračių takų sistemos įrengimas, bei veiksmai, kurie neleidžiami dviračių takuose. Taip pat šiame punkte nuspręsta atsisakyti papunkčio, kuris reglamentuoja dviračių takų technines įrengimo rekomendacijas, nors 2007 m. projekte buvo įtrauktas 33.3 punktas kuriame buvo pateiktos dviračių įrengimo rekomendacijos pagal techninę įrangą.

- 5.4. Patvirtintas tvarkymo planas lyginat su 2007 m. projektu buvo papildytas informacija apie planuojamus naujus pėsčiųjų takus ši informacija pateikta punkte 31.2.
- 5.5. Patvirtintas tvarkymo planas lyginant su 2007 m. projektu yra papildytas informacija apie numatoma naują poilsio aikštelę plento Smiltynė - Nida 12-ame kilometre ši informacija papildyta 34. punkte, kuriame aprašytos tvarkomas ir prižiūrimas esamas poilsiavietes.
- 5.6. Patvirtintas tvarkymo planas yra papildytas 41 punktu, kuris teigia, kad ant tikrojo Raganų kalno, esančio Raganų kalno kraštovaizdžio draustinyje, sukuriama kuršių buities ekspozicija (muziejus). Tokio punkto 2007 m. projekte nebuvo.
6. Skyriuje *Miškų tvarkymas* :
- 6.1. Patvirtintame tvarkymo plane lyginant su 2007 m. projektu nuspręsta atsisakyti konkretesnių ir tikslesnių punktų bei darbų aprašymų 43 ir 46.3. punktuose. Šiuose punktuose pateikta informacija apie miško plotų teritorinio išdėstymo optimizavimą bei apie sanitarinius kirtimus.
- 6.2. Patvirtintame tvarkymo plane atsisakyta 46.4 punkte ugdomųjų kirtimų rūšių aprašymų ir ugdymo kirtimų būdų aprašymų. 2007 m. projekte ši informacija pateikta ir aiškiai detalizuota.
- 6.3. Patvirtintame tvarkymo plane nuspręsta, kad Alksnynės ir Karvaičių kraštovaizdžio draustiniuose formuojamos ir palaikomos atviros pievinės augalijos apsauginės juostos plotis turi būti sumažinta nuo 50 iki 20 m. 2007 m. projekte ši zona buvo 50 m.
- 6.4. Patvirtintame tvarkymo plane nuspręsta atsisakyti platesnio Draustiniuose pamario ragų palvėje bei kupstynės ir rumbių ruožuose vaizdingo aprašymo (punktas 53).
- 6.5. Patvirtintame tvarkymo plane nuspręsta atsisakyti punktų, kurie reglamentuoja santykius su visuomene miškų tvarkymo srityje. Šie punktai 2007 m. projekte buvo pateikti bei vaizdžiai aprašyti.
- 6.6. Patvirtintame tvarkymo plane papildytas vienas iš miško parkų tvarkymo diferencijavimo potipių apibrėžimas. 55.3.2.punktas. Į šį punktą, kuriame aprašomas pajūrio potipis yra papildomai įtrauktos Juodkrantės ir Alksnynės pajūrio pliažai ir kopų parkų trasos. To nebuvo padaryta 2007 m. projekte.
- 6.7. Patvirtintame tvarkymo plane nuspręsta atsisakyti medynų tipų aprašymų, kuriais remiantis turėjo būti vykdomas rekreacinių miškų formavimas. 2007 m. projekte buvo pateiktas miškų formavimo aprašymas.

- 6.8. Patvirtintame tvarkymo plane atsisakyta platesnio ir papunkčiais išskaidyto apsauginių želdinių formavimui taikomų pagrindinių nuostatų aprašymo (60 punktas). 2007 m. projekte šis aprašymas buvo pateiktas platesnis ir išsamesnis.
- 6.9. Patvirtintame tvarkymo plane nuspręsta atsisakyti informacijos apie rekreacinės aplinkos formavimo kirtimus bei kirtimų tipų aprašymų ir taikymo galimybių.
7. Skyriuje ***Krantotvarka***:
- 7.1. Patvirtintame tvarkymo plane pateiktas siauresnis ir ne toks išsamus neleidžiamų krantotvarkos priemonių aprašymas.
- 7.2. Patvirtintame tvarkymo plane atsisakyta platesnio vienos iš jūros kranto zonos tvarkymo priemonės aprašymo (77.1 punktas). 2007 m. projekte šis aprašymas papildytas tikslu, kuris pasako tos priemonės reikalingumą ir esmę.
- 7.3. Patvirtintame tvarkymo plane prie planuojamų pašalinti būklę bloginančių objektų, kur yra išskirtos teritorijos papildomai yra įtraukta Smiltynė (79.1 punktas).
8. Skyriuje ***Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys*** :
- 8.1. Patvirtintame tvarkymo plane atsisakyta informacijos skirtos apibrėžti planavimo dokumentus, kuriuos rengiant privaloma remtis šiuo Tvarkymo planu. 2007 m. projekte ši informacija buvo pateikta.
- 8.2. Patvirtintame tvarkymo plano 83, 84, 85 punktuose nuspręsta atsisakyti aprašymų, kuriuose pateikiama informacija apie galimus bei draudžiamus veiksmus numatytose teritorijose. Šiuose punktuose pateiktos nuorodos į dokumento punktus, kur pateikta informacija apie reikalavimus.
- 8.3. Patvirtintame tvarkymo plane atsisakyta platesniu ir aiškesnių aprašymų apie sovietiniais metais užstatytas gyvenamųjų vietovių dalis (86 punktas) ir pasaulio kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimą (88 punktas).
- 8.4. Patvirtintame tvarkymo plane įtrauktas naujas papildomas punktas 95.2., kuriame yra numatoma nauja automobilių stovėjimo aikštelė tarp Nidos ir Preilos, ties Vecekrugo kopa.
- 8.5. Patvirtintame tvarkymo planas papildytas nauju punktu 99.10, kuriame pateikta informacija apie „Nordbalt“ jungties ir jūroje esančių vėjo jėgainių jungčių vietas.
- Atlikus patvirtinto tvarkymo plano ir 2007 m. projekto palyginimą taip pat pastebėta, kad buvo stengtasi keisti žodžius parenkant sinonimus, pavyzdžiu *ir* į *bei*, *panaikinti* į *eliminuoti*, *vykdomi* į *taikomi* ir panašiai. Taip pat daugelis sakinių perrašyti sukeičiant vietomis žodžius, bet išlaikant sakinio mintį tokia pat.

Taip pat buvo pastebėta, kad patvirtintame tvarkymo plane, lyginant su 2007 m. projektu, daugiausia pakeitimų buvo atlikta šiuose skyriuose: Teritorijos tvarkomasis zonavimas,

Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės ir Miškų tvarkymas. Žinoma pakeitimai atlikti kiekviename skyriuje bet ne taip ryškiai kaip minėtuose skyriuose.

Taip pat buvo pastebėta, kad patvirtintame tvarkymo plane daugelis punktų yra aprašyti daug plačiau, tam kad būtų suteikta daugiau aiškumo. Išskyrus skyriuose Miškų tvarkymas ir Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys išsamiau ir aiškiau visi aprašymai ir nuostatos pateiktos 2007 metų projekte patvirtintame tvarkymo plane šiuose skyriuose nuspręsta atsisakyti išsamių ir aiškesnių aprašymų.

4. KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO TVARKYMO PLANO VERTINIMAS

4.1 Tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas – apklausti ekspertus ir įvertinti KNNP tvarkymo planą.

Tyrimo hipotezė – ar Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas yra tinkamas šios teritorijos apsaugai .

- H_0 Ne mažiau nei 2/3 respondentų mano, kad Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas yra tinkamas šios teritorijos apsaugai.
- H_1 Mažiau nei 2/3 respondentų mano, kad Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas yra netinkamas šios teritorijos apsaugai.

Tyrimo metodas. Siekiant patvirtinti arba paneigti išsikeltą hipotezę buvo atliktas kiekybinis tyrimas, naudojant apklausos metodą. Apklausa buvo vykdoma tiesiogiai nuvykus į pasirinktas institucijas. Prieš atvykstant į instituciją atlikti apklausos su respondentais buvos susisiekti telefonu, jie buvo supažindinti su tyrimo paskirtimi bei buvo suderintas susitikimo laikas. Apklausiai buvo parengtas standartizuotas klausimynas, kurį sudarė 18 klausimų su pateiktais variantais ir 2 atviri klausimai. Šis metodas buvo pasirinktas todėl, kad paprastesnis duomenų apdorojimas ir nereikalauja tik daug ekspertams brangaus laiko. Taip pat standartizuotas klausimynas su uždariais klausimais yra tinkamesnis KNNP tvarkymo plano vertinimui.

Tyrimo imtis. Buvo apklausti septyni ekspertai iš jų penki ekspertai iš Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos ir du ekspertai iš Neringos savivaldybės. Viso buvo planuota apklausti dešimt ekspertų iš minėtų institucijų, tiesiogiai susijusių su Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planu. Iš dešimties klausimynų buvo gauti tik septyni klausimynai.

Tyrimo eiga. Apklausa buvo vykdoma 2012 metų lapkričio mėnesį.

Apklausos klausimynas buvo sudarytas remiantis teorinėje dalyje išnagrinėtais aspektais. Sudarytas klausimynas pateiktas 3 priede.

Parengtame klausimyne buvo orientuotasi į:

- Saugomų teritorijų paskirtį.
- KNNP veiklos atitikimą IUCN ir UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktoms teritorijoms keliamus reikalavimus.
- Pagrindines KNNP valdymo problemas.
- KNNP tvarkymo plane pateikto teritorijos tvarkomojo zonavimo, nustatytų – gamtos apsaugos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos plėtros, miškų tvarkymo,

krantotvarkos ir gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros – krypčių ir priemonių įvertinimą.

- Turizmo poveikį KNNP.
- Ekspertų pasiūlymus dėl gamtos ir kultūros paveldo apsaugos KNNP.

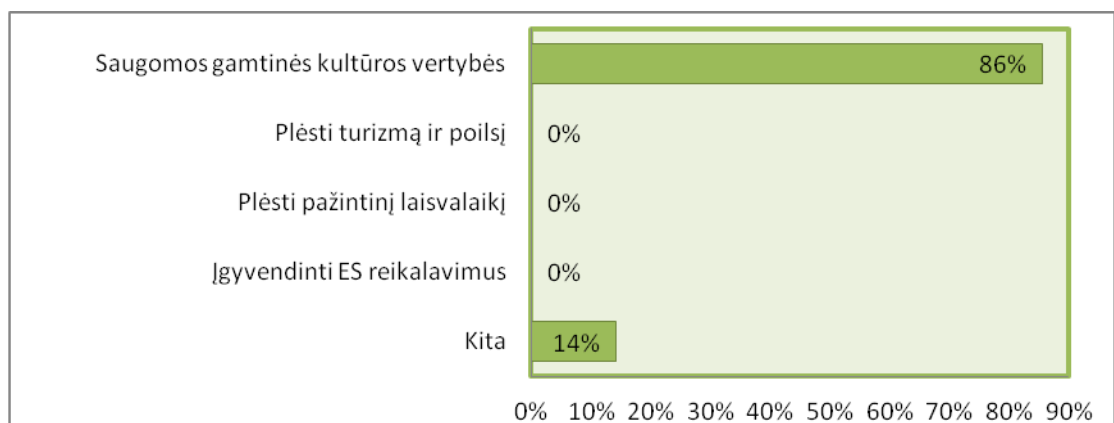
Etikos principai. Kadangi ekspertai tyrime sutiko dalyvauti savanoriškai, jiems buvo garantuotas jų konfidencialumas, taip pat jie buvo supažindinti su tyrimo turiniu, tikslu ir informuoti apie duomenų rinkimo metodus.

4.2 Tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas

Tyrimas vyko dvi dienas, pirmą dieną buvo apklausti penki ekspertai iš Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, antrąją dieną buvo apklausti du ekspertai iš Neringos savivaldybės. Visi ekspertai tyrime dalyvavo noriai.

Ekspertams buvo pateikti keturi pirminiai klausimai, kurie padėjo išsiaiškinti ekspertų lytį, amžių, išsilavinimą bei laikotarpį, kurį dirbą dabartinėje darbovietėje. Taigi apklausoje dalyvavo šešios moterys ir vienas vyras. Vienas iš apklaustų ekspertų yra doktorantas, keturi apklausti ekspertai turi aukštąjį (magistro) išsilavinimą, du – aukštąjį (bakalauro) išsilavinimą. Savo dabartinėse darbovietėse trys ekspertai dirba nuo 6 iki 7 metų, trys – nuo 1 iki 5 metų ir vienas ekspertas tik nepilnus metus.

Penktuoju klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokia turi būti saugomų teritorijų svarbiausia paskirtis. Ekspertu nuomonė šiuo klausimu pateikta 8 paveiksle.

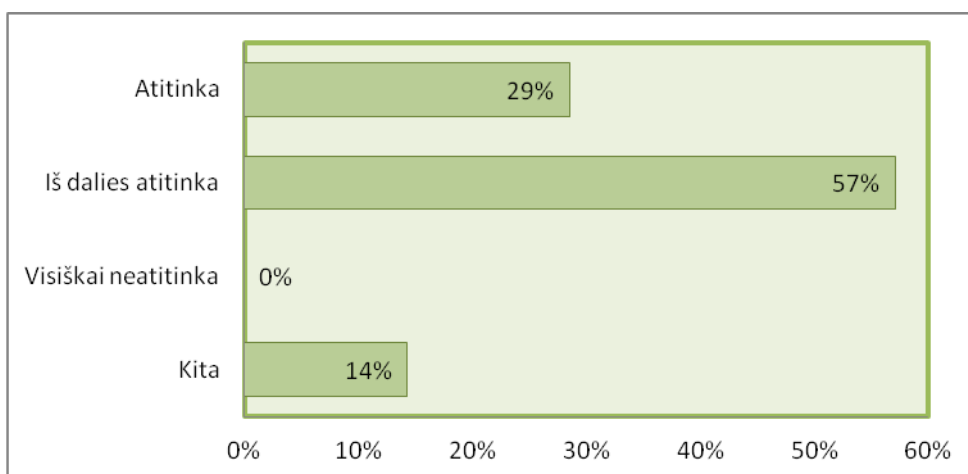

8 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kokia turi būti saugomų teritorijų svarbiausia paskirtis?“

Iš 8 paveikslo matyti, kad net šeši ekspertai (86 procentai) mano, kad svarbiausia saugomų teritorijų paskirtis yra saugoti gamtines ir kultūrinės vertybes ir tik vienas ekspertas (14 proc.) mano, kad saugomų teritorijų paskirtis visai kita negu buvo išvardintos anketoje. Šio eksperto nuomone saugomų teritorijų svarbiausia paskirtis yra visų minėtų paskirčių kompleksas.

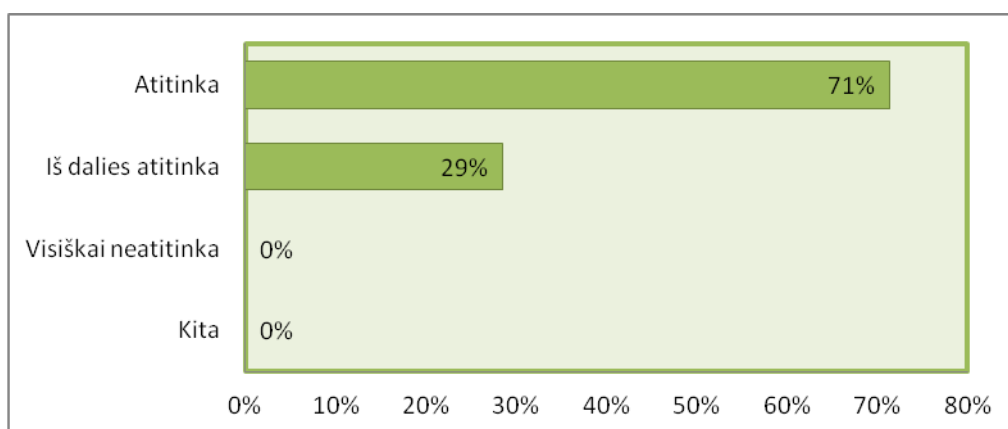
Šeštasis klausimas buvo skirtas, išsiaiškinti ekspertų nuomonę, apie Kuršių nerijoje vykdomos veiklos atitikimą Tarptautiniams gamtos apsaugos sąjungos (IUCN) keliamiems apsaugos ir tvarkymo reikalavimams. 9 paveiksle pavaizduotas ekspertų nuomonės pasiskirstymas šiuo klausimu.

9 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Ar KNNP veiklos atitinka Tarptautinius gamtos apsaugos sąjungos (IUCN) keliamus apsaugos ir tvarkymo reikalavimus?“

Iš 9 paveikslo matyti, kad du ekspertai (29 procentai) mano, jog KNNP vykdoma veikla atitinka IUCN keliamus reikalavimus, didžioji dalis ekspertų (keturi ekspertai, t.y 57 proc.) mano jog KNNP vykdoma veikla iš dalies atitinka IUCN keliamus reikalavimus. Taip pat vienas ekspertas pasirinko atsakymą kita, ir neišsakė savo nuomonės pateikdamas šį atsakymą: „nesu detalai susipažinusi su IUCN reikalavimais, todėl negaliu atsakyti.“

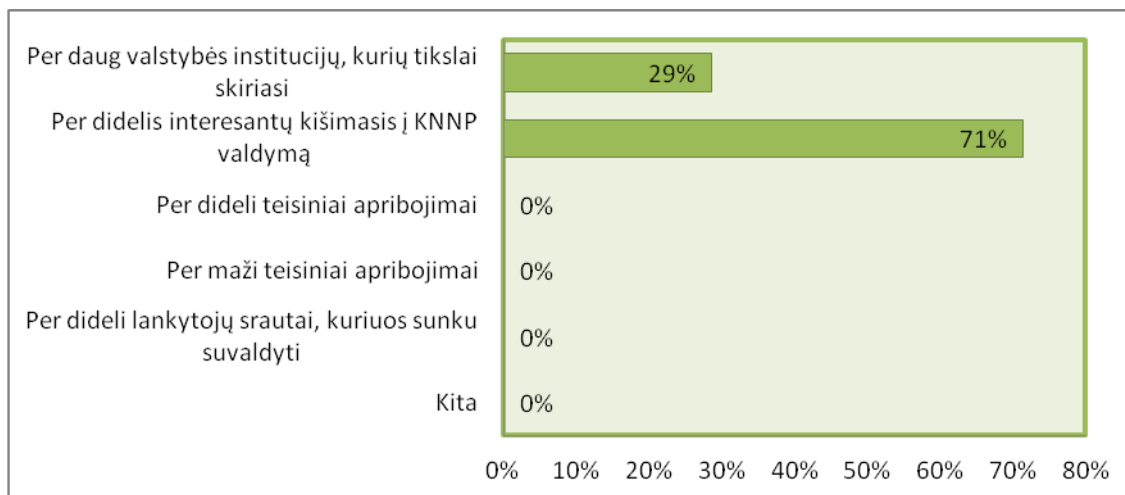
Septintasis klausimas buvo skirtas išsiaiškinti ekspertų nuomonę, apie Kuršių nerijoje vykdomos veiklos atitikimą reikalavimas, skirtiems UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktoms teritorijoms. 10 paveiksle pavaizduotas ekspertų nuomonės pasiskirstymas šiuo klausimu.

10 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Ar KNNP vykdomos veiklos atitinka UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktoms teritorijoms keliamus apsaugos ir tvarkymo reikalavimus?“

Iš 10 paveikslo matyti, kad du ekspertai (29 proc.) mano, jog KNNP vykdomos veiklos iš dalies atitinka UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktoms teritorijoms keliamus reikalavimus ir didžioji dalis apklaustų ekspertų, t. y. penki ekspertai (71 proc.) mano, jog KNNP vykdoma veikla atitinka UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktoms teritorijoms keliamus reikalavimus.

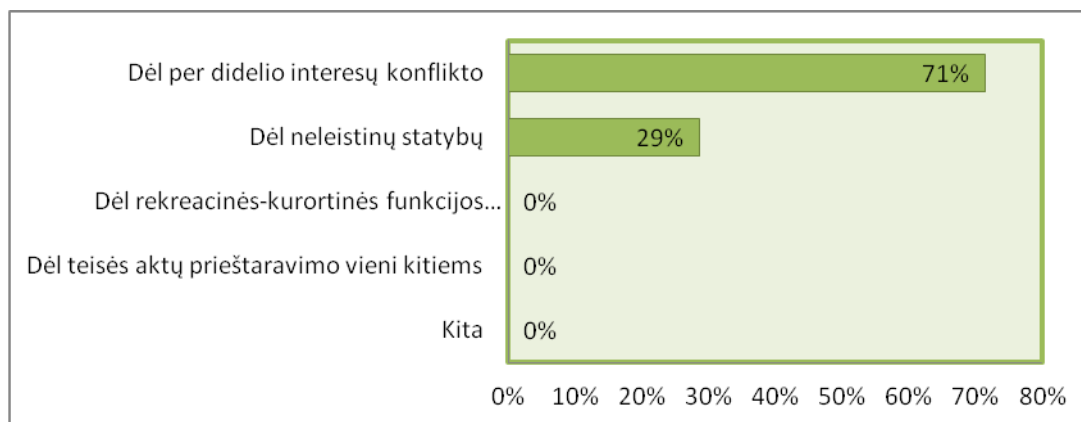
Aštuntuoju klausimu, buvo identifikuotos pagrindinės KNNP valdymo problemos. 11 paveiksle pavaizduotas atsakymų pasiskirstymas apie pagrindines KNNP valdymo problemas.

11 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip manote, kokia yra pagrindinė KNNP valdymo problema?“

Iš 11 paveikslo matyti, kad du ekspertai (29 proc.) įvardino, jog pagrindinė KNNP valdymo problema yra, kad KNNP valdyme yra per daug valstybės institucijų, kurių tikslai skiriasi. Didžioji ekspertų dalis, t. y. penki ekspertai (71 proc.) mano jog, pagrindinė KNNP valdymo problema yra per didelis interesų kišimasis į KNNP valdymą.

Devintasis klausimas skirtas, išsiaiškinti vyraujančia nuomonę tarp ekspertų apie tokį ilgą KNNP tvarkymo plano rengimo ir tvirtinimo procesą bei to priežastis. Ekspertų atsakymų pasiskirstymas pateiktas 12 paveiksle.

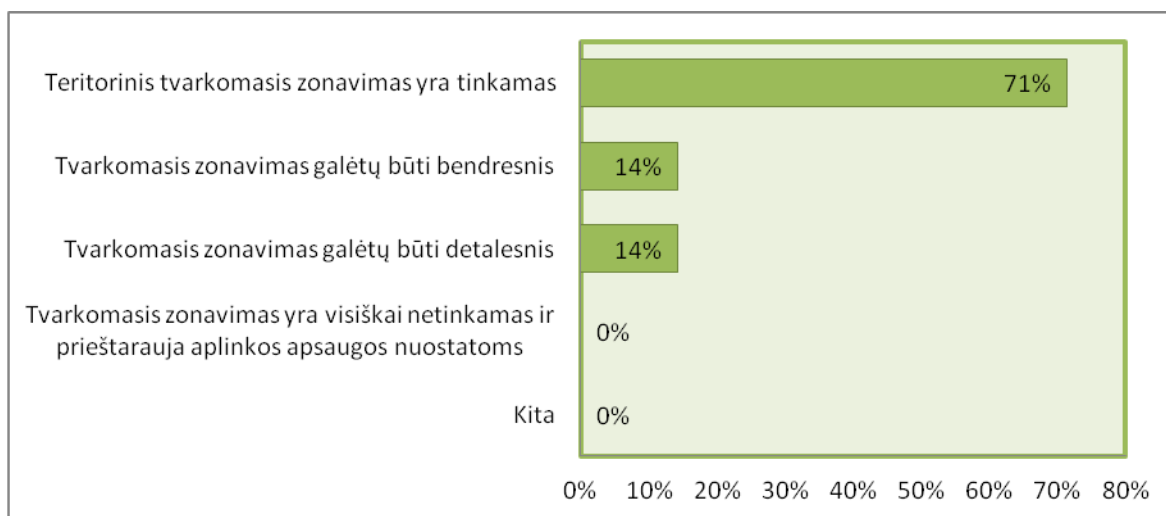

12 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip manote, kodėl taip ilgai užtruko KNNP tvarkymo plano rengimo ir tvirtinimo procesas?“

Iš 12 paveikslo matyti, kad du ekspertai (29 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plano rengimas ir tvirtinimas užtruko dėl šioje teritorijoje esamų nelegalių statybų. Didžioji dalis ekspertų, t. y. penki ekspertai (71 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plano rengimas ir tvirtinimas užtruko dėl per didelio interesų konflikto.

Po bendrinių aplinkosaugos klausimų ekspertams buvo pateikti 8 klausimai skirti išsiaiškinti kaip visi ekspertai vertina kiekvieną KNNP tvarkymo plane esantį skyrių iš aplinkosauginės pusės. Šie klausimai buvos kirti iškeltai hipotezei pagrįsti arba paneikti.

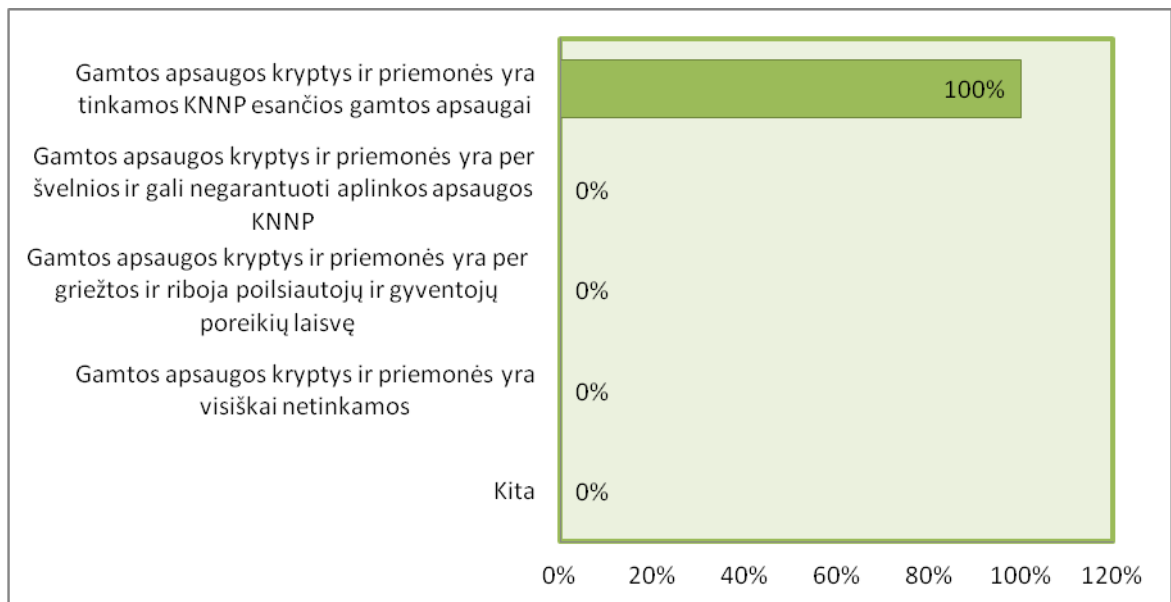
Dešimtas klausimas skirtas įvertinti KNNP tvarkymo plane nustatytą teritorijos tvarkomąjį zonavimą. Ekspertų įvertinimas šiuo klausymu pateiktas 13 paveiksle.

13 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytą teritorijos tvarkomąjį zonavimą iš aplinkosauginės pusės?“

Iš 13 paveiksle pateiktos diagramos matyti, jog KNNP tvarkymo plane pateiktą teritorijos tvarkomąjį zonavimą kaip tinkamą įvertino 5 ekspertai (71 proc.). Vienas ekspertas (14 proc) mano, jog KNNP pateiktas tvarkomasis zonavimas galėtų būti bendresnis, taip pat dar vienas ekspertas išreiškė savo nuomonę, kad KNNP tvarkymo plane pateiktas tvarkomasis zonavimas galėtų būti detalesnis.

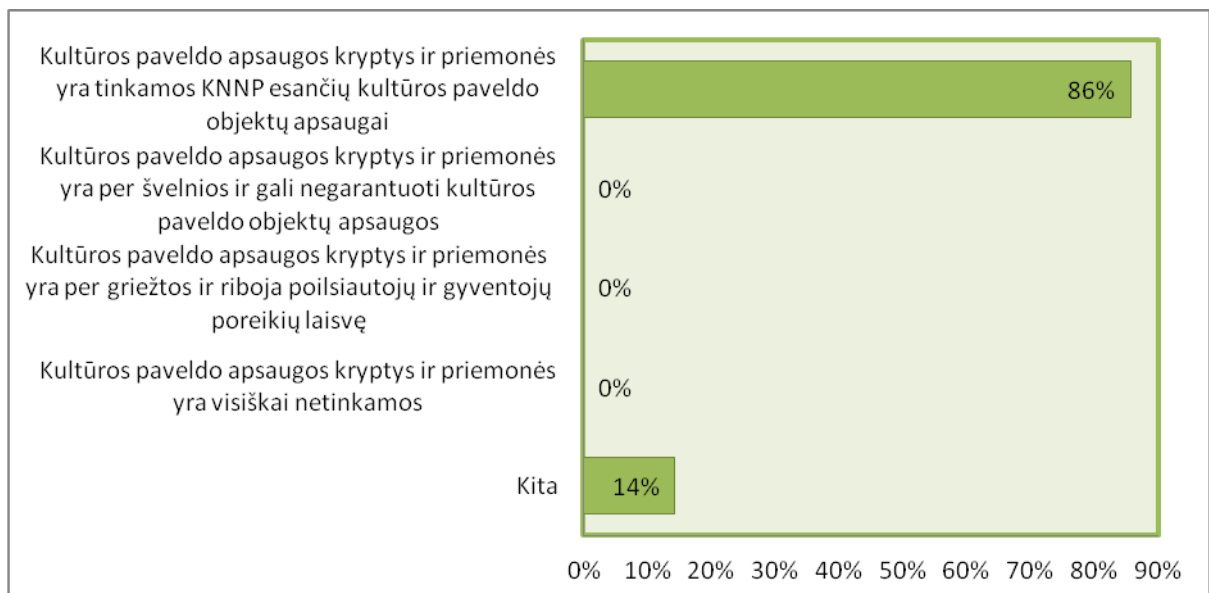
Vienuoliktas klausimas – skirtas KNNP tvarkymo plane nustatytoms gamtos apsaugos kryptims ir priemonėms įvertinti. Ekspertų vertinimo apibendrinimas šiuo klausimu pateiktas 14 paveiksle.

14 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas gamtos apsaugos kryptis ir priemones?“

Iš 14 paveiksle pateiktos diagramos matyti, jog ekspertai vertindami KNNP tvarkymo plane nustatytas gamtos apsaugos kryptis ir priemones visi ekspertai vienareikšmiškai įvertino jog gamtos apsaugos kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP esančios gamtos apsaugai.

Dvyliktas klausimas – skirtas įvertinti KNNP tvarkymo plane nustatytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones. Ekspertų vertinimo apibendrinimas šiuo klausimu pateiktas 15 paveiksle.

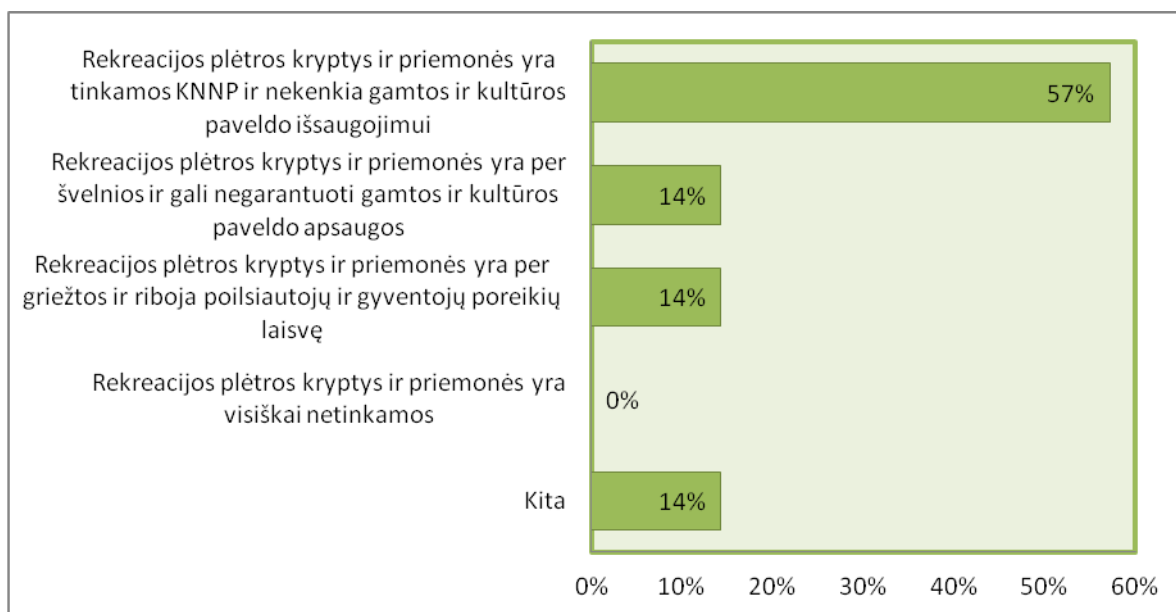

15 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones?“

Iš 15 paveiksle pateiktos diagramos matyti, jog ekspertai vertindami KNNP tvarkymo plane nustatytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones šeši ekspertai (86 proc.) šias

kryptis ir priemonės įvertino kaip tinkamas KNNP esančių kultūros paveldo objektų apsaugai. Taip pat vienas ekspertas (14 proc.) pasirinko variantą kitas ir išreiškė savo nuomonę apie KNNP tvarkymo plane nustatytos kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės: „kai kuriose teritorijose jos yra griežtos, o kultūros paveldo specialistų nuomone, kai kur jos visiškai netinkamos“.

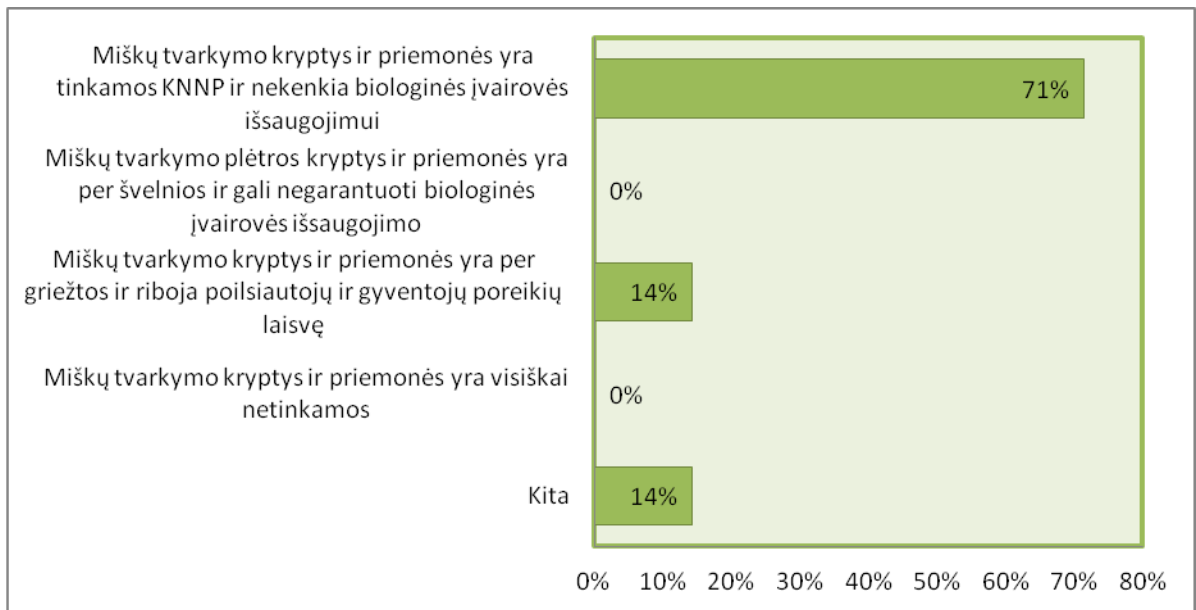
Tryliktas klausimas – skirtas įvertinti KNNP tvarkymo plane nustatytas rekreacijos plėtros kryptis ir priemonės. Ekspertų vertinimo apibendrinimas šiuo klausimu pateiktas 16 paveiksle.

16 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas rekreacijos plėtros kryptis ir priemonės?“

Iš 16 paveiksle pateiktos diagramos matyti, jog didžioji dalis ekspertų, t. y. keturi ekspertai (57 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP ir nekenkia gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui. Vienas ekspertas (14 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti gamtos ir kultūros paveldo apsaugos. Taip pat dar vienas ekspertas (14 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę. Vienas iš apklausoje dalyvavusių ekspertų atsakant į šį klausimą pasirinko atsakymą kitas ir pateikė šia savo nuomonę: „kai kuriose teritorijose jos yra per griežtos“.

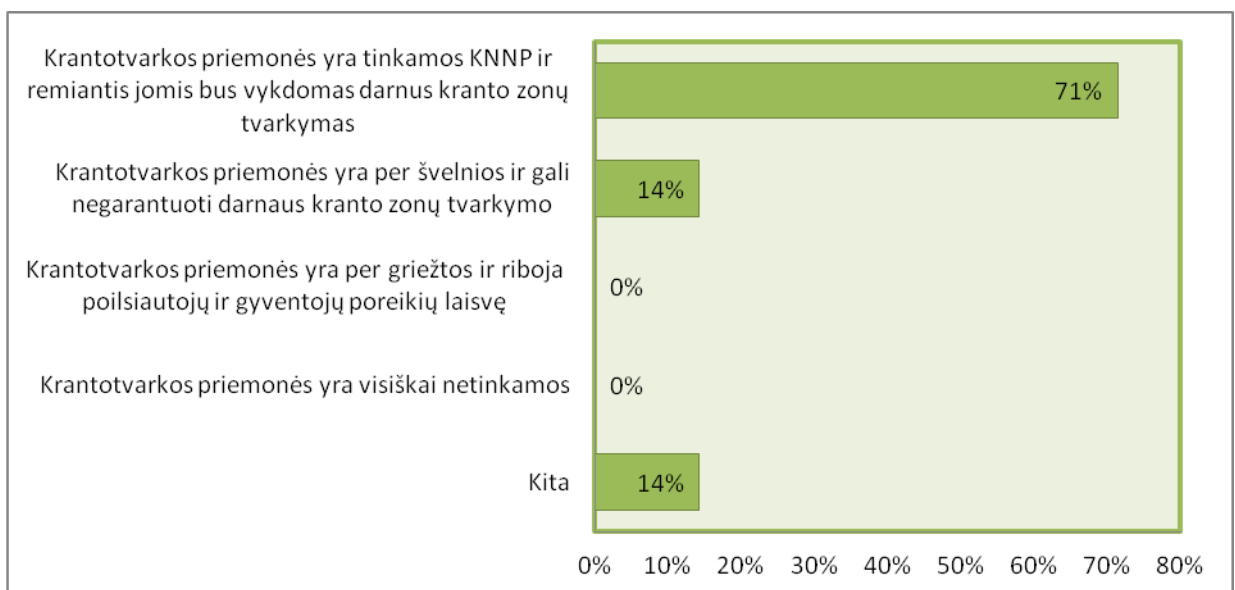
Keturioliktas klausimas – skirtas įvertinti KNNP tvarkymo plane nustatytas miškų tvarkymo kryptis ir priemonės. Ekspertų vertinimo apibendrinimas šiuo klausimu pateiktas 17 paveiksle.

17 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas miškų tvarkymo kryptis ir priemones?“

Iš 17 paveiksle pateiktos diagramos matyti, jog didžioji dalis ekspertų, t. y. penki ekspertai (71 proc.) mano jog, KNNP tvarkymo plane nustatyto miškų tvarkymo kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP ir nekenkia biologinės įvairovės išsaugojimui. Vienas ekspertas (14 proc.) mano jog, KNNP tvarkymo plane nustatyto miškų tvarkymo kryptys ir priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę. Taip pat vienas ekspertas iš septynių pasirinko atsakymą kita ir pateikė atsakymą: „ neturiu kompetencijos atsakyti“.

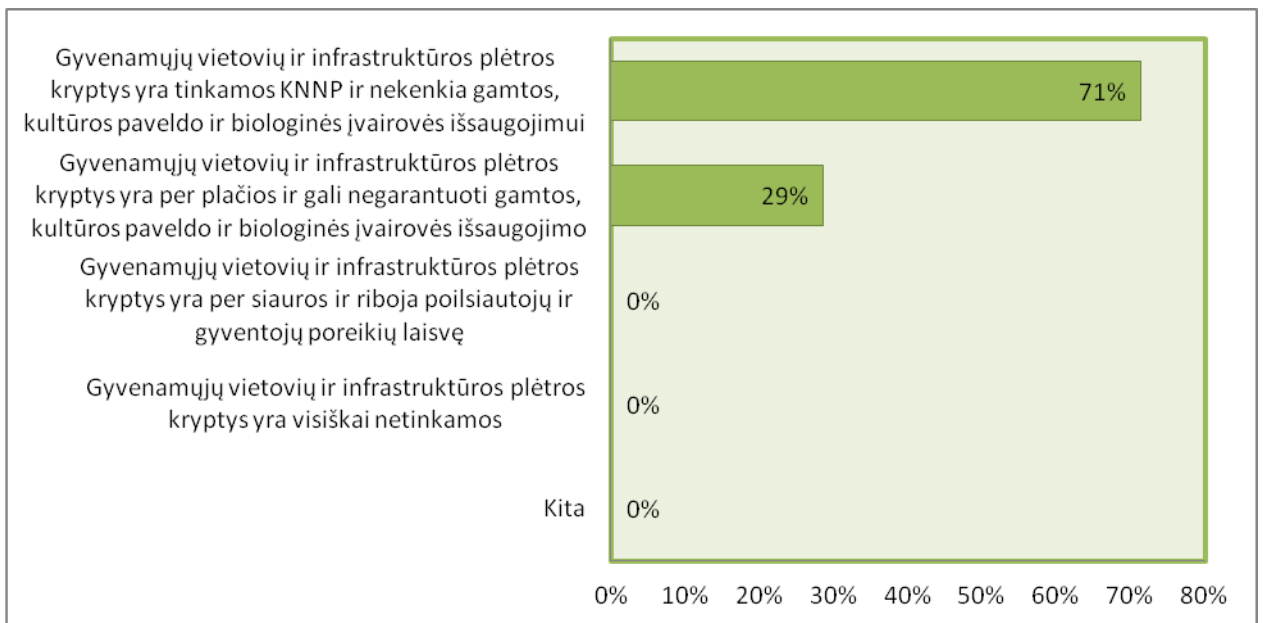
Penkioliktas klausimas – yra skirtas įvertinti KNNP tvarkymo plane nustatytas krantotvarkos priemones. Ekspertų vertinimo apibendrinimas šiuo klausimu pateiktas 18 paveiksle.

18 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas krantotvarkos priemones?“

Iš 18 paveiksle pateiktos diagramos matyti, jog didžioji dalis ekspertų, t. y. penki ekspertai (71 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos krantotvarkos priemonės yra tinkamos KNNP ir remiantis jomis bus vykdomas darnus kranto zonų tvarkymas. Vienas ekspertas (14 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos krantotvarkos priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti darnaus kranto zonų tvarkymo ir vienas ekspertas iš septinių pasirinko atsakymą kita ir pateikė atsakymą: „neturiu kompetencijos atsakyti“.

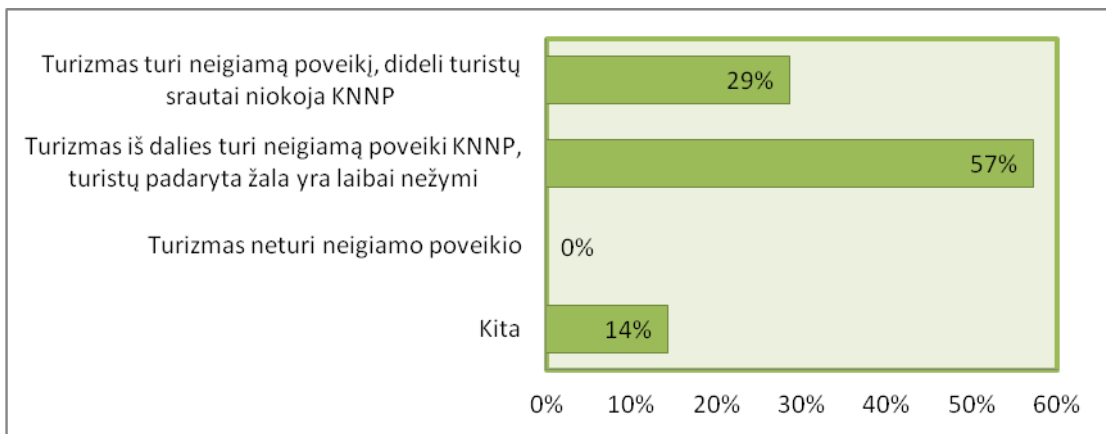
Šešioliktas klausimas – skirtas įvertinti KNNP tvarkymo plane nustatytas gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptis. Ekspertų vertinimo apibendrinimas šiuo klausimu pateiktas 19 paveiksle.

19 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptis?“

Iš 19 paveiksle pateiktos diagramos matyti, kad penki ekspertai (71 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys yra tinkamos KNNP ir nekenkia gamtos, kultūros paveldo ir biologinės įvairovės išsaugojimui. Taip pat du ekspertai (29 proc.) mano, jog KNNP tvarkymo plane nustatytos gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys yra per plačios ir gali negarantuoti gamtos, kultūros paveldo ir biologinės įvairovės išsaugojimo.

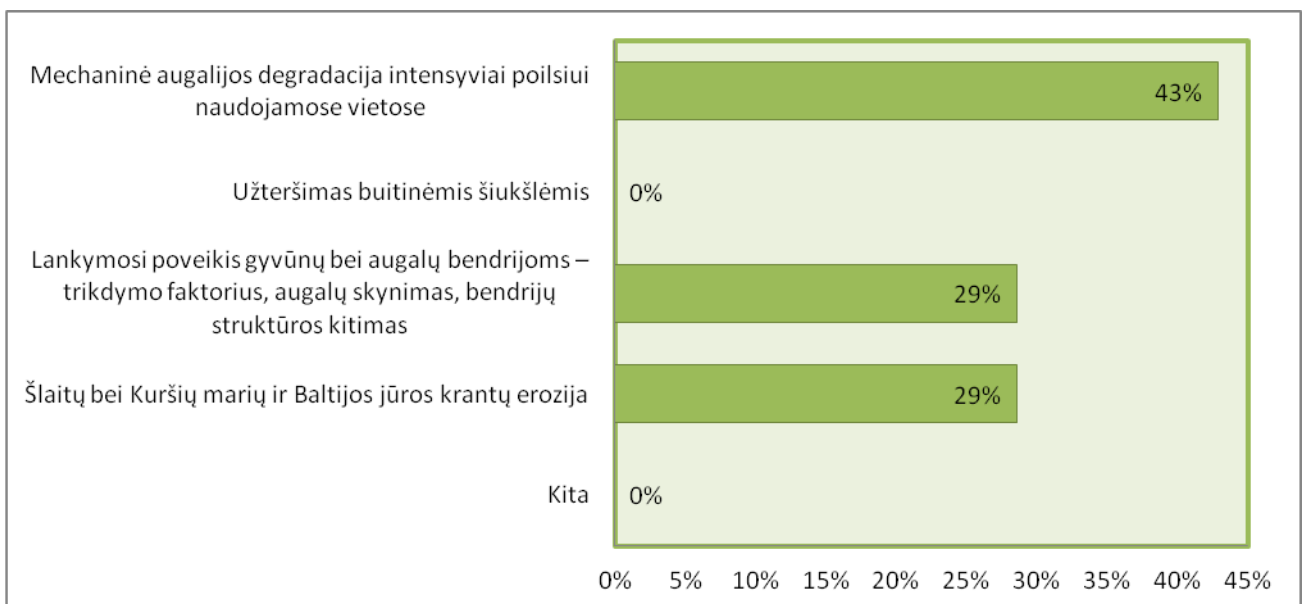
Septynioliktas klausimas skirtas tam, kad būtų galima sužinoti ekspertų nuomonę apie turizmo poveikį aplinkai. Ekspertų nuomonės įvairovė pateikta 20 paveiksle.

20 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip manote, kokį poveikį KNNP turi turizmas?“

Iš 20 paveiksle pateiktos diagramos matyti, kad keturi ekspertai (57 proc.) mano, jog turizmas iš dalies turi neigiamą poveikį KNNP, turistų padaryta žala yra labai nežymi. Du ekspertai (29 proc.) mano, jog turizmas turi neigiamą poveikį, dideli turistų srautai niokoja KNNP ir vienas ekspertas (14 proc.) pasirinko atsakymą kita ir išsakė savo nuomonę: „Didelės turistų grupės būna organizuotos, suprantančios. Įtaką daro pavieniai turistai, besilankantys ten, kur draudžiama“.

Aštuonioliktas klausimas – skirtas įvertinti turizmo sukulto faktoriaus didžiausią neigiamą poveikį KNNP. Ekspertų nuomonės pasiskirstymas šiuo klausymu pateiktas 21 paveiksle.

21 pav. Atsakymų pasiskirstymas į klausimą „Kaip manote, kuris turizmo sukeltas faktorius daro didžiausią neigiamą poveikį KNNP?“

Iš 21 paveiksle pateiktos diagramos matyti, kad trys ekspertai (43 proc.) mano, jog turizmo sukeltas didžiausias neigiamas faktorius yra mechaninė augalijos degradacija intensyviai poilsiui naudojamose vietose. Du ekspertai (29 proc.) mano, jog turizmo sukeltas didžiausias

neigiamas faktorius yra lankymosi poveikis gyvūnų bei augalų bendrijoms – trikdyto faktorius, augalų skynimas, bendrijų struktūros kitimas. Likę du ekspertai (29 proc.) mano, jog šlaitų bei Kuršių marių ir Baltijos jūros krantų erozija yra didžiausias neigiamas turizmo sukeltas faktorius.

Ekspertams pateiktame klausimyne buvo užduoti du atviri klausimai, kuriais buvo siekiama sužinoti kokius pasiūlymus ekspertai siūlo dėl gamtos ir kultūros paveldo apsaugos KNNP. Ekspertų išreikšti pasiūlymai pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Ekspertų pasiūlymai dėl gamtos ir kultūros paveldo apsaugos KNNP

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Kokie Jūsų pasiūlymai dėl gamtos apsaugos KNNP?</i>	<i>Kokie Jūsų pasiūlymai dėl kultūros paveldo apsaugos KNNP?</i>
1.	Skatinti ekologinę edukaciją.	KNNP lankytojų ir vietos gyventojų švietimas ir jų įtraukimas į savišvietos programas.
2.	Švietėjiškas darbas nuo mažų dienų.	Taip pat švietėjiškas darbas ir valstybės materialiai pagalba kultūros paveldo objektų savininkams.
3.	Skatinti vandens transporto priemones ir vandens turizmą.	-
4.	Griežtinti lankymo taisyklės atitinkamose zonose, didinti baudas, didinti specialistų prižiūrinčių teritorijas kieki.	Šiuos pasiūlymus turėtų teikti KPD atstovai.
5.	Reguliuojamas turizmas	Finansuoti kultūros paveldo saugojimą kompensacinėmis priemonėmis.
6.	Tik žinant ką saugoti galima išsaugoti – žinojimas geras pavyzdys ir įtraukimas į saugojimą.	Labai svarbu dirbti su bendruomene, šviesti, aiškinti apie materialias ir nematerialias kultūros vertybes.
7.	-	-

Iš 2 lentelės matyti, jog tarp apklausai pasirinktų ekspertų vyrauja nuomonė, kad gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui KNNP labai svarbu yra švietimas, turizmo reguliavimas, taisyklių lankomose vietose griežtinimas, specialistų skaičiaus didinimas bei finansinė pagalba (kompensacijos) kultūros paveldo turėtojams.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, jog pasitvirtino H_0 hipotezė kuri teigė, kad ne mažiau nei 2/3 respondentų namo, kad Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas yra tinkamas šios teritorijos apsaugai. Susumavus 10-16 klausymo rezultatus gauta, kad 75,29 proc. mano jog KNNP tvarkymo plane aprašytos nuostatos yra tinkamas teritorijos apsaugai.

IŠVADOS

1. Atlikus teisės aktų skirtų Kuršių nerijai, kaip saugomai teritorijai, bei saugomų teritorijų valdymo apžvalgą, galima teikti, kad Lietuvoje labai didelis dėmesys skiriamas saugomų teritorijų apsaugai ir kad už saugomų teritorijų valdymą atsakingų institucijų labai daug. Teisinė bazė skirta saugomoms teritorijoms yra labai plati ir tinkama šių teritorijų apsaugai, bet atsakingų institucijų gausa, kelia daug problemų šių teritorijų išsaugojimui, kadangi kiekvienos institucijos tikslai yra skirtingi ir jos ne visada kryptingai siekia bendro tikslo.

2. Atlikus KNNP kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos apžvalgą, paaiškėjo, kad ši teritorija tikrai yra verta būti saugoma teritorija ir jai suteiktas Nacionalinio parko statusas yra reikalingas. Kuršių nerija yra įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą dėl susiformavusio kultūrinio kraštovaizdžio. Taip pat šią teritoriją reikia saugoti dėl vyraujančios gamtos. Kuršių nerijoje yra gausu buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų, todėl visa Kuršių nerija yra priskirtas „Natura 2000“ tinklui. Nerijoje taip pat gausu gyvūnų bei augalų įtrauktų į Raudonąją knygą.

3. KNNP tvarkymo planas tai dokumentas, kuris apibrėžia nuostatas teritorijos tvarkymui bei pateikia gaires kitų planų rengimui. KNNP tvarkymo planas buvo pradėtas rengti 2004 metų birželio 21 dieną, bet parengtas planas 2007 metais buvo nepatvirtintas, todėl rengimo procesas tęsėsi toliau ir galiausiai 2012 metais birželio 6 dieną KNNP tvarkymo planas buvo patvirtintas vyriausybės. Plano rengimo ir tvirtinimo procesas truko beveik 8 metus. Atlikus ekspertų apklausą paaiškėjo jog plano rengimo ir tvirtinimo procesas užtruko dėl per didelio interesantų kišimosi.

Atlikta 2007 metu KNNP tvarkymo plano projekto ir patvirtinto plano analizė parodė, kad po nesėkmingo tvirtinimo 2007 metais KNNP tvarkymo plane labiausiai buvo pakoreguotas Teritorijos tvarkomasis zonavimas. Taip pat gana dideli pakitimai buvo padaryti Rekreacijos plėtros kryptių ir priemonių bei Miškų tvarkymo reglamentavime. Kai kuriose plano dalyse buvo praplėsti aprašymai, tam kad būtų suteikta aiškumo. Žinoma atliekant dokumentų palyginimą buvo pastebėta, jog dokumento rengėjai buvo linkę ieškoti tam tikriems žodžiams sinonimų, kurie dokumente esmės nekeitė.

4. Atlikus Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijoje ir Neringos savivaldybėje ekspertų apklausą apie KNNP tvarkymo planą paaiškėjo, kad tyrimo metu iškelta hipotezė apie KNNP plano tinkamumą teritorijos apsaugai pasitvirtino, kadangi 75,29 proc., ekspertų mano, jog KNNP tvarkymo plane aprašytos nuostatos yra tinkamas teritorijos apsaugai. Taip pat atlikus apklausą buvo nustatyta: kad svarbiausia saugomų teritorijų paskirtis yra saugoti gamtines ir kultūrinės vertybes; kad pagrindinė KNNP valdymo problema yra per didelis interesantų kišimasis į KNNP valdymą; kad turizmas iš dalies turi neigiamą poveikį KNNP.

REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI

Siekiant tobulinti Kuršių nerijos nacionalinio parko valdymą siūloma:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Skatinti ekologinį švietimą.
2. Griežtinti lankymo taisykles atitinkamose saugomose zonose.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai:

1. Įvertinti, ar lankytojų ir transporto srautai bei jų reguliavimo priemonės užtikrina Kuršių nerijos nacionalinio parke esančių gamtos ir kultūros paveldo vertybių apsaugą.
2. Parengti Kuršių nerijos nacionalinio parke susidarančių poilsiautojų srautų ir turizmo plėtros valdymo programą.

Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijai:

1. Parengti ir įdarbinti daugiau specialistų prižiūrinių svarbias teritorijas.
2. Įvertinti grėsmes, kurios gali padaryti neatitaisomą žalą Kuršių nerijos nacionalinio parko gamtos ir kultūros paveldo vertybėms.

Neringos savivaldybės administracijai:

1. Skatinti vandens turizmą.
2. Skirti kompensacijas ar finansinę paramą kultūros paveldo savininkams.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1992, Nr. 5-75.
2. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2872.
3. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 72-3017.
4. Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 112-2824.
5. Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 98-2813.
6. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 61-1726.
7. Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 108-2731.
8. Lietuvos Respublikos laukinė augalijos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1944.
9. Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 108-2726.
10. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 96-1872.
11. Lietuvos Respublikos mokesčių už aplinkos teršimą įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 47-1469.
12. Lietuvos Respublikos pajūrio juostos įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.73-3091.
13. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr 82-1965.
14. Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 108-2727.
15. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 108-3902.
16. Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr. 61-2760.
17. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 107-2391.
18. Lietuvos Respublikos vandens įstatymas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 104-2615.
19. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas // Valstybės žinios. 1995, Nr. 63-1582.
20. Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 56-1648.
21. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. D1-32 „Dėl Kuršių nerijos gamtotvarkos plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 10-352.

22. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 10 d. įsakymas Nr. 439 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr.: 87-3755.
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimas Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios 2004, Nr. 130-4650.
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1992, Nr.22-652.
25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 19 d. nutarimas Nr.308 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1999. Nr.: 27-766.
26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012. Birželio 6 d. nutarimas Nr. 702 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2012, Nr. 70-3592.
27. Bagočius M., Domarkas V., Sinkienė J. Lietuvos Respublikos paveldo apsaugos sistemos valdymo ypatumai: Kuršių nerijos atvejis // Viešoji politika ir administravimas. public policy and administration, 2011, T. 10, nr. 3 / 2011, vol. 10, No 3, P. 357-372
28. Bučas J. Kraštotvarkinė problema Kuršių nerijoje // Aplinkos tyrimai, inžinerija ir vadyba, 2007.Nr.4(42), P. 70-80.
29. Demereckas K., Ramanauskienė M., Janušiavičius J.A. ir kt. Kuršių nerijos tradicinė architektūra.Studija ir rekomendacijos pastatų savininkams ir statytojams. – Klaipėda, „Libra Memelensis“, 2011. P 574
30. Dikšaitė L. UNESCO Pasaulio paveldo objektas – Kuršių nerija: mokomoji medžiaga – Neringa: Turizmo plėtros institutas, 2010. P 30.
31. EUCC Baltijos biuras. Turistų srautų Kuršių marių regione analizė - Klaipėda, 2006.
32. Mierauskas P. Gamtotvarka – Vilnius: Lietuvos gamtos fondas, 2009. P 260.
33. Mierauskas P. Saugomų teritorijų politika ir tvarkymas – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. P 334.
34. Nominacija. UNESCO Pasaulio paveldas - Kuršiu nerija. 1999. P 35.
35. Raudonikis L., Daunys D., Dagys M. ir. Kt. Kuršių nerijos nacionalinio parko jūrinės akvatorijos gamtotvarkos plano pagrindžiamoji informacija – Vilnius, 2009.
36. Šostak O.R., Kutut V. Neteisėtos statybų plėtros tyrimas Kuršių nerijos nacionaliniame // Verslas: Teorija ir praktika. Business: Theory and practice 2009, Nr. 10(3). P 223–232.

37. VĮ Valstybinis žemėtvarkos institutas. Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas. Sprendiniai – Vilnius, 2007.
38. Apie „Natura 2000“ // http://www.vstt.lt/VI/article.php?article_id=16 ; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
39. Bendra informacija apie Europos ekologinį tinklą „Natura 2000“ // http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=6802 ; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
40. Didžioji kuolinga –stambiausias mūšų krašto tilvikas // http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=6227 ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.
41. Gamta–Augalija–Žolinė augalija // <http://www.nerija.lt/gamta/augalija/olin-augalija> ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.
42. Gamta–Draustiniai -Lapnugario kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/lapnugario-kratovaizdio-draustinis->; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
43. Gamta–Draustiniai–Juodkrantės kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/juodkrants-kratovaizdio-draustinis> ; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
44. Gamta–Draustiniai–Karvaičių kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/karvaii-kratovaizdio-draustinis>; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
45. Gamta–draustiniai–Parnidžio kraštovaizdžio draustinis // <http://www.nerija.lt/gamta/draustiniai/parnidio-kratovaizdio-draustinis->; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
46. Gamta–“Natura 2000“ // <http://www.nerija.lt/gamta/natura-2000>; Prisijungimo laikas 2012-10-29.
47. Gamta–Rezervatai // <http://www.nerija.lt/gamta/rezervatai> ; prisijungimo laikas: 2012-10-29.
48. Kraštovaizdis // <http://www.nerija.lt/krastovaizdis>; prisijungimo laikas: 2012-10-27
49. Kultūra –Verslai// <http://www.nerija.lt/kultra/verslai>; prisijungimo laikas: 2012-10-27.
50. Kultūra–gyvenvietės // <http://www.nerija.lt/kultura/gyvenvietes>; prisijungimo laikas: 2012-10-27.
51. Kultūra–Religija // <http://www.nerija.lt/kultra/religija> ; prieiga per internetą: 2012-10-27.
52. Lietuvos raudonoji knyga. Paukščiai // http://www.raudonojiknyga.lt/index.php?p=1_10 ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.

53. National Geographic. Peregrine Falcon. Falco pergerinus // <http://animals.nationalgeographic.com/animals/birds/peregrine-falcon/> ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.
54. Pajūrinė zunda – dvimetis ir daugiametis augalas // http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=5739 ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.
55. Pušis kalninė ‚Ophir‘ (Pinus mugo). // <http://www.augalai.lt/news/augalas/347>; prisijungimo laikas: 2012-10-27.
56. Vikipedija. Laisvoji enciklopedija. Bežandžiai // <http://lt.wikipedia.org/wiki/Be%C5%BEand%C5%BEiai> ; prisijungimo laikas: 2012-10-28.
57. Žemėlapis// www.neringa.lt; prisijungimo laikas: 2012-10-27.

SANTRAUKA

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano aplinkosauginis vertinimas

Raktiniai žodžiai: Kuršių nerija, Kuršių nerijos nacionalinis parkas, KNNP, Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas, tvarkymo kryptys ir priemonės.

Magistrinio darbo tema aktuali, nes Kuršių nerija yra įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą ir į „Natura 2000“ tinklą, todėl labai svarbu garantuoti šios teritorijos tinkamą tvarkymą, kuris nepakenktų čia saugomoms gamtos ir kultūros paveldo vertybėms. Taip pat šiais metais, t. y. 2012 metais birželio 6 dieną vyriausybė patvirtino naują Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planą (toliau – KNNP tvarkymo planas), kuris panaikino Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemą (generalinio planą). Šis dokumentas yra labai svarbus, nes jis reglamentuoja šios teritorijos tvarkymą bei pateikia gaires kitų planų rengimui. Remiantis šiuo planu, buvo parengtas Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrasis planas bei rengiami kiti detalieji planai.

Šio darbo tikslas - atlikti KNNP tvarkymo plano aplinkosauginį vertinimą ir analizę. Darbe buvo atlikta teisės aktų skirtų sakomoms teritorijoms bei saugomų teritorijų valdymo apžvalga. Atlikta KNNP esančio kraštovaizdžio, kultūros ir gamtos apžvalga. Atliktas 2007 metu KNNP tvarkymo plano projekto ir patvirtinti KNNP tvarkymo plano palyginimas.

Magistriniame darbe iškelta hipotezė – ar KNNP tvarkymo planas yra tinkamas šios teritorijos apsaugai. Šiai hipotezei patvirtinti buvo atlikta ekspertinė apklausa, apklausos rezultatai parodė, kad ekspertai mano, jog KNNP tvarkymo planas yra tinkamas teritorijos apsaugai.

SUMMARY

The Curonian Spit National Park Management Plan Environmental Evaluation

Keywords: Curonian spit, Curonian spit national park, KNNP, The Curonian Spit National Park Management Plan, management policies and measures.

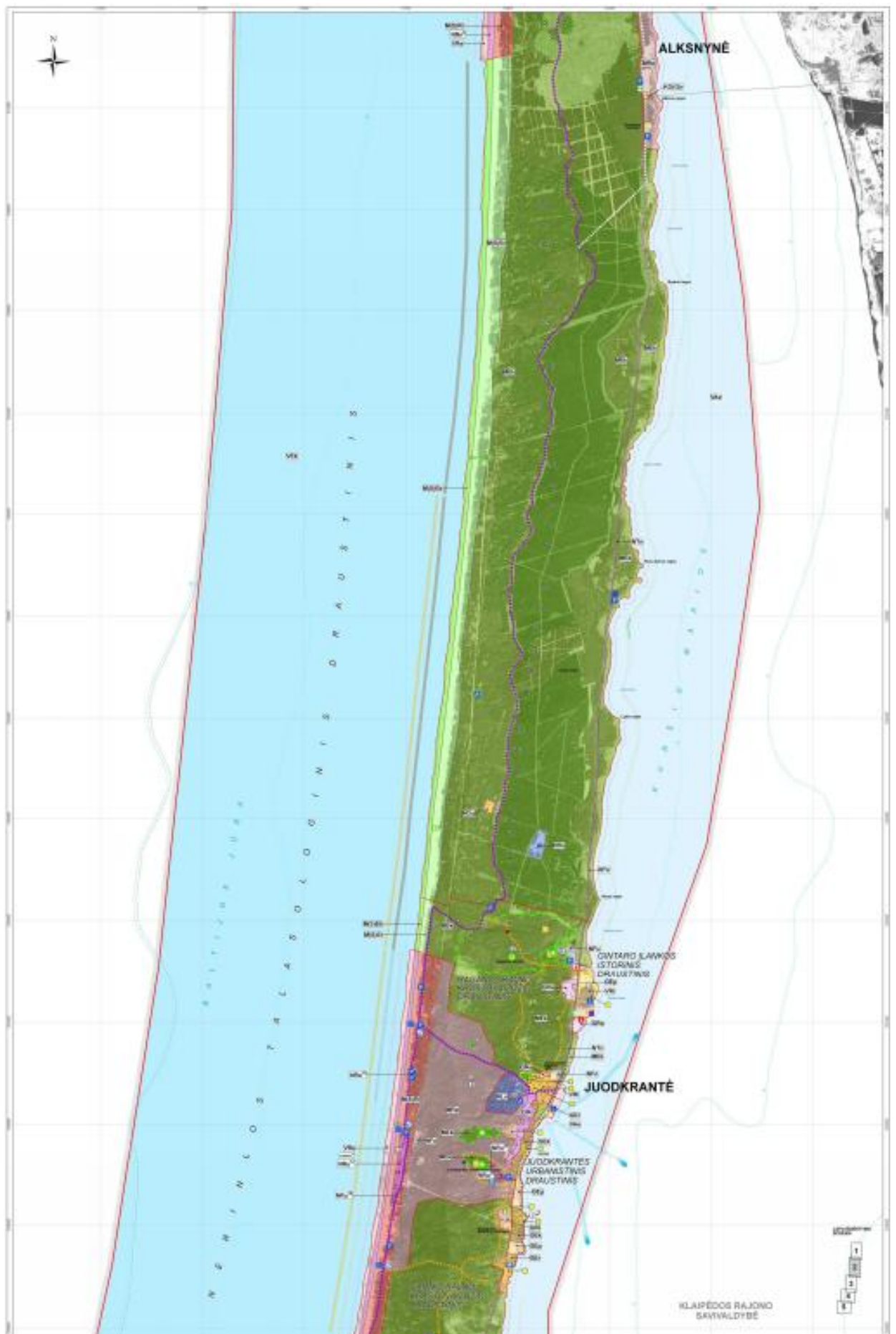
Master thesis is relevant because the Curonian spit is added to the UNESCO world heritage list and to the „Natura 2000“ network, so it is very important to ensure these areas are properly managed and protected to not make a negative effect to the natural and cultural heritage values. Also, in this year, 6 of June, 2012 government approved a new Curonian spit national park management plan (further KNNP – management plan) which replaced the Curonian spit national park planning scheme (general plan). This document is very important, because he regulates territory planning and provides guidance to other plans. According to this plan the plan of Neringa municipality territory and its parts general plan and other developed detailed plans were made.

The goal of the thesis is to make the KNNP management plan environmental evaluation and analysis. In order to achieve thesis tasks the analysis of law regulating protected areas and protected areas management review was made. Also, the landscape, culture and nature of KNNP were described. The comparison of KNNP management plan made in year 2007 and new approved KNNP management plan was made.

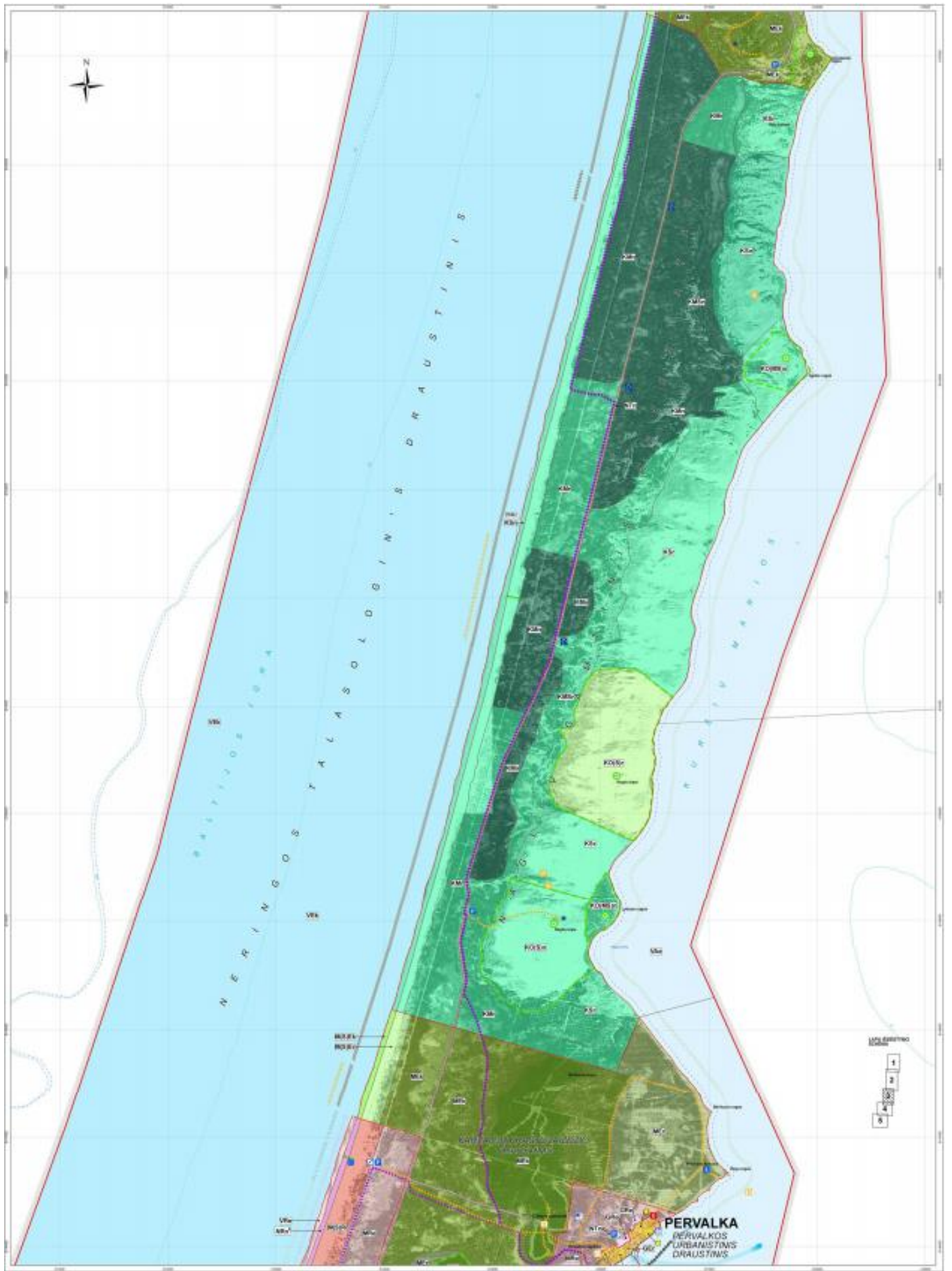
The hypothesis of this thesis – is KNNP management plan suitable for the protection of the area. To submit this hypothesis expert survey was made, the survey results showed that experts believe that KNNP management plan is suitable for protection of the area.

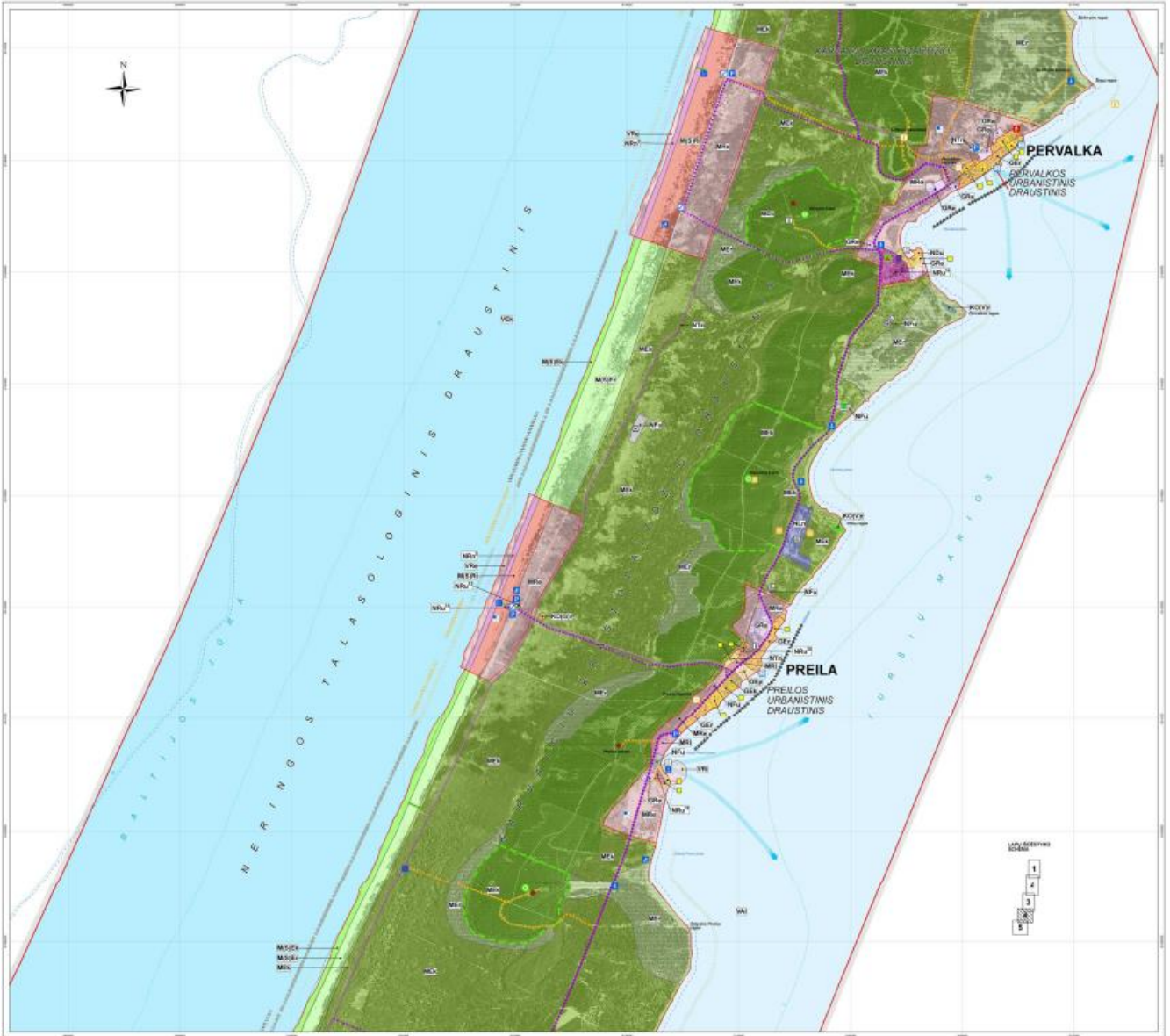
PRIEDAI

Dokumentų palyginimo lentelė

Pastaba: lentelėje pastorintas tekstas yra neatitikimai.

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
I. BENDROSIOS NUOSTATOS	
<p>Dokumente bendrosios nuostatos yra siauresnės (12 punktų).</p> <p>Šiame skyriuje skiriasi:</p> <p>1. Principinės Kuršių nerijos nacionalinio parko (toliau – nacionalinis parkas) tvarkymo koncepcijos nuostatos, atitinkančios darnaus vystymosi ideologiją, yra šios:</p> <p>1.1. pasaulio paveldo vietovės apsaugos reikalavimų užtikrinimas ir jų nulemtos gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimo interesų prioriteto teritorinis vyravimas;</p> <p>1.2. nacionalinio parko planavimo patirties tęstinumo užtikrinimas, pažangių Kuršių nerijai priimtinių idėjų perimamumas ir plėtojimas.</p> <p>1.3. tiesioginis ryšys su nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonomis.</p> <p>Šiame skyriuje punkto 4 nėra.</p>	<p>Dokumente bendrosios nuostatos yra platesnės (16 punktų).</p> <p>Šiame skyriuje skiriasi:</p> <p>1. Principinės Kuršių nerijos nacionalinio parko (toliau – nacionalinis parkas) tvarkymo koncepcijos nuostatos, atitinkančios darnaus vystymosi ideologiją, yra šios:</p> <p>1.1. pasaulio kultūros ir gamtos paveldo vietovės apsaugos reikalavimų užtikrinimas, prioritetą teikiant gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui;</p> <p>1.2. nacionalinio parko planavimo patirties tęstinumo užtikrinimas, pažangių Kuršių nerijai priimtinių idėjų perimamumas ir plėtojimas.</p> <p>Šiame skyriuje papildomai atsirado 4 punktas, kuriame papildomai išskirti KNNP taikomi bendri kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo principai, integruojant Baltijos jūros ir Kuršių marių krantų zonos apsaugos poreikius.</p>
II. TERITORIJOS TVARKOMASIS ZONAVIMAS	
<p>Skiriasi konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio dviejų zonų aprašymai. Šioje dalyje zonavimas yra siauresnis.</p> <p>5.2. rezervatiniai miškų ir smėlynų kompleksai – tai ypatingos vertės natūralūs gamtiniai kompleksai, reprezentuojantys Kuršių nerijoje didžiojo kopagūbrio ir ragų kraštovaizdžio biocenozes ir buveines. Juose išskirta griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KMSn) ir griežtos apsaugos gamtos paveldo objektų zona KO(MS)n. KMSn zonai taikomos griežtos apsaugos rezervato reglamentas, užtikrinama natūralių gamtinių procesų vyksmo apsauga. KO(MS)n zonai taikomas gamtos paveldo objektams nustatytas griežtos apsaugos reglamentas, sudaromas galimybės eksportavimui;</p> <p>6.3. rezervatiniai smėlynai – tai specifiniai gamtiniai kompleksai, reprezentuojantys Kuršių nerijos gamtiniuose rezervatuose esančių natūralių paplūdimių, apsauginio kopagūbrio, kupstynės ir didžiųjų kopų kraštovaizdį su smėlynų biocenozėmis ir buveinėmis. Juose išskirta griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KSn), griežtos apsaugos gamtos paveldo objektų zona (KO(S)n) ir reguliuojamos apsaugos</p>	<p>Skiriasi konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio dviejų zonų aprašymai. Šioje dalyje zonavimas yra platesnis nes papildomai išskirtos gamtos ir kultūros paveldo teritorijos.</p> <p>6.2. rezervatiniai miškų ir smėlynų kompleksai – tai ypatingos vertės natūralūs gamtiniai kompleksai: Didžiojo kopagūbrio ir pamario ragų kraštovaizdžio biocenozės ir buveinės. Juose išskirta griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KMSn), kuriai taikomas griežtos apsaugos reglamentas ir užtikrinama natūralių gamtinių procesų vyksmo apsauga, ir reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KMSr);</p> <p>6.3. rezervatiniai smėlynai – tai specifiniai gamtiniai kompleksai: Kuršių nerijos gamtiniuose rezervatuose esančių natūralių paplūdimių, apsauginio pajūrio kopagūbrio, kupstynės ir Didžiojo kopagūbrio kraštovaizdis su smėlynų biocenozėmis ir buveinėmis. Juose išskirta griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KSn) ir reguliuojamos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona (KSr). KSn zonai</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>kraštovaizdžio tvarkymo zona (KSr). KSn zonai taikomas absoliučios rezervatinės apsaugos reglamentas. KO(S)n zonai taikomas gamtos paveldo objektams nustatytas griežtos apsaugos reglamentas, sudaromos galimybės juos eksponuoti. KSr zonai taikomas reguliuojamos rezervatinės apsaugos reglamentas, vykdomos planavimo dokumentuose numatytų gamtinių smėlynų kompleksų (pirmiausia apsauginio pajūrio kopagūbrio) ir ekosistemų formavimo, atkūrimo ar palaikymo priemonės;</p> <p>Tokio punkto nėra.</p>	<p>taikomas griežtos apsaugos reglamentas. KSr zonai taikomas reguliuojamos apsaugos reglamentas, vykdomos tvarkymo ir gamtotvarkos planuose numatytos gamtinių smėlynų, pirmiausia apsauginio pajūrio kopagūbrio, ir ekosistemų formavimo, atkūrimo ar palaikymo priemonės;</p> <p>6.4. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijos:</p> <p>6.4.1. griežtos apsaugos gamtos paveldo objektų zona miškuose ir smėlynuose – KO(MS)n ir smėlynuose (KO(S)n). Tai natūralūs gamtiniai kompleksai – Kuršių nerijos pamario ragų kraštovaizdžio biocenozės ir buveinės. Taikomas griežtos apsaugos reglamentas, leidžiama atlikti mokslinius tyrimus ir stebėjimus, vykdyti monitoringą, tvarkyti, lankytis mokomaisiais ir pažintiniais tikslais, draudžiama ūkinė veikla. Sudaromos galimybės eksponuoti gamtos paveldo objektus;</p> <p>6.4.2. reguliuojamos apsaugos kultūros ir gamtos paveldo objektų zona (miškuose, smėlynuose, vandenyse) – KO(M)r, KO(S)r ir KO(V)r. Šioje zonoje esantiems kultūros paveldo objektams: sklandymo mokyklos vietai (unikalus kodas Kultūros vertybių registre (toliau – unikalus kodas) 12145) ir nuskendusių laivų vietai (unikalus kodas 30316) – taikomas kultūros ir gamtos paveldo objektų reguliuojamos apsaugos reglamentas, sudaromos galimybės juos eksponuoti. Nidos gyvenvietės, vadinamos penkių kalvelių gyvenvietė (unikalus kodas 26019), teritorijoje veikla, susijusi su teritorijos pertvarkymu ir eksponavimu, planuojama tik atlikus archeologinius tyrimus. Miškuose ir smėlynuose formuojamos ir išlaikomos būdingos pievų ir medžių grupės, kompleksai;</p> <p>6.4.3. reguliuojamos apsaugos kultūros paveldo objektų zona – KO(G)r ir KOR. KO(G)r zonoje esantiems saugomiems kultūros paveldo objektams: Alksnynės viensėdžiui (unikalus kodas 2070), namui Nidos–Smiltynės pl. 10 (unikalus kodas 16012) ir Neringos fortui, vadinamam Kopgalio fortu (unikalus kodas 10738), – dabartiniam Jūrų muziejui – taikomas šių kultūros paveldo objektų apsaugos reglamentas, sudaromos galimybės juos eksponuoti, pritaikyti lankytojų poreikiams. KOR zona nustatyta senosioms kapinėms. Taikomas reguliuojamos apsaugos reglamentas, draudžiantis ūkinę veiklą, leidžiantis atlikti mokslinius tyrimus ir stebėjimus, vykdyti monitoringą, tinkamai tvarkyti, lankytis mokomaisiais ir pažintiniais tikslais.</p>
<p>Skiriasi miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos aprašymai. Šioje dalyje zonavimas yra platesnis, nes papildomai įtraukti: reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(M), reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(MS)r, reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(S)r, specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona – MAs₁₋₅ ir specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio</p>	<p>Šiame dokumente zonos :KO(M), KO(MS)r ir KO(S)r yra įtrauktos į 6.4. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų zonų išskirstymą.</p> <p>Į šį dokumentą zonos MAs₁₋₅ ir M(S)As₁₋₂ neįtrauktos.</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>tvarkymo zona – M(S)As₁₋₂.</p> <p>6.1.3. reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(M)r. Jai taikomos gamtos paveldo objektams nustatytas reguliuojamos apsaugos reglamentas, vykdomos specialiosios medynų formavimo priemonės (kalninės pušies keitimas į paprastąją pušį ir kalninės pušies rekonstrukcija) bei įgyvendinamos priemonės paveldo objektams eksponuoti;</p> <p>6.2. ekosistemų apsaugos miškų – smėlynų kompleksai – tai natūralūs gamtiniai kompleksai, reprezentuojantys Kuršių nerijos ragų kraštovaizdžio biocenozes ir buveines. Išskirta reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(MS)r, kuriai taikomas tipinis gamtos paveldo objektų reguliuojamos apsaugos reglamentas, vykdomas būdingo pievų – medžių grupių ekosistemos formavimas ir palaikymas bei sudaromos galimybės paveldo objektams eksponuoti;</p> <p>6.3.3. reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(S)r. Jai Taikomas gamtos paveldo objektų reguliuojamos apsaugos reglamentas, sudaromos galimybės juos eksponuoti.</p> <p>6.4. apsauginiai miškai – tai ekologinės apsaugos zonų ir draustinių dalių, nepasižyminčių ypatinga koncervacine verte ir biologinių vertybių gausa, miškai, atliekantys specialias apsaugines funkcijas. Apsauginiams miškams taikomi teisės aktų, reglamentuojančių naudojimą III grupės miškuose, reikalavimai. Juose išskirta specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona – MAs₁₋₅ apimanti buferinės (1), kopagūbrio (2), vandenų (3), komunikacijų (4) ir paveldo objektų (5) apsaugos funkcijas atliekančius miško sklypus. Jiems taikomas specialiojo apsauginio ūkininkavimo reglamentas, išskyrus galimybę vykdyti plynus kirtimus.</p> <p>6.5. apsauginiai smėlynai – tai smėlynai, esantys ekologinės apsaugos zonose. Juose išskirta specializuoto apsauginio ūkininkavimo kraštovaizdžio tvarkymo zona – MAs₁₋₂ apimanti buferinę (1) ar kopagūbrio (2) ekologinę apsaugą atliekančius jūrinių paplūdimių (paplūdimys – vandens užliejama vieta) smėlynų bei apsauginio kopagūbrio ruožus. Jiems taikomas specializuoto apsauginio ūkininkavimo reglamentas, išskyrus miškų tvarkymui skirtas nuostatas, vykdomas apsauginio kopagūbrio formavimas ir palaikymas.</p>	<p>Tokio punkto nėra.</p>
<p>Skiriasi vandens ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų aprašymai Šioje dalyje zonavimas yra platesnis, nes papildomai įtraukta: reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(V)r.</p> <p>7.1.3 reguliuojamos apsaugos gamtos paveldo objektų zona – KO(V)r. Jai taikomas gamtos paveldo objektų reguliuojamos apsaugos reglamentas, sudaromos galimybės juos eksponuoti;</p>	<p>Šiame dokumente zona :KO(V)r yra įtraukta į 6.4. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų zonų išskirstymą.</p> <p>Taip pat šiame dokumente yra papildoma zona skirta rekreacinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonoms:</p> <p>8.3.2. intensyvaus rekreacinio pritaikymo kraštovaizdžio tvarkymo zona – VRi – uostų akvatorijos. Jos pritaikomos ypač intensyviai naudojimui, pakrantėse gali būti sukurta intensyvi rekreacinė infrastruktūra.</p>
<p>Skiriasi kitų paskirčių žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų aprašymai. Šioje dalyje nes papildomai įtraukta: reguliuojamos apsaugos kultūros paveldo objektų zona – KO(G)r.</p>	<p>Šiame dokumente zona :KO(G)r yra įtraukta į 6.4. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų zonų išskirstymą.</p> <p>Skiriasi kitų paskirčių žemės kraštovaizdžio tvarkymo</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.1.1. kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zona – Gek išskirta paminklinę vertę turinčiose Kuršių nerijos urbanistinių draustinių dalyse, tvarkomose konservavimo, restauravimo ir atkūrimo priemonėmis pagrįstų būdu, atitinkančiu Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme numatyta autentiškos paskirties išsaugojimo režimą. Šioje zonoje:</p> <p>8.1.1.1. saugomas pirminis, istoriškai susiklostęs gatvių ir takų tinklas, urbanistinė struktūra (sklypai) ir jų užstatymo pobūdis, statinių išraiška ir savitas fizinis pavidalas;</p> <p>8.1.1.2. draudžiama plėsti užstatymą ir didinti pastatų aukštingumą, keisti erdvinę kompoziciją, panoramą, ir siluetus, siekiant išlaikyti nepakeistą mišku apaugusių kopų foną.</p> <p>8.1.1.3. leidžiami tvarkybos darbai – tyrimai (taikomieji), remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, restauravimas, pritaikymas, atkūrimas, šių darbų planavimas ir projektavimas. Tvarkyba atliekama pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustatančius reikalavimus konkrečioms tvarkybos darbams;</p>	<p>zonų aprašymai. Šiame dokumente plačiau aprašyti veiksmai, kuriuos galima ir kurių negalima atlikti tam tikrose Kurių nerijos teritorijose.</p> <p>9.2.1. kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zona – Gek išskirta urbanistinių draustinių dalyse, tvarkomose konservavimo, restauravimo, atkūrimo ir pritaikymo priemonėmis, siekiant išlaikyti autentišką užstatymo struktūrą ir pastatų išvaizdą. Šioje zonoje:</p> <p>9.2.1.1. saugomas istoriškai susiklostęs gatvių ir takų tinklas, reljefas, urbanistinė struktūra ir užstatymo pobūdis, vertingų statinių architektūrinė išraiška ir kitos kultūros paveldo objektų ir saugomų vietovių vertingosios savybės;</p> <p>9.2.1.2. siekiama išsaugoti istorinių valdų (posesijų) ribas, leidžiama atkurti buvusius vertingus pastatus, draudžiama keisti gatvių tinklą, reljefą, sklypų užstatymo tankumą, esamą pastatų aukštį – jeigu kultūros paveldo apsaugos specialusis planas nenumato kitaip, statyti saugomai vietai nebūdingus statinius, keisti erdvinę kompoziciją, panoramas ir siluetus, taip pat siekiama išlaikyti nepakeistą mišku apaugusių kopų foną, išskyrus atvejus, kai pastatų aukštis mažinamas siekiant panaikinti statybomis padarytą žalą kultūriniam kraštovaizdžiui, gamtai ir kultūros paveldui;</p> <p>9.2.1.3. leidžiami tvarkybos darbai – tyrimai (taikomieji), remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, restauravimas, pritaikymas, atkūrimas, šių darbų planavimas ir projektavimas. Kultūros paveldo tvarkyba atliekama pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustatančius reikalavimus konkrečioms tvarkybos darbams;</p> <p>9.2.1.4. draudžiama keisti sodybų (pastatų išdėstymo) struktūrą, statyti vietai nebūdingus pastatus, mažuosius kraštovaizdžio architektūros statinius (įstiklintas pavėsines, uždaras malkines ir kita), mažinti želdynų (įskaitant darželius ir gėlynus) plotus prie namų. Kiemai neasfaltuojami, negrindžiami, kiemų takai ir vietos automobiliams statyti grindžiami neištisine danga (ažūrinėmis trinkelėmis ir kita);</p> <p>9.2.1.5. teritorijoje L. Rėzos g. 26 ir 26A (Juodkrantė) sukuriamas tradicinis žvejo sodybos užstatymas: vienas gyvenamasis namas ir vienas priklausinys. Pastatams L. Rėzos g. 26A suteikiama tradicinė žvejo sodybos išvaizda. Pastatai negali būti blokuojami, negali būti naudojami žvejų sodybų pastatams nebūdingi elementai, jungtys tarp gyvenamojo pastato ir priklausinio. Įvažiavimas iš Ievos kalno gatvės pusės nenumatomas. Specialieji reikalavimai nustatomi saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p> <p>9.2.1.6. teritorijos Preilos g. 53–61 (Preila) naudojimo reikalavimai nustatomi saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.1.2. <i>kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo zona</i> – GEr. Išskirta bendrąją kraštovaizdžio vertę turinčiose Kuršių nerijos istorinio ir urbanistinių draustinių dalyse, tvarkomose renovavimo imitavimo priemonėmis pagrįstu būdu, atitinkančiu Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme nustatytą tausojančio naudojimo režimą. Šioje zonoje:</p> <p>8.1.2.1. saugomas pirminis, istoriškai susiklostęs gatvių ir takų tinklas, urbanistinė struktūra (sklypai);</p> <p>8.1.2.2. draudžiama keisti šias kraštovaizdžio vertingąsias savybes: erdvinę kompoziciją, panoramas ir siluetus, siekiant išlaikyti pastatais neužgožtą mišku apaugusių kopų foną;</p> <p>8.1.2.3. leidžiami tvarkybos darbai: tyrimai (taikomieji), remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, pritaikymas, restauravimas, atkūrimas, šių darbų planavimas ir projektavimas. Gali būti atliekami remonto bei rekonstrukcijos tvarkomieji statybos darbai, kaip tai nustatyta Statybos įstatyme.</p>	<p>9.2.1.7. sklype Lotmiškio g. 1 (Nida) gyvenamojo namo ir priklausinio tūriai atkuriamas iki 2003 m. sausio 31 d. buvusių dydžių. Statybų, vykdytų pagal neteisėtai išduotus statybą leidžiančius dokumentus, padariniai, kurie menkina vietovės vertingąsias savybes ir daro neigiamą poveikį vietovės tūrinei erdvinei kompozicijai, turi būti pašalinti, tarp jų: stiklinis priestatas (veranda) ir antras restorano medinės verandos aukštas, atstatomas dvišlaitis stogelis, o pirmas medinės verandos aukštas perstatomas perpus sumažinant verandos tūrį, taip pat išardoma jungtis tarp pastatų;</p> <p>9.2.1.8. sklype Naglių g. 17 (Nida) paliekamas esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis. Rekonstruojant pastatus turi būti mažinamas pastatų tūris ir užstatymo tankumas, nenumatomos Kuršių nerijai nebūdingos jungtys tarp besiribojančiuose sklypuose esančių priklausinių, formuojami Nidos senajai daliai būdingi sodybos želdiniai;</p> <p>9.2.2. kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo zona – GEr išskirta bendrąją kraštovaizdžio vertę turinčiose Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių dalyse, taip pat istorinio ir urbanistinių draustinių dalyse. Šios teritorijos tvarkomos atnaujinimo ir kopijavimo priemonėmis pagrįstu būdu, atitinkančiu Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) numatytą tausojamo naudojimo režimą. Šioje zonoje:</p> <p>9.2.2.1. saugomas istoriškai susiklostęs gatvių ir takų tinklas, urbanistinė struktūra;</p> <p>9.2.2.2. draudžiama keisti šias kraštovaizdžio vertingąsias savybes: erdvinę kompoziciją, panoramas ir siluetus, siekiant išlaikyti pastatais neužgožtą mišku apaugusių kopų foną;</p> <p>9.2.2.3. leidžiami tvarkybos darbai: tyrimai (taikomieji), remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, pritaikymas, restauravimas, atkūrimas, šių darbų planavimas ir projektavimas. Sovietiniais metais pastatytiems ir kitiems pastatams galimi remonto ir tvarkomieji statybos darbai, jeigu kultūros paveldo apsaugos specialusis planas arba Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos reglamentas nenustato kitaip;</p> <p>9.2.2.4. sklypui Pamario g. 28 (Nida) nustatomas kitos pagrindinės žemės naudojimo paskirties gyvenamųjų teritorijų naudojimo būdas. Jame neleidžiama naujų pastatų statyba, nedidinamas esamų pastatų užstatymo tankumas ir aukštis, galimi remonto darbai;</p> <p>9.2.2.5. sklype Purvynės g. 9 (Nida) paliekamas esamas užstatymo tankumas ir pastatų aukštis, rekonstruojant pastatus mažinamas užstatymo tankumas ir pastatų aukštis pagal reikalavimus, nustatytus saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p> <p>9.2.2.6. sklype Skruzdynės g. 1 (Nida) nustatomas kitos pagrindinės žemės naudojimo paskirties rekreacinių teritorijų naudojimo būdas, pastatams – poilsio paskirtis, paliekamas esamas užstatymo</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
	<p>tankumas ir esamas pastatų aukštis;</p> <p>9.2.2.7. sklype Skruzdynės g. 24 (Nida) nedidindamas esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis, gali būti atliekami tik paprastojo remonto darbai, siekiant išsaugoti peizažinės paskirties erdves pamario ir marių panoramoms apžvelgti, teritorija negali būti aptverta tvoromis ir intensyviai želdinama;</p> <p>9.2.2.8. sklype Purvynės g. 1 (Nida) nedidindamas esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis;</p> <p>9.2.2.9. sklype Pervalkos g. 44 (Pervalka) pastatai rekonstruojami pagal reikalavimus, nustatytus saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p> <p>9.2.2.10. sklypuose Preilos g. 3 ir 3A (Preila) nedidindamas esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis, nestatomi priklausiniai;</p> <p>9.2.2.11. rekonstruojant pastatus sklypuose Pervalkos g. 6, 6A, 6B ir 6C (Pervalka), nedidindamas teritorijos užstatymo tankumas ir pastatų aukštis. Pastatai rekonstruojami pagal reikalavimus, nustatytus saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p> <p>9.2.2.12. rekonstruojant pastatus esamų ir / ar buvusių poilsio namų teritorijose Pervalkos g. 19 ir 21 (Pervalka), nedidindamas esamas teritorijos užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis. Teritorija tvarkoma ir pastatai rekonstruojami pagal reikalavimus, nustatytus saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p> <p>9.2.2.13. sklype L. Rėzos g. 31 (Juodkrantė) gali būti atkuriamas sandėlis žvejų poreikiams arba žvejybos ekspozicijai įrengti, paliekant neužstatytus tinklams džiovinti naudotus žemės plotus. Jeigu sandėlis žvejų poreikiams arba ekspozicijai įrengti nereikalingas, jis neatkuriamas, kitų pastatų statyba šiame sklype neleidžiama;</p> <p>9.2.2.14. rekonstruojant pastatus sklypuose Pervalkos g. 3 ir 5 (Pervalka), nedidindamas esamas teritorijos užstatymo tankumas;</p> <p>9.2.2.15. sklypuose Kalno g. 12 ir 12B (Juodkrantė) rekonstruojami sovietiniais metais pastatyti pastatai, nedidinant esamo užstatymo tankumo ir pastatų aukščio. Jų architektūrinė išvaizda orientuojama į greta esančių vilų, viešbučių ir svečių namų išvaizdą, išlaikomas senosioms viloms būdingas masteliškumas, proporcijos, aukštis. Pastato, statomo buvusios valgyklos vietoje, aukštingumas – 1 aukštas su mansarda^[2]. Teritorija tvarkoma, naujų pastatų statyba numatoma, pastatai rekonstruojami pagal reikalavimus, nustatytus saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiajame plane;</p> <p>9.2.2.16. teritorijoje tarp Miško ir Kalno gatvių (Juodkrantė), apimančioje 2001 m. rugsėjo 5 d. patvirtinto detaliojo plano teritoriją, esančiuose pastatuose gali būti atliekami remonto ir tvarkomieji paveldosaugos darbai. Pagal istorinius dokumentus atkuriamą vilą „Lile“, statybos orientuojamos į</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.1.3. kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo zona – GEP išskirta vertingų planinės struktūros elementų turinčiose, tačiau jau praradusiose architektūrinę užstatymo vertę Kuršių nerijos urbanistinių draustinių dalyse, tvarkomose transformavimo ir renovavimo priemonėmis pagrįstu būdu. Joms taikomas pertvarkomojo tvarkymo reglamentas, užtikrinama planinės struktūros, jos elementų apsauga;</p>	<p>prieškario pastatų tūrį ir stilistiką; 9.2.2.17. Preilos centrinėje dalyje (sklypai Preilos g. 69, 71, 73, 73A, 73B, 73C, 75 ir išterpusios teritorijos, kurioms nesuformuoti žemės sklypai) nenumatoma naujų poilsio ir aptarnavimo pastatų statyba, nebūdingos architektūros esamas prekybos centras rekonstruojamas, perstatomas pagal Kuršių nerijos tradicinei architektūrai taikomus reikalavimus;</p> <p>9.2.3. kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo zona – GEP išskirta vertingų planinės struktūros elementų turinčiose, tačiau praradusiose architektūrinę ir užstatymo vertę Kuršių nerijos urbanistinių draustinių dalyse, tvarkomose transformavimo ir atnaujinimo priemonėmis pagrįstu būdu. Taikomas pertvarkomojo tvarkymo reglamentas, užtikrinama planinės struktūros, jos elementų apsauga:</p> <p>9.2.3.1. leidžiama formuoti vietos sąlygas atitinkančią architektūrinę išraišką: būtina parengti Nidos centrinės dalies, priskirtos GEP zonai, detaliojo plano koncepciją, kurios tikslas – suteikti centrui reikšmingumo, atkurti prarastus funkcinius ir vizualinius ryšius su aplinka, pašalinti Nidos aplinkai nebūdingus architektūros naujadarus, atkurti istorinei Nidos struktūrai būdingas erdves. Teritorijoje turi vyrauti visuomeninė paskirtis. Į šią tvarkymo zoną patenkantys sovietinių metų pastatai teisės aktų nustatyta tvarka rekonstruojami arba griauunami, rekonstruojami plokščiastogiai pastatai skaidomi dalimis, uždengiami šlaitiniais čerpių stogais. Būtina žvejų gamybinės bazės konversija (pertvarkymas), pastatų išvaizda keičiama į artimesnę saugomai aplinkai; centre šalia uosto turi būti sudarytos sąlygos prekiauti žuvimi, uosto teritorijoje gali būti įrengta (naudojama) laikina vieta šventiniams renginiams;</p> <p>9.2.3.2. sklype Naglių g. 20 (Nida) rekonstruojant esamus poilsio namus ar jų vietoje statant naujus, pastatų išvaizda keičiama į artimesnę saugomai aplinkai, nedidindamas esamas užstatymo tankumas ir didžiausias pastatų aukštis, pastatų tūriai skaidomi dalimis, atitinkančiomis Kuršių nerijai būdingą architektūrą ir medžiagas. Statybų, vykdytų pagal neteisėtai išduotus statybą leidžiančius dokumentus, padariniai, kurie menkina vietovės vertingąsias savybes ir daro neigiamą poveikį vietovės tūrinei erdvinei kompozicijai, turi būti pašalinti, tarp jų: prie pastato po detaliojo plano patvirtinimo (2004 m. rugsėjo 22 d.) pristatytas stiklinis priestatas teisės aktų nustatyta tvarka išardomas, taip pat išardoma pavėsinė šiaudiniu stogu prie Naglių g.;</p> <p>9.2.3.3. Juodkrantėje GEP priskirtoje teritorijoje naujų pastatų statyba nenumatyta, išskyrus aptarnavimo pastatą / pastatus (nenumatant galimybės juose teikti nakvynės paslaugas) numatytame mažųjų laivų (jachtų) uoste ir 1 aukšto pagalbinį pastatą su mansarda, skirtą pietinėje Juodkrantės dalyje esančio stadiono reikmėms (persirengimo kambariams, dušinėms ir panašiai);</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.2. gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio rekreacinio tvarkymo zonos (rekreacinės</p>	<p>9.2.3.4. Preilos dalyje, priskirtoje GEP kraštovaizdžio tvarkymo zonos, turi būti užtikrinta, kad pėstieji galėtų eiti nuo sankryžos link marių ir prieklauskos, galima esamų poilsio paskirties pastatų rekonstrukcija: tūrius skaidant ir projektuojant artimus tradicinių žvejo sodybos pastatų tūriams, proporcijoms, naudojant tradicines spalvas ir medžiagas, galimas aukštingumas – 1 aukštas su mansarda, pastatai ne aukštesni kaip 8,5 metro. Šie aukščio apribojimai netaikomi rekonstruojant esamus pastatus pagal iki šio plano patvirtinimo teisės aktų nustatyta tvarka išduotus statybą leidžiančius dokumentus;</p> <p>9.2.3.5. Juodkrantėje, prie marių esančioje teritorijoje, įskaitant sklypą L. Rėzos g. 1A, privalomai teismo sprendimu atkuriamas istoriškai iki 2000 metų susiformavusi užstatymo linija, nugriaunami istorinį užstatymą, teritorijos vaizdą ir savitumą iškreipę pastatai. Papildomai teritorija negali būti užstatyta, vietoj 3 pastatų (jachtininkų viešbučių) gali būti atkuriamas iki 2000 metų buvęs 1 pastatas kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zonoje (GEk). Siekiant izoliuoti „Ažuolyno“ turį Juodkrantės panoramoje, matomoje iš marių, esančią neužstatytą teritoriją rekomenduojama apželdinti būdingais Juodkrantei želdiniais. Užstatytose teritorijose nedidindamas esamas pastatų aukštis ir esamas užstatymo tankumas, išskyrus atkuriamą buvusį pastatą;</p> <p>9.2.3.6. būtina parengti Gintaro įlankos ir jos aplinkos detaliojo plano koncepciją pagal saugomos vietovės – kultūrinio draustinio kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano reikalavimus. Čia gali būti renginių vieta, galimos edukacinės ir komercinės paslaugos, įprasminančios gintaro gavybą, muziejinė ekspozicija. Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plane (toliau – Planas) numatyta galimybė iškelti druskų sandėlį – kelių aptarnavimo infrastruktūros objektą – iš Gintaro įlankos Juodkrantėje į NFu kraštovaizdžio tvarkymo zoną (Nidos–Smiltynės pl. 12, Neringa), kurioje yra stambiagabaričių atliekų priėmimo ir kompostavimo aikštelė. Jeigu, įvertinus naujo druskų sandėlio teritorijų planavimo, projektavimo ir statybos sąnaudas, parinkta vieta pasirodytų netinkama, būtų nagrinėjamos kitos alternatyvos. Druskos sandėlį pastačius naujoje vietoje, esamas druskų sandėlio pastatas šiaurinėje Gintaro įlankos dalyje Juodkrantėje teisės aktų nustatyta tvarka nugriaunamas, teritorija rekultivuojama. Gintaro įlankoje esantys pagal paskirtį nenaudojami menkaverčiai statiniai griaujami, tvoros nukeliamos, išlaikant visuomenei atvirą erdvę. Šie statybos ir griovimo darbai atliekami teisės aktų nustatyta tvarka;</p> <p>9.2.3.7. Gintaro įlankos pietinėje dalyje įrengiamas nacionalinio parko lankytojų ir administracinis centras;</p> <p>9.3. gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio rekreacinio tvarkymo zonos (rekreacinės</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>gyvenvietės) – tai Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių dalys, kurių tvarkymo reglamentą fomuojančiais prioritetinis interesai pripažįstami rekreaciniais, o svarbiausias kraštovaizdžio formavimo uždavinys – jų rekreacinės aplinkos kokybę užtikrinimas. Pagal kraštovaizdžio tvarkymo pobūdį išskirtos šios rekreacinių gyvenamųjų vietovių zonos:</p> <p>8.2.1. <i>ekstensyvaus (palaikomojo) tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – GRe apima esamas ženklėse architektūrine - urbanistinė verte nepasižyminčias arba perspektyvinio užstatymo Preilos, Pervalkos ir Smiltynės gyvenamųjų vietovių dalis, turinčias rekreacinį vystymo prioritetą . Joms taikomas ekstensyvaus tvarkymo reglamentas, užtikrinamas tradicinio Kuršių nerijai urbanistinio kraštovaizdžio pobūdžio, žvejų sodyboms būdingų architektūrinių formų palaikymas;</p> <p>8.2.2. <i>intensyvaus (formuojančiojo) tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – GRi apima esamas ženklėse architektūrine - urbanistinė verte nepasižyminčias užstatytas Nidos ir Juodkrantės gyvenamųjų vietovių dalis, turinčias rekreacinį vystymo prioritetą. Joms taikomas intensyvaus tvarkymo reglamentas, užtikrinamas principinis architektūros tūrio ir formų suderinamumas su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu.</p>	<p>gyvenvietės) – tai Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių dalys, kurių tvarkymo reglamentą lemia prioritetinis rekreacinis interesas, o svarbiausias kraštovaizdžio formavimo uždavinys – užtikrinti rekreacinės aplinkos kokybę. Pagal kraštovaizdžio tvarkymo pobūdį išskirtos šios rekreacinių gyvenamųjų vietovių zonos:</p> <p>9.3.1. <i>ekstensyvaus (palaikomojo) tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – GRe apima esamas architektūrine ir urbanistinė verte nepasižyminčias arba perspektyvinio užstatymo Nidos, Preilos, Pervalkos, Juodkrantės ir Smiltynės rekreacinio prioriteto gyvenamųjų vietovių dalis. Taikomas ekstensyvaus tvarkymo reglamentas, išlaikomas tradicinis Kuršių nerijos urbanistinio kraštovaizdžio pobūdis, žvejų sodyboms arba senosioms viloms būdingos architektūrinės formos. Juodkrantėje, į pietus nuo Gintaro įlankos, numatoma galimybė įrengti Kadetų mokyklą, turinčią reikiamą infrastruktūrą (pagal poreikį gali būti įrengiama praktinė mokymo bazė, laboratorijos, ikiprofesinio rengimo centras, biblioteka-skaitykla, bendrabutis, valgykla, stadionas ir kita). Užstatymas sodybinio tipo (pastatų aukštis iki 8,5 metro) arba senųjų vilų tipo (pastatų aukštis iki 10 metrų). Ši nuostata netaikoma esamiems pastatams, taip pat pastatams, kuriems iki šio plano patvirtinimo teisės aktų nustatyta tvarka išduoti statybą leidžiantys dokumentai;</p> <p>9.3.2. <i>intensyvaus (formuojančiojo) tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – GRi apima esamas architektūrine ir urbanistinė verte nepasižyminčias užstatytas Nidos ir Juodkrantės rekreacinio prioriteto gyvenamųjų vietovių dalis su vyraujančiu daugiabučių užstatymu. Taikomas intensyvaus tvarkymo reglamentas, užtikrinamas principinis architektūros tūrio ir formų suderinamumas su Kuršių nerijos rekreacinių gyvenamųjų vietovių erdvine planine struktūra ir architektūra, nepažeidžiant raiškių panoramų ir siluetų nuo Kuršių marių pusės:</p> <p>9.3.2.1. Taikos g. 4A ir 4C (Nida) suformuotuose sklypuose nedidindamas teritorijos esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis. Plokščiaastogius garažus tikslinga rekonstruoti pagal bendrą projektą, nedidinant esamo tūrio;</p> <p>9.3.2.2. žemės sklypams G. D. Kuverto g. 7 (Nida) pagal esamą poilsio pastatų paskirtį nustatomas kitos pagrindinės žemės naudojimo paskirties rekreacinių teritorijų naudojimo būdas, paliekamas esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis;</p> <p>9.3.2.3. sklypuose Ievos Kalno g. 8, 10 ir 12 (Juodkrantė) neleidžiama didinti užstatymo tankumo ir esamo pastatų aukščio, plėsti užstatymo į šlaitus. Šlaituose negalima įrengti terasų, pavėsinių, papildomų laiptinių, tvirti šlaitų tvoromis ar kitaip mechaniškai paveikti greta esančių išraiškingos kopos šlaitų. Sutvarkomi ir renaturalizuojami neteisėtai žmogaus veiklos pažeisti kopų šlaitai: teisės aktų nustatyta tvarka likviduojamos terasos, pavėsinės, papildomos laiptinės, tvoros, kiti statiniai ir įrenginiai ir kita. Neveikiančią skysto kuro katilinę</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.3. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai intensyviai rekreacijos vystymui skirtos teritorijos (žemės sklypai), kuriose darbai vykdomi pagal specialiuosius ir / ar detaliuosius planus, užtikrinant šiose teritorijose reikiamos kokybės rekreacinę aplinką, poilsiautojų saugumą, tinkamą numatytos veiklos įgyvendinimą. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>8.3.1. <i>subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NRn išskirta esamuose ir perspektyviose rekreaciniuose pajūrio bei pamario pliažuose arba jų aplinkoje. Taikomas subnatūralios rekreacinės aplinkos formavimo reglamentas, užtikrinamas suderinamumas su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendroju pobūdžiu:</p> <p>8.3.1.1. NRn¹ – pastatų statyba neleidžiama, teritorija, skirta sporto ir žaidimų aikštelėms.</p> <p>8.3.1.2. NRn² – pamario pietinėje Nidos dalyje planuojamas intensyvaus pritaikymo rekreacinė teritorija, apimanti miško parką ir marių pakrantę, kurią daugiausia naudojasi buriuotojai. Naujų pastatų statyba negalima dėl teritorijos būvimo vizualinėje vertingiausios urbanistinio paminklo dalies įtakoje;</p> <p>8.3.1.3. NRn³ – buvusi automobilių stovėjimo aikštelė gali būti naudojama sporto ir žaidimo aikštelėms įrengti. Pastatų statyba neleidžiama.</p>	<p>galima rekonstruoti, nedidinant užstatymo tankumo, tūrio, nekasant šlaitų, neleidžiama jos pritaikyti gyvenamajai paskirčiai;</p> <p>9.3.2.4. teritorijoje, apimančioje poilsio namus „Undinė“, miesto viešąjį tualetą, Juodkrantės kultūros centrą ir teritoriją, kuri ribojasi su L. Rėzos g. vakarine dalimi, vykdant statybos darbus esamų ir / ar buvusių „Ažuolyno“ poilsio namų teritorijoje, nedidinamas esamas teritorijos užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis. Vykdamas statybos darbus, pastatų išorės formos ir elementai keičiami tradiciniais, būdingais Juodkrantės senosioms viloms;</p> <p>9.4. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai rekreacijai intensyviai plėtoti skirtos teritorijos (žemės sklypai), kuriose darbai vykdomi pagal specialiuosius ir / ar detaliuosius planus, užtikrinant šiose teritorijose reikiamos kokybės rekreacinę aplinką, poilsiautojų saugumą, tinkamą numatytos veiklos įgyvendinimą. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>9.4.1. subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona – NRn išskirta esamuose ir numatytuose pajūrio bei pamario pliažuose arba jų aplinkoje. Taikomas subnatūralios rekreacinės aplinkos formavimo reglamentas, galima tik nesudėtingų mažųjų kraštovaizdžio architektūros statinių statyba, užtikrinant jų dermę su Kuršių nerijos kraštovaizdžiu, taikant būdingus žvejų sodybų ar senųjų vilų dekoratyvius elementus:</p> <p>9.4.1.1. NRn¹ – rekreacinė teritorija pamaryje pietinėje Nidos dalyje. Joje gali būti esama mažojo golfo infrastruktūra, o prie marių – infrastruktūra buriuotojams, išsaugoma gamtinė aplinka, kraštovaizdis. Šioje teritorijoje, esančioje vizualinėje vertingiausios urbanistinio draustinio dalies ir Didžiojo kopagūbrio aplinkoje, naujų pastatų statyba negalima;</p> <p>9.4.1.2. NRn² ir NRn⁴ – teritorijos, skirtos sporto ir žaidimų aikštelėms su minimalia infrastruktūra (įskaitant persirengimo patalpas);</p> <p>9.4.1.3. NRn³ – Nidos paplūdimio teritorija, NRn⁵ – Preilos paplūdimio teritorija, NRn⁶ – Pervalkos paplūdimio teritorija, NRn⁷ – Juodkrantės paplūdimio teritorija, NRn⁸ – Alksnynės paplūdimio teritorija, NRn⁹ – Smiltynės paplūdimio teritorija. Galima statyti tik paplūdimio įrangą, kuri turi būti savita, atitinkanti Kuršių nerijos architektūros bruožus ir formas, dekoratyvi, naudojamos natūralios medžiagos. Šiose teritorijose vykdoma laikina (sezoninė) prekyba, teikiamos kitos paslaugos netrikdant poilsiautojų ramybės;</p> <p>9.4.1.4. NRn¹⁰ – teritorija Smiltynėje į pietus nuo naujosios (antrosios) perkėlos. Galima kurti rekreacinę infrastruktūrą: įrengti atokvėpio vietas,</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.3.2. <i>urbanizuotos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NRu. Ji skirta esamose ir perspektyviniuose stacionarių rekreacinių statinių kompleksų sklypuose. Taikomas urbanizuotos rekreacinės aplinkos formavimo reglamentas, užtikrinamas principinis pastatų tūrio ir formų suderinamumas su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu:</p> <p>8.3.2.1. NRu¹ – Nidoje pajūrio užkopėje prie centrinio priėjimo numatyta teritorija pagrindiniams pliažo (pliažas – vieta skirta maudytis, kaitintis saulėje) aptarnavimo centrui, kuriame galėtų būti pilnas paslaugų kompleksas, išskyrus apgyvendinimo paslaugas. Siekiant erdvinio estetinio vientisumo šiai zonai reikia parengti detalų planą, kuriame būtų numatyti kiekvieno esamo bei būsimos statinio architektūriniai reglamentai, numatytos inžinerinių komunikacijų trasos. Pastatai turi būti vieno aukščio, nedidelio tūrio, užstatymo plotas neturėtų žymiai didėti.</p> <p>8.3.2.2. NRu² – Nidos pajūrio užkopėje šalia pagrindinio pliažo aptarnavimo centro numatyta teritorija, kurioje galėtų būti vandens ir kitokių procedūrų kompleksas, be apgyvendinimo paslaugų. Užstatymas minimalus ne daugiau 15% išskirtos teritorijos ploto, pastatai vieno aukšto;</p> <p>8.3.2.3. NRu³ – pajūryje esančioje užstatytoje zonoje esamą sporto aikštelę numatyta perkelti nuo apsauginio kopagūbrio į teritoriją, esančią į pietus nuo „Litorinos“ poilsio namų. Elektros pastotė iškeliamas. Sklypo ribose galima statinių rekonstrukcija, pastatų aukščio didinimas draudžiamas.</p> <p>8.3.2.4. NRu⁴ – numatoma rezervinė teritorija valstybės reprezentacijos reikmėms;</p> <p>8.3.2.5. NRu⁵ – plėsti užstatymą ir didinti patatų aukštį draudžiama. Galima statinių rekonstrukcija, prieš tai išsamiai išanalizavus jų poveikį gamtinei panoramai. Atsižvelgiant į esamą pastatų naudojimą, sklypams gali būti nustatytas mažaaukščių gyvenamųjų namų statybos žemės naudojimo būdas,</p>	<p>poilsiavietes, sporto ir žaidimų aikšteles;</p> <p>9.4.2. urbanizuotos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zona – NRu išskirta esamose ir siūlomose stacionarių rekreacinių statinių kompleksų teritorijose. Taikomas urbanizuotos rekreacinės aplinkos formavimo reglamentas, užtikrinamas principinis pastatų tūrio ir formų suderinamumas su Kuršių nerijos rekreacinių gyvenviečių erdvine-planine struktūra ir architektūra:</p> <p>9.4.2.1. NRu¹ – Nidoje pajūrio užkopėje prie centrinio tako numatyta teritorija, kurioje numatomas statyti savitas jūros terapijos centras, neteikiantis apgyvendinimo ir nakvynės paslaugų. Jis skirtas specialioms gydymo ir profilaktikos reikmėms, sveikatinimo procedūroms, naudojant unikalios vietos gamtos išteklius: savitas pajūrio oro sąlygas (jūrinį klimatą, brandžių pušynų, kadagynų mikroklimatą), iškastinį vietinį sapropelį, geoterminius sūrymus ir panašiai. Jūros terapijos centro sprendiniai turi būti išsamiai išnagrinėti, apsvarstyti, viešai aptarti. Siekiant erdvinio estetinio vientisumo, būtina parengti šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos detalų planą. Pastatai turi atitikti senųjų vilų užstatymo pobūdį, baseinai gali būti įrengiami specialioms gydymo, profilaktikos ir sveikatinimo procedūroms, atliekamoms su jūros vandeniu, sūrymais ir kita. Pastatai gali būti skirtingo aukštingumo, didžiausias jų aukštis – iki 9 metrų (jūros terapijos centrui būtini technologiniai ar estetiški akcentai gali būti ne aukštesni kaip 11 metrų). Ši teritorija susideda iš 2 reglamentinių zonų: A – jūros terapijos centras ir B – sporto aikštynas. A teritorijoje galimas užstatymo tankumas iki 20 procentų, B teritorijoje – iki 1 procento teritorijos ploto statiniams, tiesiogiai susijusiems su sporto aikštyno veikla;</p> <p>9.4.2.2. NRu² – Nidos pajūrio užkopėje prie centrinio priėjimo esanti teritorija, skirta pliažo aptarnavimo centrui. Sklype Nidos–Smiltynės pl. 7 pastatai 1 aukšto su mansarda, jų architektūrai naudojamos Kuršių nerijai būdingos pastatų architektūros formos ir elementai. Paliekama vyraujanti maitinimo funkcija;</p> <p>9.4.2.3. NRu³ – „Litorinos“ poilsio namų ir gretima teritorija Nidos pajūryje. Neleidžiama didinti pastatų aukščio, užstatymo tankumo ir intensyvumo;</p> <p>9.4.2.4. NRu⁴ – rezervinė teritorija valstybės reprezentacijos reikmėms. Parengiamas teritorijos detalusis planas;</p> <p>9.4.2.5. NRu⁵ – plokščiaastogiai pastatai uždengiami raudonų čerpių šlaitiniais stogais, suteikiant pastatams senųjų vilų architektūrinę išraišką arba jų elementus. Rekonstruojamų garažų aukštis – iki 7,5 metro. Ant Urbo kalno nedidindamas užstatymo tankumas. Teritorijoje turi vyrauti su poilsiu susijusi</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>o pastatams – gyvenamoji paskirtis;</p> <p>8.3.2.6. NRu⁶ – dalis esamos pietinės komunikacinės zonos transformuojama į rekreacinės paskirties urbanizuojamą teritoriją, o dalis miško parką. Rekomenduojama didelius esamų pastatų tūrius keisti nedidinant užstatymo ploto mažesnio tūrio pastatai;</p> <p>8.3.2.7. NRu⁷ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė zona, apimanti esamą kavinę.</p> <p>8.3.2.8. NRu⁸ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė zona, apimanti esamą kavinę.</p> <p>8.3.2.9. NRu⁹ – numatoma urbanizuota zona, kurioje greta esamų rekreacinės paskirties pastatų planuojama mažaaukščių gyvenamųjų namų statyba socialiniam būstui (atsižvelgiant į duomenis apie buvusį Rūgpienių kaimą);</p> <p>8.3.2.10. NRu¹⁰ – šiaurinę buvusią komunalinę teritoriją numatoma transformuoti į urbanizuojamą rekreacinę zoną. Joje atsižvelgiant į esamą pastatų naudojimą bei socialinio būsto statybai gali būti nustatytas mažaaukščių gyvenamųjų namų statybos žemės naudojimo būdas. Esami masyvūs statiniai keičiami mažesnio tūrio pastatais, nedidinant užstatymo ploto. Pastatų aukštis neturi viršyti 10 m. Kadangi šioje zonoje užstatymas yra chaotiškas, būtina parengti detalų planą, apimantį visą kraštovaizdžio tvarkymo zoną, atitinkamai į jį integruojant patvirtintų detaliųjų planų sprendinius, numatantį statinių, aikštelių privažiavimų vietas, inžinerinę infrastruktūrą;</p> <p>8.3.2.11. NRu¹¹ – urbanizuojama rekreacinė teritorija Preilos pietinėje dalyje, kurioje statomas botelis, įrengiama infrastruktūra žvejams. Turi būti išsaugota šalia esanti laisva nuo statinių erdvė, leidžianti apžvelgti gyvenamosios vietovės pakrančių ir marių panoramą;</p>	<p>pastatų paskirtis, po gyvenamosios paskirties pastatais (esamais ir numatytais galiojančiuose detaliuosiuose planuose) esantiems žemės sklypams gali būti nustatytas kitos pagrindinės žemės naudojimo paskirties gyvenamųjų teritorijų naudojimo būdas. Automobilių stovėjimo aikštelės sklype G. D. Kuverto g. 13, jo žemutinėje dalyje, vietoj žemės sklype esančių pastatų galima statyti naują poilsio paskirties pastatą (pastatus), užstatant ne daugiau kaip 10 procentų sklypo ploto, pastato (pastatų) aukštis – iki 8 metrų. Į želdynus pertvarkoma pusė šiame sklype esančios automobilių stovėjimo aikštelės ploto;</p> <p>9.4.2.6. NRu⁶ – poilsio namai „Medikas“. Neleidžiama didinti pastatų aukščio. Galimas statinių remontas ir rekonstrukcija, nedidinant statinių tūrio daugiau kaip 10 procentų;</p> <p>9.4.2.7. NRu⁷ – Nidos pamaryje esantis Neringos sporto mokyklos ir gelbėjimo stoties sklypas. Galimi pastato remonto, rekonstrukcijos darbai, nedidinant esamo užstatyto ploto daugiau kaip 10 procentų;</p> <p>9.4.2.8. NRu⁸ ir NRu⁹ – urbanizuotos aplinkos rekreacinės zonos su esamomis kavinėmis. Rekonstruojant esamus kavinių pastatus, galima įrengti šlaitinius raudonų čerpių stogus. Jų aukštingumas – 1 aukštas su mansarda;</p> <p>9.4.2.9. NRu¹⁰ – dalis esamos pietinės komunalinės zonos transformuojama į rekreacinę urbanizuojamą teritoriją. Negalima didinti esamo teritorijos užstatymo tankumo ir pastatų aukščio. Ši teritorija susideda iš 2 reglamentinių zonų: A – esamo kempingo zona, B – zona, apimanti esamą sodybą ir kūrybines dirbtuves (menininkų koloniją). Rekonstruojant ūkinės paskirties pastatą B zonoje, būtina mažinti jo tūrį;</p> <p>9.4.2.10. NRu¹¹ – urbanizuojama zona, apimanti esamus poilsio paskirties pastatus. Vykdam pastatų rekonstrukciją, nedidinamas esamas užstatymo tankumas ir esamas pastatų aukštis. Rekonstruojant pastatus sklypuose Purvynės g. 15, 15A, 15B ir 15C (Nida), poilsio namų tūris architektūriniu sprendimu skaidomas į smulkesnes dalis, mažinamas pastatų tūris, užstatymo tankumas ir intensyvumas. Neleidžiama tvirti tvorų šlaituose ar kitaip mechaniškai paveikti kopų. Sutvarkomi ir renatūralizuojami neteisėtos žmogaus veiklos pažeisti kopų šlaitai: teisės aktų nustatyta tvarka likviduojamos terasos, pavėsinės, papildomos laiptinės, tvoros, kiti statiniai ir įrenginiai ir kita. Pastatus tikslinga naudoti poilsiui, žemės sklypams nustatyti atitinkamą žemės naudojimo būdą;</p> <p>9.4.2.11. NRu¹² – šiaurinę buvusią komunalinę teritoriją. Šią zoną numatoma transformuoti į urbanizuojamą rekreacinę zoną. Atsižvelgiant į esamą pastatų naudojimą ir savivaldybei priklausančio būsto statybos poreikį, joje gali būti nustatytas gyvenamųjų teritorijų, taip pat komercinės paskirties objektų teritorijų žemės naudojimo būdas. Vykdam statybos darbus,</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.3.2.12. NRu¹² – numatoma urbanizuojama zona Preilos šiaurinėje dalyje su galimybe rekonstruoti esamus pastatus;</p> <p>8.3.2.13. NRu¹³ – urbanizuotos aplinkos teritorija, skirta plažo aptarnavimo centrui Preiloje sukurti;</p> <p>8.3.2.14. NRu¹⁴ – urbanizuotos aplinkos teritorija, apimanti esamą kavinę ir skirta plažo aptarnavimo centrui Preiloje sukurti;</p> <p>8.3.2.15. NRu¹⁵ – Pervalkoje buvusioje automobilių stovėjimo aikštelėje numatomas komunalinės paskirties keitimas į rekreacinę. Siūloma įrengti kempingą ar motelį, statiniai gali būti vieno aukšto su mansarda, užstatymo plotas ir kiti reglamentai nustatomi detaliuoju planu. Teritorija nuo kelio turi būti atskirta želdiniais;</p>	<p>įrengiami šlaitiniai čerpių stogai, esamas tūris skaidomas išlaikant Kuršių nerijai būdingas pastatų proporcijas, dydžius ir medžiagiškumą, nedidinant užstatymo tankumo daugiau nei 5 procentais ir neviršijant didžiausio pastatų aukščio – 10 metrų, nedidinant pastatų tūrio prie šlaitų. Šioje zonoje galima dengtų teniso kortų statyba. Parengiamas visos zonos detalusis planas, atitinkamai į jį įtraukiant galiojančių detaliųjų planų sprendinius. Šiame plane numatomos statinių, aikštelių, privažiavimo vietos, inžinerinė infrastruktūra. Negalima projektuoti, statyti statinių už šioje zonoje iki 1994 metų susiformavusios išorinės užstatymo linijos. Purvynės g. 59C neleidžiama didinti iki 2000 m. liepos 13 d. buvusio pastato (esamos rūkyklos) tūrio prie šlaito, statyti naujų pastatų kopų šlaituose ar prie jų. Sklype Purvynės g. 69 nedidinti iki 2002 m. liepos 19 d. buvusio sklypo užstatymo tankumo ir pastato aukščio, ūkinį pastatą griauti teisės aktų nustatyta tvarka;</p> <p>9.4.2.12. NRu¹⁵ – urbanizuotos aplinkos teritorija su esama kavine Preiloje. Galima pastato rekonstrukcija;</p> <p>9.4.2.13. NRu¹⁴ – urbanizuotos aplinkos teritorija, skirta pagrindiniam plažo aptarnavimo centrui Preiloje. Galimos šio centro funkcijos – viešasis maitinimas, sveikatingumo, smulkios prekybos, inventorius ir dviračių nuomos paslaugos;</p> <p>9.4.2.14. NRu¹⁵ – urbanizuojama rekreacinė teritorija pamaryje Preilos pietinėje dalyje, tiesiogiai susijusi su planuojamu žvejų ir mažųjų laivų uostu. Ji skirta į uostą atplaukiančių laivais žmonių trumpalaikiam apgyvendinimui. Žvejų ir mažųjų laivų uostas ir nakvynei skirti pastatai, tarnaujantys atplaukiančiųjų laivais poreikiams, patenkantys į NFu ir NRu kraštovaizdžio tvarkymo zonas, sudaro vientisą kompleksą. Jam formuojamas vienas žemės sklypas. Siekiant užtikrinti vientiso komplekso funkcionavimą ir naudojimą visuomenės poreikiams, atplaukiantiesiems vandeniu aptarnauti, jis gali būti perleidžiamas tik kaip vientisas objektas – draudžiama keisti jo paskirtį. Pagal specialią vystymo programą parengiamas šio komplekso ir jo aplinkos Preilos įlankos pietinėje dalyje detalusis planas. Pastatais užstatytas plotas NRu¹⁵ nedidinamas. Architektūriniam sprendimui keliami reikalavimai: laivais atplaukusių lankytojų trumpalaikiam apgyvendinimui statomi 1 aukšto pastatai, ne aukštesni nei 8,5 metro, savo architektūrine išraiška, medžiagomis ir spalvomis artimi tradiciniams žvejų namams. Nuo marių pusės jie turi būti pridengti želdiniais;</p> <p>9.4.2.15. NRu¹⁶ – teritorija Pervalkoje, skirta ekokempingui ir vaikų stovyklai. Ekokempingas skirtas dviračiais, vandens transportu ir pėsčiomis atvykstantiems, o ne keliaujantiems kemperiais ir automobiliais turistams. Leidžiama statyti tik nesudėtingus ekokempingo ir vaikų stovyklos statinius, kurių aukštis – iki 6 metrų. Užstatymo tankumas, intensyvumas ir kiti reglamentai</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.3.2.16. NRu¹⁶ – užstatyta pajūrio zona Juodkrantėje, reikis įvertinti esamus pastatus ir detaliuoju planu nustatyti reglamentus jų rekonstrukcijai. Nauji statiniai vieno aukščio su mansarda;</p> <p>8.3.2.17. NRu¹⁷ – rezervinė teritorija, galima naudoti tik problemų, susijusių su pažeistų ir numatytų rekultivuoti plotų, sprendimui;</p> <p>8.3.2.18. NRu¹⁸ – urbanizuotos aplinkos teritorija į pietus nuo Gintaro įlankos Juodkrantėje, kurioje numatytas nacionalinio parko lankytojų centro įrengimui;</p> <p>8.3.2.19. NRu¹⁹ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė teritorija šiaurinėje Juodkrantės dalyje;</p> <p>8.3.2.20. NRu²⁰ – rekreacinė teritorija, skirta jachtklubui.</p> <p>9.4.2.21. NRu²¹ – numatomas Smiltynės plažo aptarnavimo centras su kempingu, statiniai turi būti ne didesnis kaip vieno aukšto su mansarda, užstatymo plotas ir kiti reglamentai nustatomi detaliuoju planu;</p>	<p>statiniams nustatomi šios zonos detaliuoju planu. Jeigu pastatų naudoti nustatytai funkcijai ateityje nebereikėtų, jie turėtų būti nugriauti, negali būti sudarytos sąlygos juos paversti gyvenamaisiais namais. Teritorija nuo kelio turi būti atskirta želdiniais;</p> <p>9.4.2.16. NRu¹⁷ – užstatyta pajūrio zona Juodkrantėje. Šioje zonoje galima pastatų funkcija – poilsio, gydymo paslaugų teikimas. Pastatų aukštis – ne daugiau kaip 9 metrai;</p> <p>9.4.2.17. NRu¹⁸ – rezervinė teritorija Juodkrantėje. Ši teritorija skirta galimiems praradimams kompensuoti Plane numatytų pašalinti aplinkosaugos požūriui ne vietoje pastatytų pastatų teisėtiems savininkams, užtikrinant visuomenės interesą ir sudarant teritorines prielaidas sutvarkyti pažeistas vietas;</p> <p>9.4.2.18. NRu¹⁹ – urbanizuotos aplinkos teritorija, skirta pagrindiniam plažo aptarnavimo centrui Juodkrantėje. Statiniai turi būti 1 aukšto su mansarda, ne aukštesni kaip 7,5 metro, užstatymo tankumas, intensyvumas ir kiti reglamentai nustatomi detaliuoju planu;</p> <p>9.4.2.19. NRu²⁰ – urbanizuotos aplinkos teritorija Juodkrantėje. Projektuojant pastatus, kuriama šioje vietoje buvusios pašto stoties architektūrinė išraiška, galimos maitinimo ir apgyvendinimo paslaugos, statiniai turi būti ne didesni kaip 1 aukšto su mansarda, užstatymo tankumas, intensyvumas ir kiti reglamentai nustatomi detaliuoju planu;</p> <p>9.4.2.20. NRu²¹ – numatomas Smiltynės plažo aptarnavimo centras ir ekokempingas. Plažo aptarnavimo centro pastatas statomas sovietiniais metais statyto pastato vietoje, fiziškai ar vizualiai skaidant stambų pastato tūrį, pastatas ne aukštesnis kaip 9 metrų, užstatymo tankumas, intensyvumas ir kiti reglamentai nustatomi detaliuoju planu. Atsižvelgiant į tai, kad Smiltynės teritorija skirta intensyviai rekreaciniam naudojimui ir lankymui, šiame aptarnavimo centre galimos ir nakvynės paslaugos, tačiau turi vyrauti su plažo lankytojų aptarnavimu susijusios paslaugos (komercinės, nuomos, maitinimo, rekreacinės, gydymo ir panašiai), tai yra negalima statyti pastato (viešbučio), kuris būtų skirtas tik žmonėms apgyvendinti. Ekokempinge gali būti įrengta tik minimali jam aptarnauti skirta infrastruktūra, leidžiama statyti ne aukštesnius kaip 6 metrų nesudėtingus pastatus. Užstatymo tankumas, intensyvumas ir kiti reglamentai nustatomi detaliuoju planu. Šis objektas skirtas dviračiais, vandens transportu ir pėsčiomis atvykstantiems, o ne keliaujantiems kempingais ir automobiliais turistams. Ši kempingo vieta yra „EuroVelo 10“ trasos atkarpos Nida–Klaipėda pabaigoje;</p> <p>9.4.2.21. NRu²² – pagrindinis Smiltynės plažo aptarnavimo be nakvynės centras, kuriame turi būti visos jo lankytojams būtinos paslaugos. Pastatai 1 aukšto su mansarda;</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.2.2.22. NRu²² – pagrindinis Smiltynės pliažo aptarnavimo be nakvynės centras, kuriame turi būti visos jo lankytojams būtinos paslaugos. Pastatai vieno aukšto su mansarda;</p> <p>8.2.2.23. NRu²³ – rekreacinė teritorija, skirta naujai jachtų ir mažųjų laivų prielaukai;</p>	<p>9.4.2.22. NRu²³ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė teritorija – esamas mažųjų laivų (jachtų) uostas;</p> <p>9.4.2.23. NRu²⁴ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė teritorija šalia delfinariumo, veikiama vizualinės kultūros paveldo objekto (Kopgalio forto) įtakos;</p> <p>9.4.2.24. NRu²⁵ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė teritorija Preiloje. Sklypuose Preilos g. 4, 4B, 4C ir 4D rekonstruojant esamus pastatus, negali būti nustatomas gyvenamųjų teritorijų naudojimo būdas, didinamas užstatymo tankumas. Esami garažai (4B, 4C, 4D) pagal bendrą rekonstrukcijos projektą uždengiami šlaitiniais raudonų čerpių stogais, kurių nuolydis turėtų būti 30–40 laipsnių, pastatų aukštis – 7,5 metro. Rekonstruojant garažą Preilos g. 4, nedidindamas esamas užstatymo tankumas, pastato tūris skaidomas į mažesnes dalis, jos uždengiamos dvišlaičiais stogais, kurių aukštis – ne daugiau kaip 7,5 metro. Rekonstruojant garažus, tūriniai stoglangiai negali užimti daugiau kaip 20 procentų stogo ploto. Rekonstruojant pirtį Preilos g. 6, užstatymo tankumas nedidindamas daugiau kaip 10 procentų;</p> <p>9.4.2.25. NRu²⁶ – urbanizuotos aplinkos rekreacinė teritorija prie Jono kalno. Negalimas gyvenamųjų teritorijų naudojimo būdas. Esami garažai pagal bendrą rekonstrukcijos projektą uždengiami šlaitiniais stogais. Šlaituose negalima įrengti terasų, pavėsinių, papildomų laiptinių, tvirti šlaitų tvoromis ar kitaip mechaniškai paveikti greta esančių išraiškingų kopų šlaitų. Sutvarkomi ir renatūralizuojami neteisėtos žmogaus veiklos pažeisti kopų šlaitai: teisės aktų nustatyta tvarka likviduojamos terasos, pavėsinės, papildomos laiptinės, tvoros, kiti statiniai ir įrenginiai ir kita;</p>
<p>8.4. eksploatacinės (gavybinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai svarbiausių Kuršių nerijos vandenviečių teritorijos. Išskirta <i>subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos gavybinių sklypų (vandenviečių) kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NLn tvarkoma pagal požeminio vandens gavybos technologijos ir vandenviečių apsaugos reikalavimus;</p> <p>8.5. komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esančių komunalinio ūkio infrastruktūros objektų teritorijos. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>8.5.1. <i>ekstensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NFn tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, galimai minimizuojant technogenizacijos lygį ir išlaikant principinį suderinamumą su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu. Užtikrinama pakankama aplinkos ekologinė būklė;</p> <p>8.5.2. intensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona – NFu tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, išskiriant principinį suderinamumą su Kuršių nerijos</p>	<p>9.5. eksploatacinės (gavybinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai svarbiausių Kuršių nerijos vandenviečių teritorijos. Išskirta subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos gavybinių sklypų (vandenviečių) kraštovaizdžio tvarkymo zona – NLn tvarkoma pagal požeminio vandens gavybos technologijos ir vandenviečių apsaugos reikalavimus;</p> <p>9.6. komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esančių komunalinio ūkio infrastruktūros objektų teritorijos. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>9.6.1. <i>ekstensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NFn. Tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, kiek įmanoma maksimaliai mažinant technogenizaciją, neigiamą įrenginių vizualinį poveikį Kuršių nerijos kraštovaizdžiui. Užtikrinama gera aplinkos ekologinė būklė;</p> <p>9.6.2. intensyviai technogenizuotos aplinkos komunalinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona – NFu. Tai mažųjų laivų uostų, komunaliniais, ūkiniais ir kelių aptarnavimo infrastruktūros objektais užstatytos arba jiems skirtos teritorijos, kuriose</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu. Užtikrinama pakankama aplinkos ekologinė būklė;</p> <p>8.6. komunikacinės - inžinerinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esančių stambesnių transporto infrastruktūros objektų teritorijos. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>8.6.1. <i>ekstensyviai technogenizuotos aplinkos komunikacinių-inžinerinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NTn. tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, minimizuojant technogenizacijos lygį, išlaikant principinį suderinamumą su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu. Užtikrinamas laisvas praėjimas Kuršių marių pakrantėje;</p>	<p>numatyta tokia funkcija. Tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, tiesioginė funkcinė paskirtis architektūriniame sprendime maksimaliai derinama prie Kuršių nerijos kraštovaizdžio. Užtikrinama gera aplinkos ekologinė būklė. Specialios nuostatos:</p> <p>9.6.2.1. šiai zonai priskirta dalis Nidos esamos pietinės komunalinės ir ūkinės teritorijos, užstatytos įvairiais komunaliniais, pramonės ir sandėliavimo objektais. Teritorijoje negalima didinti esamo užstatymo tankumo, esamų pastatų aukščio iki esamų pastatų didžiausio aukščio ir didžiausio pastatų aukščio. Rekonstruojant pastatus ar jų vietoje statant naujus, didelį sandėliavimo ir kitos ūkinės paskirties esamų pastatų tūrius būtina mažinti, skaidyti dalimis, tai yra vietoj jų turi atsirasti mažesnio tūrio pastatai;</p> <p>9.6.2.2. Preilos žvejų ir mažųjų laivų uosto teritorija tvarkoma pagal prieplaukų ir mažųjų laivų uosto kūrimo reikalavimus. Gali būti statomas uosto aptarnavimo pastatas žvejų reikmėms, taip pat atplaukiantiesiems vandens transporto priemonėmis aptarnauti, įrengiami žvejų reikmėms naudojami statiniai ir įranga;</p> <p>9.6.2.3. Smiltynės mažųjų laivų uosto teritorija tvarkoma pagal prieplaukų ir mažųjų laivų uosto kūrimo reikalavimus. Mažųjų laivų uostui reikalinga minimali infrastruktūra, pastatai ir statiniai numatomi rengiant detalų planą. Gali būti statomas uosto aptarnavimo pastatas atplaukiantiems lankytojams ir jūrinio paveldo parko reikmėms;</p> <p>9.7. komunikacinės ir inžinerinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esančių stambesnių transporto infrastruktūros objektų teritorijos. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>9.7.1. <i>ekstensyviai technogenizuotos aplinkos komunikacinių-inžinerinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NTn. Tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, maksimaliai sumažinant technogenizaciją. Šiai zonai priskirta krašto kelio Smiltynė–Nida juosta ir automobilių stovėjimo aikštelės, taip pat aviacinė lauko aikštelė. Miškai, patenkantys į kelio juosta, tvarkomi pagal Lietuvos Respublikos miškų įstatymą (Žin., 1994, Nr. 96-1872). Saugiam eismui pavojų keliantys medžiai ir krūmai genimi ir kertami suderinus su Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija. Kelio juostoje draudžiami plynieji kirtimai. Specialios nuostatos:</p> <p>9.7.1.1. esama automobilių stovėjimo aikštelė Kuršių g. 2 (Nida) naudojama automobiliams laikyti arba išardoma, teritorija rekultivuojama;</p> <p>9.7.1.2. esama automobilių stovėjimo aikštelė prie pietinio įvažiavimo į Nidą nuo Taikos g. atskiriama želdinių juosta;</p> <p>9.7.1.3. buvusioje automobilių stovėjimo aikštelėje Preiloje pastatų statyba Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemoje (generaliniame plane) nebuvo numatyta, Plane pastatų statyba taip pat</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>8.6.2. <i>intensyviai technogenizuotos aplinkos komunikacinių-inžinerinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NTu tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, išlaikant principinį suderinamumą su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu;</p> <p>8.7. edukacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esamų ar numatomų muziejinių ekspozicijų ir edukacijai skirtos teritorijos. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>8.7.1. <i>subnatūralios (neurbanizuotos) aplinkos edukacinė kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NDn nustatyta Kopgalio jūrų muziejaus laivų ekspozicijos ir garnių – kormoranų kolonijos Avinkalnio kraštovaizdžio draustinyje ekspozicijų teritorijoms. Jos tvarkomos pagal mokslo ir švietimo plėtojimo reikalavimus, užtikrinant edukacinio jų lankymo sąlygas;</p> <p>8.7.2. <i>urbanizuotos aplinkos edukacinė kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – Ndu nustatyta Smiltynėje buvusio Kopgalio kaimo teritorijai bei rekomenduojamo Alksnynės militarinio muziejaus teritorijai. Ji tvarkoma pagal mokslo ir švietimo plėtojimo reikalavimus, užtikrinant pažintinio turistinio lankymo sąlygas;</p> <p>8.8. gynybinės (karinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esančios krašto ir sienos apsaugos infrastruktūros objektų teritorijos. Išskirta <i>urbanizuotos aplinkos gynybinė (karinė) kraštovaizdžio tvarkymo zona</i> – NHu. tvarkoma pagal numatytų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, išlaikomas principinis suderinamumas su Kuršių nerijos kraštovaizdžio bendruoju pobūdžiu.</p>	<p>nenumatoma. Aikštelė turi būti naudojama automobiliams laikyti. Jeigu aikštelę naudoti pasidarytų netikslinga, ji išardoma, teritorija rekultivuojama;</p> <p>9.7.2. intensyviai technogenizuotos aplinkos komunikacinių-inžinerinių sklypų kraštovaizdžio tvarkymo zona – NTu. Tvarkoma pagal atliekamų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus, objektai maksimaliai derinami prie Kuršių nerijos kraštovaizdžio. Ši zona išskirta Smiltynės perkėlos prielaukos teritorijai ir turistinių autobusų stovėjimo aikštei pietinėje Nidos dalyje su lankytojams aptarnauti skirtais komercinės paskirties pastatais;</p> <p>9.8. edukacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esamų ar numatomų muziejinių ekspozicijų ir edukacijai skirtos teritorijos. Išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:</p> <p>9.8.1. subnatūralios (neurbanizuotos) aplinkos edukacinė kraštovaizdžio tvarkymo zona – NDn nustatyta Kopgalio jūrų muziejaus laivų ekspozicijos teritorijai. Tvarkoma pagal mokslo ir švietimo plėtojimo reikalavimus, užtikrinant edukacinio naudojimo sąlygas;</p> <p>9.8.2. urbanizuotos aplinkos edukacinė kraštovaizdžio tvarkymo zona – Ndu nustatyta šioms teritorijoms: Smiltynėje buvusio Kopgalio kaimo teritorijai, planuojamai kuršių buities ekspozicijai (muziejui) po atviru dangumi pietinėje Pervalkos dalyje, Karinių oro pajėgų bazės teritorijai (Žaliasis kelias 1). Pervalkoje siūloma sukurti kuršių kaimelį, būdingą XX a. viduriui, eksponuoti būdingą pastatų išdėstymą, sklypų sutvarkymą, įrangą, tinklų džiovinimo būdus, prielauką su senaisiais laivais ir taip toliau. Ji tvarkoma pagal mokslo ir švietimo plėtojimo reikalavimus, užtikrinant pažintinio lankymo galimybes;</p> <p>9.9. gynybinės (karinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos – tai Kuršių nerijoje esančios krašto ir sienos apsaugos infrastruktūros objektų teritorijos. Išskirta urbanizuotos aplinkos gynybinė (karinė) kraštovaizdžio tvarkymo zona – NHu. Tvarkoma pagal numatytų funkcijų technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus.</p>
III. GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS	
<p>11. Siūloma paskelbti gamtos paminklų statusą:</p> <p>11.1. geomorfologiniais gamtos paminklais– Giedružės kopą, Parnidžio kopą ir Avinkalnio raga;</p>	<p>Šiame dokumentas papildytas vienu objektų kuriam siūloma suteikti gamtos paminklo statusą bei prie pasiūlymu, kaip išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus ir objektus pridėti 2 papildomi punktai. Taip pat prie rekomenduojamų darbų nacionalinio parko būdingam kraštovaizdžiui atkurti papildytas 1 naujų darbu.</p> <p>11. Siekiant išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus ir objektus:</p> <p>11.1. siūloma suteikti gamtos paminklų statusą;</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>11.2. hidrografiniu gamtos paminklu – Ožkų rago ežerėlį;</p> <p>12. gamtos paveldo objektų ir paminklų apsaugai sustiprinti rekomenduojama taikyti mechanines priemones – tvirti medinėmis ar vielinėmis konstrukcijomis, nemenkinančiomis estetinio vaizdo. Šios priemonės būtinos Parnidžio kopoje, siekiant užtvirti pagrindines prieigas prie galimo nusileidimo vietų, atitvirti patekimą į Grobšto gamtinį rezervatą nuo Parnidžio kopos ir reguliuoti lankytojų srautą Naglių gamtiniame rezervate;</p> <p>14. Rekomenduojama vykdyti šiuos nacionalinio parko būdingo gamtinio kraštovaizdžio atkūrimo darbus:</p> <p>13.1. atkurti pamario palvės pievų - medžių grupių gamtinį kompleksą Karvaičių kraštovaizdžio draustinio Bulvikio, Didžiojo Preilos, Pervalkos ir Birštyno raguose;</p> <p>13.2. renatūralizuoti kupstynės ir rumbių kraštovaizdį ruožuose palei Giedružės, Vecekrugo, Preilos, Karvaičių ir Skirpsto kopas Karvaičių kraštovaizdžio draustinyje bei Naglių ir Grobšto gamtinių rezervatų reguliuojamos apsaugos zonose;</p> <p>13.3. palaikyti smėlio kopų kraštovaizdžio Naglių ir Grobšto gamtinių rezervatų reguliuojamos apsaugos zonose, neleisti joms užželti krūmais ištisiniu mišku ;</p>	<p>11.1.1. geomorfologinio gamtos paminklo – Giedružės kopai, Parnidžio kopai ir Avinkalnio ragui; hidrografinio gamtos paminklo – Ožkų rago ežerėliui;</p> <p>11.1.2. botaninio gamtos paminklo – buveinėms Eglų slėnyje, Dainininkų slėnyje ir Griekynės raguoje;</p> <p>11.2. gamtos paveldo objektų ir paminklų apsaugai sustiprinti rekomenduojama taikyti mechanines priemones – tvirti medinėmis ar vielinėmis konstrukcijomis, nemenkinančiomis estetinio vaizdo. Šios priemonės būtinos Parnidžio kopoje, siekiant užtvirti pagrindines prieigas prie galimo nusileidimo vietų, atitvirti patekimą į Grobšto gamtinį rezervatą nuo Parnidžio kopos ir reguliuoti lankytojų srautą Naglių gamtiniame rezervate;</p> <p>11.3. nestatyti naujų pastatų ant Didžiojo kopagūbrio;</p> <p>11.4. ant apsauginio pajūrio kopagūbrio galima statyti tik gelbėjimo stotis.</p> <p>13. Rekomenduojama vykdyti šiuos nacionalinio parko būdingo gamtinio kraštovaizdžio atkūrimo darbus:</p> <p>13.1. atkurti pamario palvės pievų ir medžių grupių gamtinį kompleksą Karvaičių kraštovaizdžio draustinio Bulvikio, Didžiojo Preilos, Pervalkos ir Birštyno raguose;</p> <p>13.2. renatūralizuoti kupstynės ir rumbių kraštovaizdį ruožuose palei Giedružės, Vecekrugo, Preilos, Karvaičių ir Skirpsto kopas Karvaičių kraštovaizdžio draustinyje ir Naglių ir Grobšto gamtinių rezervatų reguliuojamos apsaugos zonose;</p> <p>13.3. palaikyti smėlio kopų kraštovaizdį Naglių ir Grobšto gamtinių rezervatų reguliuojamos apsaugos zonose – neleisti joms užželti krūmais ir medžiais;</p> <p>13.4. kraštovaizdžio formavimo kirtimais Naglių gamtiniame rezervate atverti apžvalgos „langus“ į Pilkąsias kopas.</p>
IV. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS	
<p>15. Nacionaliniame parke šiuo metu į Kultūros vertybių registrą įrašyta 144 pavieniai objektai, 6 kompleksai, 6 vietovės. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 -04- 29 įsakymu Nr. IV-190 (Žin., 2005, Nr. 58-2034) šėšios vietovės – Smiltynė (U14), Alksnynė (U13), Juodkrantė (U12), Pervalka (U11), Nida (U10), Preila (U9) – pripažintos kultūros vertybėmis, saugomomis viešajam pažinimui ir naudojimui (Žin.,2005,Nr 58-2034). Tvarkymo plane šių vertybių teritorijos sutampa su kultūrinių urbanistinių / architektūrinių draustinių ribomis.</p> <p>17.4. <i>pažinimas, sklaida.</i> Siekiama sudaryti sąlygas pažinti, suvokti ir skleisti informaciją apie objektą. Priemonės: kultūrinio ir pažintinio turizmo infrastruktūros plėtojimas, kultūros paveldą garsinantys renginiai paveldo objektuose ir kt. vietose, informaciniai</p>	<p>Šiame skyriuje pirmame punkte nedetalizuoti objektai, kurie įrašyti į Kultūros vertybių registrą, o 2007 metu dokumente išskaidyta. Taip pat pirmajame punkte nuspręsta atsisakyti gyvenviečių kodavimo.</p> <p>Keli punktai šiame skyriuje yra papildyti, bei pakeisti saugomų vietovių- kultūrinių draustinių apsaugą reglamentuojantys dokumentai.</p> <p>14. Nacionaliniame parke šiuo metu yra 150 nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, įrašytų į Kultūros vertybių registrą. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. IV-190 (Žin., 2005, Nr. 58-2034) 6 urbanistinės vietovės – Smiltynė, Alksnynė, Juodkrantė, Pervalka, Nida, Preila – pripažintos kultūros vertybėmis, saugomomis viešajam pažinimui ir naudojimui. Plane šių vertybių teritorijos sutampa su kultūrinių urbanistinių / architektūrinių draustinių ribomis.</p> <p>16.4. <i>pažinimas, sklaida.</i> Siekiama sudaryti sąlygas pažinti, suvokti ir skleisti informaciją apie objektą. Priemonės: kultūrinio ir pažintinio turizmo infrastruktūros plėtojimas, kultūros paveldą garsinantys renginiai paveldo objektuose ir kitose vietose,</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>standai ir pan. Tikslinga sukurti Alksnynės militaristinio palikimo ekspoziciją - muziejų išlikusių Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimų bei įrenginių pagrindu – tinkamai juos restauruoti ir pritaikyti lankymui.</p> <p>17.6. sunykusių ar sunaikintų kultūros paveldo vertybių <i>atkūrimas</i>. Tokio pobūdžio darbai gali būti atliekami tik išimtiniais atvejais pagal nustatytas neišlikusias vertingasias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus ypatingą pažintinę ar konceptualią svarbą galinčių turėti objektų atvejais.</p> <p>20. Saugomų vietovių – kultūrinių draustinių apsauga, tvarkyba ir naudojimas nustatomi vadovaujantis nekilnojamo paveldo nuostatais, individualiais apsaugos reglamentais bei teritorijų planavimo dokumentai, kurie rengiami vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 22 straipsnio nuostatomis ir reikalavimais nustatytais Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322 (Žin., 2005, Nr. 81-2973).</p>	<p>informaciniai standai ir kita. Tikslinga sukurti Alksnynės militaristinio palikimo muziejinę ekspoziciją išlikusių Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimų ir įrenginių pagrindu – tinkamai juos restauruoti ir pritaikyti lankymui. Be to, tikslinga eksponuoti Smiltynėje esančias Antrojo pasaulinio karo įtvirtinimų liekanas;</p> <p>16.6. sunykusių ar sunaikintų kultūros paveldo vertybių <i>atkūrimas</i>. Tokio pobūdžio darbai gali būti atliekami tik išimtiniais atvejais pagal nustatytas neišlikusias vertingasias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus ypatingą pažintinę ar konceptualią svarbą galinčių turėti objektų atvejais. Pagal istorinius duomenis tikslinga atkurti senąją smuklę („Smėlio karčema“) Smiltynėje, išnagrinėti galimybę pagal istorinius duomenis atkurti vilą – Smiltynės paplūdimio salę („Strandhalle“).</p> <p>19. Saugomų vietovių – kultūrinių draustinių apsauga, tvarkybą ir naudojimą reglamentuoja kultūrinių draustinių nuostatai, apsaugos reglamentai ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kurie rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatomis ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse, patvirtintose kultūros ministro ir aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322 (Žin., 2005, Nr. 81-2973), nustatytais reikalavimais.</p>
V. REKREACIJOS PLĖTROS KRYPTYS IR PRIEMONĖS	
<p>Papildomai yra įtrauktos rekomendacijos pagal techninį tako įrengimą.</p> <p>21.1. skatinti lankymąsi nacionaliniame parke pažintiniais tikslais, akcentuojant Kuršių nerijos savitumą, poilsį gamtoje ir turizmą;</p>	<p>Nacionalinio parko rekreacinės plėtros kryptis yra platesnės ir papildyta, kad papildomai planuojama mažų laivų uostą įrengti Smiltynėje.</p> <p>Tai pat papildyti punktai 22.3-22.4.4.</p> <p>Buvo nuspręsta 28 punkte pakeisti struktūriškai informacijos pateikimą, tiesio 28.2 punktas yra išskaidytas š papunkčius ir detaliau pateikta informacija. Taip pat buvo nuspręsta atsisakyti kelio formavimui išskirto prioriteto – eismo saugumo prioriteto rekreacinių zonų ruožuose.</p> <p>30 punkte plačiau aprašytas dviračių takų sistemos įrengimas, bei veiksmi kurie neleidžiami dviračių takuose. Taip pat šiamne punkte nuspresta atsisakyti paponkčio kuris reglamentuoja dviračių takų technines įrengimo rekomendacijas</p> <p>Dokumentas papildytas informacija apie planuojamus naujus pėsčiųjų takus tai punktas 31.2.</p> <p>34. punktas, kuriame pateikta informacija apie tvarkomas ir prižiūrimas esamas poilsivietes yra papildytas informacija apie numatoma naują poilsio aikštelę plento Smiltynė- Nida 12-ame kilometre.</p> <p>Skyrius papildytas 41 punktu kuris teigia, kad Ant tikrojo Raganų kalno, esančio Raganų kalno kraštovaizdžio draustinyje, sukuriama kuršių buities ekspozicija (muziejus).</p> <p>20.1. skatinti lankymąsi nacionaliniame parke pažintiniais tikslais – tikslingai reguliuoti lankytojų srautus, akcentuoti Kuršių nerijos savitumą, poilsį gamtoje ir pažintinį turizmą, natūralių gamtinių</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>21.8. plėtoti turistinius ryšius tarp nacionalinio parko ir rytinės Kuršių marių pakrantės, atgaivinant mažus uostus Juodkrantėje, Pervalkoje ir Preiloje;</p> <p>24.3. abu modeliai remiasi bendra kraštovarkine nuostata – pakrantės zonoje privaloma išlaikyti kiek galima natūralesnį kraštovaizdį. Čia turėtų būti minimalius būtiniausių statinių kiekis gelbėjimo stotys. Sezoniniam lankytojų aptarnavimui gali būti įrengiami laikini paviljonai. Pastatai lankytojų aptarnavimui, lankytojų higienos poreikiams tenkinti būtini statiniai statomi užkopėje už apsauginio pajūrio kopagūbrio ir nuo jūros pusės neturėtų matytis.</p> <p>24.4.4. apsauginis kopagūbris;</p> <p>26. Aptarnavimo ir prekybos pastatų vietos ir dydžiai, architektūra, aplinkos tvarkymas nustatomas plažų tvarkymo techniniuose projektuose. Komerciniams pastatams bei pramogų įrenginiams taikomi bendrieji nacionalinio parko pastatų bei įrenginių architektūros reglamentavimo bei aplinkos tvarkymo reikalavimai: pastatų bei įrenginių architektūroje naudojami žvejų gyvenviečių ir pajūrio rekreacinės aplinkos motyvai, reprezentuojantys nacionalinio parko architektūros savitumą. Jie negali būti standartiniai, paimti iš didmiesčių aplinkos. Ant pastatų bei įrenginių, esančių atvirose erdvėse, draudžiama išorinė komercinė reklama.</p> <p>29. Pliažuose numatyta išvystyti lankytojų aptarnavimo centrus su reikalingais rekreacinės infrastruktūros objektais, taip pat numatyta galimybė rekonstruoti esamus ūkinis pastatus, keičiant jų ūkinę paskirtį ir kitą – rekreacinę, reikalingą lankytojams aptarnauti, išskyrus apgyvendinimą.</p> <p>31. Autoturizmas. Pagrindinis turistinė Kuršių nerijos automagistralės paskirtis yra tarnauti svarbiausiu ekskursinio autoturizmo maršrutu. Kelio trasos aplinkos formavimas diferencijuojamas pagal nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonų reikalavimus, skiriant: 30.1 eismo saugumo prioritetą rekreacinių zonų ruožuose; 30.2. estetiškos aplinkos prioritetą kraštovaizdžio draustinio ruožuose;</p>	<p>(kurortologinių) išteklių poveikį sveikatai; 20.8. plėtoti turistinius ryšius tarp nacionalinio parko ir rytinės Kuršių marių pakrantės – atgaivinti ir įrengti mažųjų laivų uostus Smiltynėje, Juodkrantėje, Pervalkoje ir Preiloje;</p> <p>22.3. abu tipai pagrįsti bendra kraštovarkos nuostata – pakrantės zonoje išlaikomas kiek galima natūralesnis kraštovaizdis. Įrengiami tik būtiniausi statiniai – gelbėjimo stotys. Sezoniniam lankytojų aptarnavimui gali būti įrengiami laikini paviljonai. Visi pastatai, skirti lankytojams aptarnauti ir higienos poreikiams tenkinti, statomi užkopėje už apsauginio pajūrio kopagūbrio. Nuo jūros pusės jie neturi būti matomi. Kuriama savita, originali, išlaikanti Kuršių nerijai būdingų architektūros elementų bruožus plažo infrastruktūra – mažieji kraštovaizdžio architektūros objektai (persirengimo kabinos, šiukšlių dėžės, suolai ir kita);</p> <p>22.4.4. apsauginis pajūrio kopagūbris, kuriame formuojamas žabtvorėmis apjuostos smėlio aikštelės – soliariumai;</p> <p>24. Aptarnavimo ir prekybos pastatų vietos ir dydžiai, jų architektūra nustatoma plažų tvarkymo projektuose. Komerciniams pastatams ir nacionalinio parko specifikai skirtų pramogų įrenginiams taikomi bendrieji nacionalinio parko pastatų ir įrenginių architektūros reglamentavimo ir aplinkos tvarkymo reikalavimai: pastatų ir įrenginių architektūroje naudojami žvejų sodybų, senųjų vilų ir / ar pajūrio rekreacinės aplinkos motyvai, atspindintys nacionalinio parko architektūros savitumus.</p> <p>26. Kiekvienos gyvenvietės pliažuose yra pagrindiniai ir / ar kiti aptarnavimo centrai. Juose teikiamos maitinimo, komercinės (smulkios prekybos), nuomos, rekreacinės paslaugos, taip pat sudaromos sąlygos tenkinti higienos poreikius. Skiriasi pagrindiniuose ir kituose plažo aptarnavimo centruose galimų teikti paslaugų apimtis.</p> <p>28. Pagrindinis turistinis valstybinės reikšmės krašto kelias Smiltynė–Nida – svarbiausias automobilių turizmo maršrutas. Kelio aplinkos formavimas diferencijuojamas pagal nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonų reikalavimus – išskiriami šie prioritetai: 28.1. estetiškos aplinkos prioritetą – kraštovaizdžio draustinių ir rekreacinių zonų ruožuose; 28.2. natūralios gamtos vertybių prioritetą –</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>30.3. natūralios gamtos prioritetą gamtiniuose rezervatuose. Juose šalinami tik sužaloti, džiūstantys ir keliantys grėsmę eismo saugumui medžiai. Avaringuose ruožuose arti kelio augančius medžius galima žymėti atšvaitais. Gamtinių rezervatų ruožuose labiau nei kitose nerijos dalyse ribojamas greitis.</p> <p>30. Dviračių takai ir jų aplinka. Dviračių takai kuriami kaip sistema.. Ją sudaro įvairios paskirties, skirtingos techninės įrangos takai, skirti važinėti dviračiais turistams, poilsiautojams ir vietos gyventojams. Pagal maršruto pobūdį, pagal paskirtį bei pagal techninį tako įrengimą rekomenduojama kurti tokius takus.</p> <p>33.3 pagal techninę įrangą: 33.3.1. pilnai įrengti su kieta danga, su pilna informacinių ženklų sistema, poilsio (atokvėpio, apžvaldos, ramaus poilsio) aikštelėmis; 33.3.2 minimaliai sutvarkyti taip, kad būtų įmanoma paralyžuoti dviračiu- takais su sutvirtintu grunto dangos paviršiumi bei informaciniais ženklais.</p> <p>Tokio punkto nėra</p> <p>38. Tvarkomos esamos poilsiavietės: „Pajūris“ (Nidos rekreacinėje zonoje), „Bulvikis“, „Rožių krūmas“ ir „Medžiotojų“ (Karvaičių kraštovaizdžio draustinyje), „Avinkalnis“ (Garnių kalno kraštovaizdžio draustinyje), „Prie šulinio“ (Smiltynės rekreacinėje zonoje), „Baravykynė“ (Alksnynės kraštovaizdžio draustinyje), „Pajūrio palvė“ (Pervalkos rekreacinėje zonoje), „Sengirė“ (Juodkrantės rekreacinėje zonoje).</p> <p>Nėra tokio punkto</p>	<p>gamtiniuose rezervatuose: 28.2.1. saugiam eismui pavojų keliantys medžiai ir krūmai kertami, genimi, žymimi atšvaitais arba atitveriami atitvarais; 28.2.2. nenaikinamos, nenukasamos reljefo formos; 28.2.3. labiau nei kitose Kuršių nerijos dalyse ribojamas greitis.</p> <p>30. Dviračių takai ir jų aplinka. Kuriama dviračių takų sistema. Ją sudaro įvairios paskirties, skirtingos techninės įrangos takai, skirti važinėti dviračiais turistams, poilsiautojams ir vietos gyventojams. Svarbiausi dviračių takai pažymėti Plano brėžinyje. Prireikus galima numatyti įrengti ir kitus dviračių takus. Numatomi įrengti 2 nauji ekokempingai Pervalkos ir Smiltynės rekreacinėse zonos, skirti tik atvykstantiesiems dviračiais, vandens transportu ir pėsčiomis. Ekokempinguose neleidžiama apsisotiti su kemperiais. Jų įranga ir talpumas turi būti nustatytas detaliaisiais planais – užtikrintas esminis statinių tūrio ir formų suderinamumas su bendraisiais reikalavimais, taikomais Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių architektūrai. Rekomenduojami įrengti tokie takai:</p> <p>Nėra tokio punkto</p> <p>31.2. numatomi nauji pėsčiųjų takai: 31.2.1. takas, jungiantis Juodkrantės promenadinius takus su Avinkalnio regykla; 31.2.2. Vecekrugo kopos pažintinis takas; 31.2.3. Nidoje pratęsiamas Parnidžio kopos takas iki sklandymo mokyklos vietos.</p> <p>34. Tvarkomos ir prižiūrimos esamos poilsiavietės: „Pajūris“ (Nidos rekreacinėje zonoje), „Bulvikis“, „Rožių krūmas“ ir „Medžiotojų“ (Karvaičių kraštovaizdžio draustinyje), „Avinkalnis“ (Garnių kalno kraštovaizdžio draustinyje), „Prie šulinio“ (Smiltynės rekreacinėje zonoje), „Baravykynė“ (Alksnynės kraštovaizdžio draustinyje), „Pajūrio palvė“ (Pervalkos rekreacinėje zonoje), „Sengirė“ (Juodkrantės rekreacinėje zonoje). Numatoma poilsio aikštelė plento Smiltynė–Nida 12-ajame kilometre palei marias prie esamos automobilių stovėjimo aikštelės.</p> <p>41. Ant tikrojo Raganų kalno, esančio Raganų kalno kraštovaizdžio draustinyje, sukuriama kuršių buities ekspozicija (muziejus), skirta kuršių veiklai ir baltiškajai mitologijai įprasminėti.</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
VI. MIŠKŲ TVARKYMAS	
<p>Pateikta plačiau informacija 46,49.3, Papildomas punktas 58 ir po papunkčiai, kurie reglamentuoja santykius su visuomene miškų tvarkymo srityje</p> <p>Dokumente papildomai yra iškirti medynų tipais, kuriais remiantis turi būti vykdomas rekreacinių miškų formuojamas (63.1,63.2,63.3,63.4 ir 63.5 punktai).</p> <p>Dokumente yra pateiktas platesnis Apsauginių želdinių formavimui taikomų pagrindinių nuostatų aprašymas (64,64.1,64.2,64.3 punktai).</p> <p>Dokumente pateikta informacija apie rekreacinės aplinkos formavimo kirtimus išvardinti ir aprašyti kirtimų tipai ir taikymo galimybės.</p> <p>46. Miško plotų teritorinio išdėstymo optimizavimas Kuršių nerijoje siejamas su miško ir užstatymo linijos stabilizavimu šiam plane numatytose ribose, taip pat gyvenamųjų vietovių ir kopagūbrio šlaito ribose – žaliuose linijose – išsaugojimu ir griežta apsauga ateityje.</p> <p>49.3. <i>sanitariniai kirtimai taikomi</i> įprastine tvarka. Intensyviai lankomose vietose jie turi būti vykdomi kasmet. Sausuoliai kertami tiek žiemą esant sniego dangai. Sanitariniams kirtimams priskiriamos ir miškų, ypač augančių šlaituose, valymas nuo medžių ir krūmų (pavyzdžiui, jūros muziejaus zonoje, prioritetą paliekant vejai).</p> <p>49.4. <i>ugdymo kirtimus siūloma</i> vykdyti tik ekspensyvaus naudojimo miškuose. Šiais kirtimais periodiškai iškertami tie medžiai ir krūmai, kuriuos ilgiau auginti netikslinga nei ūkiniu, nei biologiniu ar apsauginiu, tuo labiau rekreaciniu požiūriais. Taikomi įprastinių ugdomųjų kirtimų rūšys: šviesinimai, valymai ir retinimai. Einamuosius kirtimus tikslinga pakeisti erdviniais kirtimais. Labiausiai priimtini ugdymo kirtimų būdai Kuršių nerijos miškuose: grupinis, žemutinis, aukštutinis ir aktyvusis. Rekreacinio prioriteto zonoje ugdymo kirtimai turėtų būti palapsniui pakeičiami reginių (rekreacinės aplinkos) formavimo kirtimais, kurie gali būti vykdomi ne skypų ribomis;</p> <p>52. Alksnynės ir Karvaičių kraštovaizdžio draustiniuose suformuoti ir palaikyti atviras pievinės augalijos</p>	<p>Dokumente nuspręsta atsisakyti konkretesnių ir tikslesnių punktų bei darbų aprašymų 43 ir 46.3. punktuose</p> <p>Atsisakyta 46.4 punkte ugdomųjų kirtimų rūšių aprašymų ir ugdymo kirtimų būdų aprašymų.</p> <p>Nuspręsta, kad Alksnynės ir Karvaičių kraštovaizdžio draustiniuose suformuojamos ir palaikomos atviras pievinės augalijos apsaugines juostos plotis turi būti sumažinta nuo 50 iki 20 m.</p> <p>Nuspręsta atsisakyti platesnio Draustiniuose pamaro ragų palvėje bei kupstynės ir rumbių ruožuose vaidingo aprašymo (punktas 53).</p> <p>Dokumente nuspręsta atsisakyti punktų kurie reglamentuoja santykius su visuomene miškų tvarkymo srityje.</p> <p>Dokumente papildytas vienas iš miško parkų tvarkymo diferencijavimo potipių apibrėžimas. 55.3.2.punktas. Į šį punktą, kuriame aprašomas pajūrio potipis ir jame papildomai įtrauktos Juodkrantės ir Alksnynės pajūrio pliažai ir kopų parkų trasos.</p> <p>Dokumente nuspręsta atsisakyti medynų tipų, kuriais remiantis turėjo būti vykdomas rekreacinių miškų formuojamas.</p> <p>Dokumente atsisakyta platesnio ir papunkčiais išskaidyto Apsauginių želdinių formavimui taikomų pagrindinių nuostatų aprašymo (60 punktas).</p> <p>Dokumente nuspręsta atsisakyti informacija apie rekreacinės aplinkos formavimo kirtimus bei kirtimų tipų aprašymų ir taikymo galimybių.</p> <p>43. Miško plotų teritorinio išdėstymo optimizavimas Kuršių nerijoje siejamas su miško ir užstatymo linijos stabilizavimu Plane numatytose ribose.</p> <p>46.3. sanitarinius kirtimus vykdyti įprasta tvarka. Intensyviai lankomose vietose jie turi būti vykdomi kasmet;</p> <p>46.4. ugdymo kirtimus vykdyti periodiškai. Turi būti iškertami tie medžiai ir krūmai, kuriuos ilgiau auginti netikslinga nei ūkiniu, nei biologiniu ar apsauginiu, tuo labiau rekreaciniu požiūriais. Taikomi įprastinių rūšių ugdomieji kirtimai;</p> <p>49. Alksnynės ir Karvaičių kraštovaizdžio draustiniuose suformuojamos ir palaikomos atviras pievinės augalijos</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>apsaugines juostas kalninės pušies želdinių perimetre, kai šie medynai ribojasi su užstatytais teritorijomis, kurios kerta keliai, dviračių ir pėsčiųjų takai. Apsaugines juostas formuoti iškertant kalnines pušis. Minimalus apsauginės juostos plotis – 50 metrų. Jų paskirtis:</p> <p>56. Draustiniuose numatoma generuoti autentiškus nerijos gamtinius kompleksus, atsisakant miškų apsauginių plotų Kuršių marių ragų palvėje bei kupstynės ir rumbių ruožuose. Tai daugiametė palaipsniui vykdoma programa. Ją įgyvendinus būtų atkurtas natūralų palvės kraštovaizdį imituojantis pievų – medžių grupių (atskirų miškų) biokompleksas vienoje nepagįsto ištisinio pamario palvės pievų apmiškinimo. Kartu būtų atvertas, tinkamai eksploatuotas natūralus kupstynės ir rumbių ruožo reljefas. Būdingas nerijai pamario gamtinio kraštovaizdžio regeneravimo darbai turi būti vykdomi Bulvikio rago tvarkymo pavyzdžiu.</p> <p>58. Miškų ūkio politikos ir miškų tvarkymo nerijoje sėkmė priklauso ir nuo visuomenės (nacionalinio parko gyventojų, naudotojų, lankytojų, pareigūnų, valdininkų) supratimo bei palaikymo. Santykiuose su visuomene miškų tvarkymo srityje būtina:</p> <p>58.1. kuo plačiau informuoti visuomenę apie nacionalinio parko tikslus ir miškų tvarkymo politiką, parodyti visuomenei, kad tos politikos laikomasi. Telkti šios politikos šalininkus;</p> <p>58.2. aktyviai propaguoti nerijos miškų tvarkymo programas;</p> <p>58.3. organizuoti įvairius miškų apsaugai bei tvarkymui skirtus renginius, su mišku susijusias šventes.</p> <p>59.3.2. pajūrio – pajūrio pliažai bei kopų parkų tąša ties Nida, Preila ir Pervalka. Juose galimas ramus pasivaikščiojimas, saulės vonios, iškylavimas (piknikai), ramus poilsis, grybavimas ir uogavimas;</p> <p>63. Kuršių nerijos rekreacinių miškų formuojamas turi remtis medynų tipais, kurių svarbiausi šie:</p> <p>63.1. apsauginiai – pakelėse, prie gyvenamųjų vietovių ūkinių kiemų 15 – 30 m plotyje;</p> <p>63.2. vaizdingi (traktyvūs) medynai – intensyviausio lankymo zonos.</p> <p>63.3. pusiau atviro tipo medynai – intensyviai lankomos erdvės su properšinio tipo medynais (lajų susivėrimas (glaudumas) – 0,3-0,6, grupinis medžių išsidėstymas, taip pat sąlyginai atviro tipo medynai su 0,2 glaudumu, pavieniais krūmais ir krūmų grupėmis);</p> <p>63.4 dekoratyvios pamiškės – labai vaizdingas, su išraiškingais augalais, perspektyvomis, reljefu ir laukymėmis 5-25 m miško pakraštys pamaryje, pajūryje ar pakelėse;</p> <p>63.5. natūralių biocenozų medynai – ekstensyvaus rekreacinio naudojimo arba visai nelankomi medynai.</p>	<p>apsauginės juostos kalninių pušų masyvų perimetre, kai šie medynai ribojasi su užstatytais teritorijomis ir juos kerta keliai, dviračių ir pėsčiųjų takai. Apsauginės juostos formuojamos iškertant kalnines pušis. Mažiausias apsauginės juostos plotis – 20 metrų. Jų paskirtis:</p> <p>53. Draustiniuose, pamario ragų palvėje ir kupstynės bei rumbių ruožuose palaipsniui atkuriami Kuršių nerijai būdingi pievų ir medžių grupių gamtiniai kompleksai.</p> <p>Tokio punkto nėra.</p> <p>55.3.2. pajūrio – pajūrio pliažai ir kopų parkų tąša ties Nida, Preila ir Pervalka, Juodkrante, Alksnyne. Juose galimas ramus pasivaikščiojimas, saulės vonios, iškylos, ramus poilsis, grybavimas ir uogavimas;</p> <p>59. Kuršių nerijos rekreaciniai miškai formuojami atsižvelgiant į jų funkcijas ir vietą: augantys pakelėse, prie gyvenamųjų vietovių ūkinių kiemų, intensyviausio lankymo ar mažiausiai lankomose zonose.</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>64. Apsauginių želdinių formavimui taikomos šios pagrindinės nuostatos:</p> <p>64.1. automobilių kelių apsauginiai želdiniai turi gerinti kelių ekplotavimo sąlygas, padidinti eismo saugumą bei inžinerinių įrenginių patvarumą, apsaugoti gretimas teritorijas nuo žalingo transporto poveikio. Pakelių želdiniai turi atitikti susiklosčiusį Kuršių nerijos pakelių želdinių pobūdį, nekontrastuoti su būdingais nerijai želdiniais;</p> <p>64.2. pakelių želdiniai turi užtikrinti eismo saugumą. Kuršių nerijoje pagrindinis automobilių kelias daugiausia eina mišku, todėl užtenka siaurų, vėją ir sniega sulaikančių juostų;</p> <p>64.3. pakelių apsauginių želdinių paskirtis miško parkuose – slopinti triukšmą.</p> <p>70. Visuose rekreaciniuose miškuose turėtų vyrėti rekreacinės aplinkos formavimo kirtimai, integruojantys visas kitas kirtimų sistemas (ugdymo, sanitarinius ir atkuriamuosius - rekonstrukcinius). Jie taikytini bet kokio amžiaus, struktūros ir ploto medynuose. Šiems kirtimams priskiriami erdvių, sudėties formavimo bei dekoratyviniai kirtimai, taikytini visuose Kuršių nerijos rekreaciniuose miškuose:</p> <p>70.1. erdvių formavimo kirtimai taikomi, kai būtina padidinti atvirų ir pusiau atvirų vietovaizdžių plotus uždaruose, monotoniškuose (vienaardžiuose, grynuose ar vienaasdžiuose) palvės medynuose, gyvenamųjų vietovių prieigose, siekiant pagerinti atraktyvių medynų erdvinę struktūrą. Šiais kirtimais taip pat koreguojama sklypų konfiguracija;</p> <p>70.2 sudėties formavimo kirtimai siekiama norimo rūšies sudėties, reikiamo spygliuočių ir lapuočių, medžių ir krūmų, skirtingų augmenijos ardų santykio. Jie taikytini intensyviau lankomuose medynuose prie rekreacinių objektų, takų;</p> <p>70.3. dekoratyviniais kirtimais siekiama estetinio – emocinio efekto, patogumo poilsiui, savitumo išryškavimo. Jie vykdytini visuose miško parkuose. Dažniausiai visos trys kirtimų rūšys taikomos kartu.</p>	<p>60. Apsauginių želdinių formavimui taikomos šios pagrindinės nuostatos: automobilių kelių apsauginiai želdiniai turi gerinti kelių naudojimo sąlygas, inžinerinių įrenginių patvarumą, apsaugoti gretimas teritorijas nuo žalingo transporto poveikio. Pakelių želdiniai turi atitikti susiklosčiusį Kuršių nerijos pakelių želdinių pobūdį. Jų paskirtis miško parkuose – slopinti triukšmą.</p> <p>Tokio punkto ir papunkčių nėra</p>
VII. KRANTOTVARKA	
<p>Dokumente pateiktas platesnis ir tikslesnis neleidžiamų krantotvarkos priemonių aprašymas.</p> <p>Dokumente pateiktas platesnis vienos iš jūros kranto zonos tvarkymo priemonės aprašymas ir šis aprašymas papildytas tikslu, kuris pasako tos priemonės reikalingumą ir esmę (punktas 80.1)</p> <p>79. Nacionaliniame parke netikslinga įgyvendinti neefektyvias, brangias, kraštovaizdį darkančias, taršos židinius formuojančias ir gamtinių procesų eiga sutrigdančias bei gertimų krantų ruožų ardymą skatinančias „gelžbetoninės“ krantosaugos priemonių sistemas (statyti būnas, bangolaužius, krantines ir pan.) Minėtomis priemonėmis geriau keisti morfologiniaminių procesų reguliavimu gamtinių analogu pavyzdžiu bei degradavusių kranto zonos morfologiją (apsauginio kopagūbrio, paplūdimių,</p>	<p>Dokumente pateiktas siauresnis ir ne toks išsamus neleidžiamų krantotvarkos priemonių aprašymas.</p> <p>Dokumente atsisakyta platesnio vienos iš jūros kranto zonos tvarkymo priemonės aprašymo (77.1 punktą).</p> <p>Dokumente prie planuojamų pašalinti būklė bloginančių objektų, kur yra išskirtos teritorijos papildomai yra įtraukta Smiltynė.</p> <p>75. Nacionaliniame parke neleidžiama įgyvendinti neveiksmingų, darkančių kraštovaizdį, formuojančių taršos židinius ir trikdančių gamtinių procesų eigą bei skatinančių gretimų kranto ruožų ardymą iš gelžbetonio laužo ir kitokio statybinio laužo formuojamų krantosaugos priemonių sistemų. Prioritetas teikiamas apsauginio pajūrio kopagūbrio, paplūdimių, sėklių atkūrimui, naujų geoformų kūrimui.</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>sėklių ir kt.) regeneracija, naujų geomorfų kūrimu, kranto linijos optimizavimu.</p> <p>81.1. atstatyti informacines priemones – atkurti miško kvartales žyminčius ženklus krante tikslu pradėti miškininkams, ugniagesiams, gelbėjimo tarnyboms, pasieniečiams ir policijai, gamtosaugininkams ir krantotytrininkams geriau atlikti funkcijas.</p> <p>83.1. likviduoti kranto būklę bloginančius objektus – pašalinti įvairius liekaninius statinius, gelžbetonio laužo ar buitinių atliekų (šiukšlių) sancaupas, pirmiausia Bulvikio ir Lybio raguose;</p>	<p>77.1. atstatyti informacines priemones – atkurti miško kvartales žyminčius ženklus krante;</p> <p>79.1. pašalinti kranto būklę bloginančius objektus – įvairius liekaninius statinius, gelžbetonio laužo ar buitinių atliekų (šiukšlių) sancaupas, pirmiausia Bulvikio ir Lybio raguose, Smiltynėje;</p>
VIII. GYVENAMŪJŲ VIETŪVIŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS	
<p>Dokumente yra išskirta skiltis , kurioje apibrėžti planavimo dokumentai, kuriuos rengiant privaloma remtis šiuo Planu.</p> <p>Punktuose 87,88 ir 89 pateikta platesnis ir išsamesnis aprašymas.</p> <p>90 ir 92 punkte pateiktas platesni aprašymai</p> <p>84. Šiuo tvarkymo planu nustatomos šios sąlygos kitiems teritorijų planavimo dokumentams (teritoriją administruojančių savivaldybių bendriesiems planams bei detaliesiems ar specialiesiems planams) rengti:</p> <p>84.1. gyvenamųjų vietovių pobūdžiui ir jų apsaugos teritoriniams diferencijavimui;</p> <p>84.2. sąlygas statomų, atstatomų ar rekonstruojamų pastatų architektūrai;</p> <p>84.3. reikalavimus rekreacijos ir turizmo teritoriniai plėtrai;</p> <p>84.4. reikalavimus ekologiniam ir estetiniam gyvenamųjų vietovių ir jų aplinkos kraštovaizdžio tvarkymui;</p> <p>84.5. teritoriniam urbanistinio vystymo ribojimui.</p> <p>87. Griežčiausias arba išsaugojančiojo tvarkymo reglamentas (Gek) numatytas labiausiai tradicini kuršiškos etnoarchitektūros bei istorinės rekreacinės (vilų) architektūros pobūdį išsaugojusiose Nidos, Preilos, Juodkrantės ir Smiltynės dalyse. Šiose, besąlygišką kultūros vertybių apsaugos prioritetą ir autentiškos paskirties režimą turinčioje teritorijoje, kultūros paveldo objektus siekiama išsaugoti autentiškoje formoje (galimas saugomų objektų ar jų dalių</p>	<p>Dokumente atsisakyta informacijos skirtos apibrėžti planavimo dokumentus, kuriuos rengiant privaloma remtis šiuo Tvarkymo planu.</p> <p>Dokumento 83, 84, 85 punktuose nuspręsta atsisakyti aprašymų, kuriuose pateikiama informacija apie galimus bei draudžiamus veiksmus numatytose teritorijose. Šiuose punktuose pateiktos nuorodos į dokumento punktus, kur pateikta informacija apie tiems punktams tinkamus reikalavimus.</p> <p>Dokumente atsisakyta platesniu ir aiškesniu aprašymų apie sovietiniais metais užstatytas gyvenamųjų vietovių dalis (86 punktas) ir pasaulio kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimą (88 punktas).</p> <p>Dokumente įtrauktas naujas papildomas punktas 95.2., kuriuo yra numatoma nauja automobilių stovėjimo aikštelė tarp Nidos ir Preilos, ties Vecekrogo kopa.</p> <p>Dokumentas papildytas nauju punktu 99.10 , kuriame pateikta informacija apie „Nordbalt“ jungties ir jūroje esančių vėjo jėgainių jungčių vietas.</p> <p>Tokio punkto ir papunkčių nėra.</p> <p>83. Griežčiausias – išsaugojančiojo tvarkymo reglamentas (Gek) taikomas tradiciškiausią kuršiškos etnoarchitektūros ir istorinės rekreacinės (senųjų vilų) architektūros pobūdį išsaugojusiose Nidos, Preilos, Juodkrantės ir Smiltynės dalyse. Šios gyvenamųjų vietovių dalys tvarkomos pagal 9.2.1–9.2.1.8 punktuose nustatytus reikalavimus.</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>atkūrimas, atskirais atvejais pakeitimas kopijomis). Šiose zonose galima įrengti šiuolaikinę technikos lygį atitinkančius inžinerinius tinklus (elektros, ryšių, vandentiekio, lietaus ir buitinės kanalizacijos), gali būti gerinama kelių, gatvių, kiemų paviršiaus danga, tačiau visi šie darbai privalo atitikti kiekvienai gyvenamajai vietai nustatytas individualias paminklotvarkos sąlygas, kuriose nusakomas galimas tokių darbų poveikio laipsnis saugomoms vertybėms ir reikalavimai Kuršių nerijos kraštovaizdžio architektūros požiūriu.</p> <p>88. Vidutinio griežtumo arba atnaujinamojo (renovacinio) tvarkymo reglamentas (GEr) numatytas Nidos, Preilos, Juodkrantės, Smiltynės gyvenamųjų vietovių dalims, taip pat Pervalkai. Pagrindinis tvarkymo uždavinys yra išsaugoti bendrą architektūrinį šių gyvenamųjų vietovių dalių pobūdį ir jų kraštovaizdžio erdvinius ryšius. Šiose zonose galima įrengti šiuolaikinę technikos lygį atitinkančius inžinerinius tinklus (elektros, ryšių, vandentiekio, lietaus ir buitinės kanalizacijos), gali būti gerinama kelio, gatvės, kiemų paviršiaus danga, laikantis statybos normų ir nacionalinio parko nuostatų ir apsaugos reglamento reikalavimų. Didžiausias dėmesys skiriamas nerijos kraštovaizdžio architektūros reikalavimams erdvės formavimo požiūriu, rekreacinės architektūros paveldo išsaugojimui arba atkūrimui, ypač Smiltynėje bei Kopagūbryje.</p> <p>89. Mažiausiai ribojantis arba pertvarkomasis saugančiojo tvarkymo grupei priskiriamas reglamentas (GĖp) yra numatytas smarkiai pakeistose Nidos ir Smiltynės gyvenamųjų vietovių dalyse, iš esmės praradusiose architektūrinę užstatymo vertę, tačiau svarbiose bendros istorinės urbanistinės raidos požiūriu ir turinčiose vertingų urbanistinės planinės struktūros elementų. Šios teritorijose tam tikru mastu gali būti leidžiama keisti išlikusių objektų fizines – technines savybės bei formas (architektūrinės inovacijos išsaugant tik atskirus pavienius buvusius kultūrinės vertybės požymius ar elementus), tvarkymo darbai neturi naikinti, pažeisti vertingos urbanistinės planinės struktūros, turimų vertingų objektų.</p> <p>90. Naujoms, daugiausia sovietmečiu, užstatytoms Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių dalims nustatytas rekreacinių gyvenviečių intensyvaus (GRi), atitinkamais atvejais ir ekstensyvaus (GRe) tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentas. Intensyvaus tvarkymo reglamento teritorijose būtina gerinti gyvenamosios ir rekreacinės aplinkos kokybę, šalinti arba neutralizuoti esamus Kuršių nerijos urbanistinio kraštovaizdžio bendrojo pobūdžio pažeidimus, nedidinti tolesnio užstatymo tankio ir tūrio. Ypač rimti pertvarkymo ir aplinkos derinimo darbai turėtų būti atliekami Nidos šiaurinėje dalyje išskirtoje rekreacinėje zonoje, stichiškai susiformavusioje buvusioje komunalinėje teritorijoje, neturinčioje nei funkcinio, nei architektūrinio veido. Gyvenamųjų vietovių tvarkymo zonų reglamentuose nurodomas tvarkymo intensyvumas reiškia ne</p>	<p>84. Vidutinio griežtumo – atnaujinamojo (renovacinio) tvarkymo reglamentas (GEr) taikomas Nidos, Preilos, Juodkrantės, Smiltynės gyvenamųjų vietovių dalims, taip pat Pervalkai. Pagrindinis tvarkymo uždavinys – išsaugoti bendrą architektūrinį šių gyvenamųjų vietovių dalių pobūdį ir jų kraštovaizdžio erdvinius ryšius. Šios gyvenamųjų vietovių dalys tvarkomos pagal 9.2.2–9.2.2.17 punktuose nustatytus reikalavimus.</p> <p>85. Pertvarkomasis saugančiojo tvarkymo reglamentas (GĖp) taikomas smarkiai pakeistose Nidos, Preilos, Juodkrantės ir Smiltynės gyvenamųjų vietovių dalyse, iš esmės praradusiose architektūrinę užstatymo vertę, tačiau svarbiose bendros istorinės urbanistinės raidos požiūriu ir turinčiose vertingų urbanistinės planinės struktūros elementų. Šios gyvenamųjų vietovių dalys tvarkomos pagal 9.2.3–9.2.3.7 punktuose nustatytus reikalavimus.</p> <p>86. Sovietiniais metais užstatytoms Kuršių nerijos gyvenamųjų vietovių dalims nustatytas rekreacinių gyvenviečių intensyvaus (GRi), atitinkamais atvejais – ir ekstensyvaus (GRe) tvarkymo kraštovaizdžio tvarkymo zonų reglamentas. Intensyvaus tvarkymo reglamento teritorijose būtina gerinti gyvenamosios ir rekreacinės aplinkos kokybę, šalinti arba neutralizuoti esamus Kuršių nerijos urbanistinio kraštovaizdžio bendrojo pobūdžio pažeidimus, nedidinti tolesnio užstatymo tankio ir tūrio. Ypač svarbūs pertvarkymo ir aplinkos derinimo darbai turėtų būti atliekami Nidos šiaurinėje dalyje išskirtoje rekreacinėje zonoje, stichiškai susiformavusioje buvusioje komunalinėje teritorijoje, neturinčioje nei funkcinio, nei architektūrinio vientisumo.</p>

Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano projektas (2007 m.)	Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas (2012 m.)
<p>užstatymo fizinį intensyvinimo didinimą (pastatų tankinimą ir aukštinimą), o gyvenamosios bei rekreacinės funkcinės infrastruktūros plėtojimo ir aplinkos ekonominės bei estetinės kokybės gerinimą.</p> <p>92. Pasaulio paveldo vietovėse interesai reikalauja svetimus Kuršių nerijai (pavyzdžiui tokius kaip Juodkrantės panoramą bei siluetą suniokojusius pastatus ties Ažuolynu prie marių) objektus rekonstruoti, perstatyti į tradiciniams Kuršių nerijos įvaizdžiui priimtinos architektūros statinius, išlaikančius reikiamą dermę su visa gamtine – istorine šios teritorijos aplinka.</p> <p>99. Svarbu įrengti privažiavimą ir automobilių stovėjimo aikšteles prie svarbiausių lankomų nacionalinio parko objektų. Naglių gamtiniame rezervate paliekama tik vieną sustojimo aikštelę - ties Naglių kopa, skirta rezervato lankytojams. Kitos trys jame esančios aikštelės turi būti panaikintos, kaip tai buvo numatyta ir Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemoje (generaliniame plane).</p> <p>Tokio punkto nėra.</p>	<p>88. Siekiant išsaugoti pasaulio kultūros ir gamtos paveldo objektus, svetimi Kuršių nerijai objektai likviduojami, atkuriamą istorinę užstatymo struktūrą ir užstatymo linija.</p> <p>95. Svarbu įrengti privažiavimą ir automobilių stovėjimo aikšteles prie svarbiausių lankomų nacionalinio parko objektų:</p> <p>95.1. Naglių gamtiniame rezervate paliekama tik 1 automobilių stovėjimo aikštelė ties Naglių kopa, skirta rezervato lankytojams. Kitos 3 jame esančios aikštelės teisės aktų nustatyta tvarka likviduojamos;</p> <p>95.2. numatoma nauja automobilių stovėjimo aikštelė tarp Nidos ir Preilos, ties Vecekrugo kopa.</p> <p>99.10. „Nordbalt“ jungties ir jūroje esančių vėjo jėgainių jungčių vietos numatomos Klaipėdos apskrities teritorijos bendrajame plane, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą papildančioje Jūrinių teritorijų dalyje ir energetikos infrastruktūros specialiuosiuose planuose.</p>

Apklauso klausimynas

Ekspertų nuomonės apklausa

Šiuo metu Mykolo Romerio universiteto aplinkos apsaugos ir politikos programos magistrantė Modesta Kaškevičiūtė atlieka apklausą, kurios metu yra siekiama įvertinti Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planą (toliau – KNNP tvarkymo planas). Šiuo tikslu prašome Jūsų atsakyti į Jums pateiktus klausimus ir tinkamą variantą pažymėti . Tikimės, kad tai neatims daug Jūsų brangaus laiko.

Tyrimo duomenys bus apdorojami bei pristatomi apibendrinta forma, tad kiekvieno respondento anonimiškumas garantuojamas.

1. Jūsų lytis:

- Vyras
 Moteris

2. Jūsų amžius:

- 18 - 24 metai
 25 - 34 metai
 35 – 44 metai
 45 ir daugiau metų

3. Išsilavinimas:

- Pagrindinis
 Vidurinis
 Aukštesnysis
 Aukštasis (bakalauras)
 Aukštasis (magistras)
 Kita _____

4. Kiek laiko dirbate dabartinėje darbovietėje?

- Iki 1 metų
 1-5 metus
 6-10 metų
 11- 15 metų
 16 ir daugiau metų

5. Kaip manote, kokia turi būti saugomų teritorijų svarbiausia paskirtis?

- Saugoti gamtines ir kultūrinės vertybes
 Plėsti turizmą ir poilsį
 Plėsti pažintinį laisvalaikį
 Įgyvendinti ES reikalavimus
 Kita _____

6. Ar Kuršių nerijos nacionaliniame parke (toliau - KNNP) vykdomos veiklos atitinka Tarptautinius gamtos apsaugos sąjungos (IUCN) keliamus apsaugos ir tvarkymo reikalavimus?

- Atitinka
 Iš dalies atitinka
 Visiškai neatitinka
 Kita _____

7. Ar KNNP vykdomos veiklos atitinka UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktoms teritorijoms keliamus apsaugos ir tvarkymo reikalavimus?

- Atitinka
 Iš dalies atitinka
 Visiškai neatitinka
 Kita _____

8. Kaip manote, kokia yra pagrindinė KNNP valdymo problema?

- Per daug valstybės institucijų, kurių tikslai skiriasi
 Per didelis interesantų kišimasis į KNNP valdymą
 Per dideli teisiniai apribojimai
 Per maži teisiniai apribojimai
 Per dideli lankytojų srautai, kuriuos sunku suvaldyti
 Kita _____

9. Kaip manote, kodėl taip ilgai užtruko KNNP tvarkymo plano rengimo ir tvirtinimo procesas?

- Dėl per didelio interesų konflikto
- Dėl neleistinų statybų
- Dėl rekreacinės-kurortinės funkcijos nesuderinamumo su nacionaliniu parku
- Dėl teisės aktų prieštaravimo vieni kitiems
- Kita _____

10. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytą teritorijos tvarkomąjį zonavimą iš aplinkosauginės pusės?

- Teritorinis tvarkomasis zonavimas yra tinkamas
- Tvarkomasis zonavimas galėtų būti bendresnis
- Tvarkomasis zonavimas galėtų būti detalesnis
- Tvarkomasis zonavimas yra visiškai netinkamas ir prieštarauja aplinkos apsaugos nuostatomis
- Kita _____

11. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas gamtos apsaugos kryptis ir priemones?

- Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP esančios gamtos apsaugai
- Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti aplinkos apsaugos KNNP
- Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę
- Gamtos apsaugos kryptys ir priemonės yra visiškai netinkamos
- Kita _____

12. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones?

- Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP esančių kultūros paveldo objektų apsaugai
- Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti kultūros paveldo objektų apsaugos
- Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę
- Kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės yra visiškai netinkamos
- Kita _____

13. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas rekreacijos plėtros kryptis ir priemones?

- Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP ir nekenkia gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui
- Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti gamtos ir kultūros paveldo apsaugos
- Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę
- Rekreacijos plėtros kryptys ir priemonės yra visiškai netinkamos
- Kita _____

14. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas miškų tvarkymo kryptis ir priemones?

- Miškų tvarkymo kryptys ir priemonės yra tinkamos KNNP ir nekenkia biologinės įvairovės išsaugojimui
- Miškų tvarkymo plėtros kryptys ir priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti biologinės įvairovės išsaugojimo
- Miškų tvarkymo kryptys ir priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę
- Miškų tvarkymo kryptys ir priemonės yra visiškai netinkamos
- Kita _____

15. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas krantotvarkos priemones?

- Krantotvarkos priemonės yra tinkamos KNNP ir remiantis jomis bus vykdomas darnus kranto zonų tvarkymas
- Krantotvarkos priemonės yra per švelnios ir gali negarantuoti darnaus kranto zonų tvarkymo
- Krantotvarkos priemonės yra per griežtos ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę
- Krantotvarkos priemonės yra visiškai netinkamos
- Kita _____

16. Kaip įvertintumėte KNNP tvarkymo plane nustatytas gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptis?

- Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys yra tinkamos KNNP ir nekenkia gamtos, kultūros paveldo ir biologinės įvairovės išsaugojimui
- Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys yra per plačios ir gali negarantuoti gamtos, kultūros paveldo ir biologinės įvairovės išsaugojimo
- Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys yra per siauros ir riboja poilsiautojų ir gyventojų poreikių laisvę
- Gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros plėtros kryptys yra visiškai netinkamos
- Kita _____

17. Kaip manote, kokį poveikį KNNP turi turizmas?

- Turizmas turi neigiamą poveikį, dideli turistų srautai niokoja KNNP
- Turizmas iš dalies turi neigiamą poveikį KNNP, turistų padaryta žala yra labai nežymi.
- Turizmas neturi neigiamo poveikio
- Kita _____

18. Kaip manote, kuris turizmo sukeltas faktorius daro didžiausią neigiamą poveikį KNNP?

- Mechaninė augalijos degradacija intensyviai poilsiui naudojamose vietose
- Užteršimas buitinėmis šiukšlėmis
- Lankymosi poveikis gyvūnų bei augalų bendrijoms – trikdymo faktorius, augalų skynimas, bendrijų struktūros kitimas
- Šlaitų bei Kuršių marių ir Baltijos jūros krantų erozija
- Kita _____

19. Kokie Jūsų pasiūlymai dėl gamtos apsaugos KNNP?

---

20. Kokie Jūsų pasiūlymai dėl kultūros paveldo apsaugos KNNP?

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS !

Modesta Kaškevičiūtė

2012-11-26

+ 370 622 07556

kaskeviciute.modesta@gmail.com